

2030 ERAKO
EUSKADIKO
AIREAREN KALITATEAREN
PLANA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

EKONOMIAREN GARAPEN,
JASANGARRITASUN
ETA INGURUMEN SAILA

DEPARTAMENTO DE DESARROLLO
ECONÓMICO, SOSTENIBILIDAD
Y MEDIO AMBIENTE

Argitaraldia: 2024eko martxo

© Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa.
Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila
Donostia-San Sebastián, 1 - 01010 Vitoria-Gasteiz

Internet: www.euskadi.eus

Diseinua: Emilia Oleaga

AURKIBIDEA

1 SARRERA	2
2 ARAZOA ULERTZEA	4
3 POLITIKA- ETA ARAU-TESTUINGURUA	6
3.1. EUROPAKO ESPARRUA	7
3.2. ESTATUKO ESPARRUA	9
3.3. EUSKADIKO ESPARRUA	13
4 EGOERAREN DIAGNOSTIKOA	18
5 PRINTZIPIOAK, HELBURUAK, ARDATZ ESTRATEGIKOAK ETA JARDUKETA-ILDOAK	26
5.1. PRINTZIPIOAK	27
5.2. HELBURUAK	28
5.3. ARDATZ ESTRATEGIKOAK ETA JARDUKETA-ILDOAK	28
6 GOBERNANTZA-EREDUA ETA JARRAIPEN ETA EBALUAZIO SISTEMA	38
7 AURREKONTU-PLANGINTZA	42
1. ERANSKINA. EUSKADIKO AIREAREN KALITATEAREN DIAGNOSTIKOA	44
EUSKADIKO EMISIO-ITURRI NAGUSIAK ETA HAIEN BILAKAERA	44
AIREAREN KALITATEAREN EGOERA EUSKADIN	54

1

SARRERA

2021. eta 2022. urteetan, airearen kalitateari lotutako gertaera garrantzitsuak izan ditugu nazioartean.

Europar Batasuna

Alde batetik, 2050erako airearen, uraren eta lurzoruaren **zero kutsadura lortzeko Europar Batasunaren (EB) Ekintza Plana** argitaratu izana. Zero kutsadura Europako Itun Berdearen ingurumen-lehentasun nagusietako bat da. Helburua da airearen, uraren eta lurzoruaren kutsadura osasunerako eta ekosistemetarako kaltegarriak ez diren, gure planetak jasan ditzakeen mugak errespetatuko dituzten eta, era horretan, substantzia toxikorik gabeko ingurumen bat sortuko duten mailetaraino murriztea.

Bestetik, 2021eko irailean Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) airearen kalitateari buruzko munduko jarraibide berriak aurkeztu zituen. Jarraibide horiek azken bertsioa (2005ekoa) eguneratu dute, eta airearen kutsatzaile nagusien mailak are neurri handiagoan murriztea gomendatzen dute (kutsatzaile horietako batzuek, gainera, klima-aldaketa ere bultzatzen dute).

Horrez gain, 2022ko uztailean **NBEren Batzar Nagusiak giza eskubide unibertsaltzat hartu zuen ingurumen garbia, osasungarria eta jasangarria izatea**. Hori funtsezkoa izango da planetak duen krisi hirukoitzari, hots, gizateriak gaur egun dituen elkarri lotutako hiru mehatxu nagusiei aurre egiteko: klima-aldaketari, kutsadurari eta biodibertsitatearen galerari.

2022ko urriaren 26an, **Europako Batzardeak airearen kalitateari buruzko Zuzentarau berrirako proposamena** aurkeztu zuen. Proposamen horretan, helburu eta muga-balio berriak daude ezarrita, eta egungoen (2008/50/EE eta 2004/107/EE zuzentarauak) eta OMEk 2021ean gomendatutakoen artean kokatuta daude.

Azkenik, **Europako Parlamentuak** EBn airearen kalitatea hobetzeko eta herritarrei ingurune garbi eta osasungarri bat bermatzeko legearen proposamenari buruzko posizioa ezarri zuen, eta 2035erako hainbat kutsatzailearen inguruko muga-balio eta helburu berriak ezarri zituen, besteak beste. Horrela, beraz, Batzardeak proposatutako kalitate-estandarrak bitarteko helburuak izango dira, beranduenez 2030ean lortu beharrekoak.

Gure ingurunean, airearen kalitatea hobetzea jasota dago Eusko Jaurlaritzaren eta beste administrazio batzuen hainbat estrategia, ekintza-ildo, legegintza-garapen eta ekintzatan. Hona hemen haietako batzuk:

“Airearen kalitatearen hobekuntzan” eragina duten estrategiak, planak, programak eta legegintza-proiektuak:

mugikortasun jasangarriarako estrategiak eta planak, energia berriztagarriak bultzatzea, Trantsizio Energetikoari eta Klima Aldaketari buruzko Plana, 1/2024 Legea Trantsizio energetikoaren eta klima aldaketarena, Etxebizitzaren Legearen Aurreproiektua, Energia Estrategiaren berrikuspena eta Euskadiko Garraio Jasangarriaren Gida Plana 2030.

Udal- eta eskualde-eremuan, airearen kalitateari lotutako ekintza-planak eta estrategiak, energiari buruzko ekintza-planak, mugikortasun-planak, klima-aldaketari buruzko planak eta Emisio Txikiko Eremuen (ETE) diseinua garatzea eta ezartzea eraginpean hartutako udalerrietan.

Beste batzuk, hala nola 1/2016 Legegintzako Errege Dekretuari jarraitu behar dioten industria-instalazioetarako Teknologia Erabilgarri Onenei lotutako **emisio-mugen aplikazioa, energiaren aurrezpenaren** sustapena zerga-laguntzen bidez (Teknologia Garbien Euskal Zerrenda) eta Euskal Autonomia Erkidegoko **airearen kalitatea zaindu eta kontrolatzeko sarearen hobekuntza edo zabalkuntza.**

Gainera, 2022. urteaz geroztik, Eusko Jaurlaritzak kutsadura atmosferikoaren arloan egindako lana EAEko Ingurumeneko Esparru Programetan islatu da. Duela gutxi, Eusko Jaurlaritzak 2030erako **Ingurumeneko Esparru Programa** berria onartu du. Programa horrek **2030era** bitarteko jasangarritasun-politikak ezartzen ditu, Euskadik 2050ean klima-neutraltasuna lortzea eta Euskadi lurralde erresilienteagoa izatea ahalbidetuko duen garrantzi handiko trantsizio batera bideratuak. **Proiektu eraldatzaileetako** bat **osasunari eta ingurumenari** buruzkoa izango da, eta, haren bidez, ingurumen-politikan osasunerako arrisku nabarmenak dakartzaten sektore berriak txertatu nahi dira.

Testuinguru horretan, airearen kalitatearen arloko egungo lege guztiak betetzen badira ere, hobetzeko aukerak daude, nagusiki Euskadiko herritarren osasunarekin zuzeneko lotura duten parametro atmosferikoei lotutakoak. Hori dela eta, Eusko Jaurlaritzaren ustez beharrezkoa da plangintza-tresna berri bat garatzea, **2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen lehen Plana**, alegia. Plan horrek Euskadiren arlo horretako jarduna zuzenduko du 2030. urtera arte, ikuspegi estrategiko baten eta garatu beharreko hainbat lan-ildoren bidez. Lan-ildo horiek airearen kalitatearen abiapuntuko egoeraren diagnostikoan oinarrituta zehaztuko dira, nazioarteko eta Europako egoera berrikusi ondoren.

2 ARAZOA ULERTZEA

Azken hamarkadan, osasunari eta airearen kutsadurari buruzko azterlanen zerrenda modu esponentzialean hazi da. Izan ere, airearen kutsadura osasun publikorako erronkarik handienetako bat dela onartu da.

OMEren arabera, kutsadurarekiko esposizioak milioika heriotza eragiten ditu urtero, baita osasuntsu bizi litezkeen milioika urteren galera ere. OMEren azken datuen arabera, munduko biztanleen % gg¹ inguruk arnasten duen aireak OMEk gomendatutako balioak gainditzen ditu, eta kutsatzaile nagusiak nitrogeno oxidoak (NO_x), ozonoa (O₃) eta 10 µm-tik (PM₁₀) edo 2,5 µm-tik (PM_{2,5}) beherako partikula esekiak dira.

Europako Ingurumen Agentziaren arabera, airearen kutsadurak 4,2 milioi heriotza goiztiar eragiten ditu urtero munduan, 400.000 baino gehiago Europan eta 20.000 baino gehiago Espainian. Gainera, beste hainbat patologia eragiten ditu, eta osasunerako beste arrisku garrantzitsu batzuen maila berean kokatzen du, hala nola dieta kaltegarriaren eta tabakismoaren mailan².

Ondorengo irudian ikus daitekeenez, airearen kalitate txarrak osasunean dituen ondorio kaltegarriak eta garrantzia piramide gisa irudikatu daitezke, eta, piramide horretan ikusten den bezala, ondoriorik larrienak pertsona eta talde kalteberetan eragiten dira, biztanleria kalteberatzat hartuta ezaugarri jakin batzuk dituen eta horregatik airearen kutsadurarekiko sentikorragoa den biztanleria (haurrak, adinekoak eta abar). Bestalde, ondorioen larritasuna zenbat eta txikiagoa izan, orduan eta handiagoa da eraginpean hartutako biztanleen ehunekoak.

Bestalde, **airearen kalitatean eragina duten kutsatzaile atmosferiko batzuek klima berotzen dute** epe laburrean. Iraupen laburreko klima-kutsatzaileak dira, hala nola black ikatza, metanoa eta ozono troposferikoa. Metanoak, klima-sisteman duen zuzeneko eraginaz gain, zeharkako ondorioak ditu gizakien osasunean eta ekosistemetan, batez ere ozono troposferikoaren aitzindari gisa betetzen duen zereginagatik. Black ikatza, berriz, partikula finen osagai garrantzitsua da. Konposatu horiek, atmosferan irautean duten denbora labur samarra bada ere, eragin nabarmena dute tenperatura globaletan. Kutsatzaile horien emisioak

1 WHO ambient air quality database, 2022 update: status report. Geneva: World Health Organization; 2023

2 Air quality in Europe-2020 report. EEA 2020

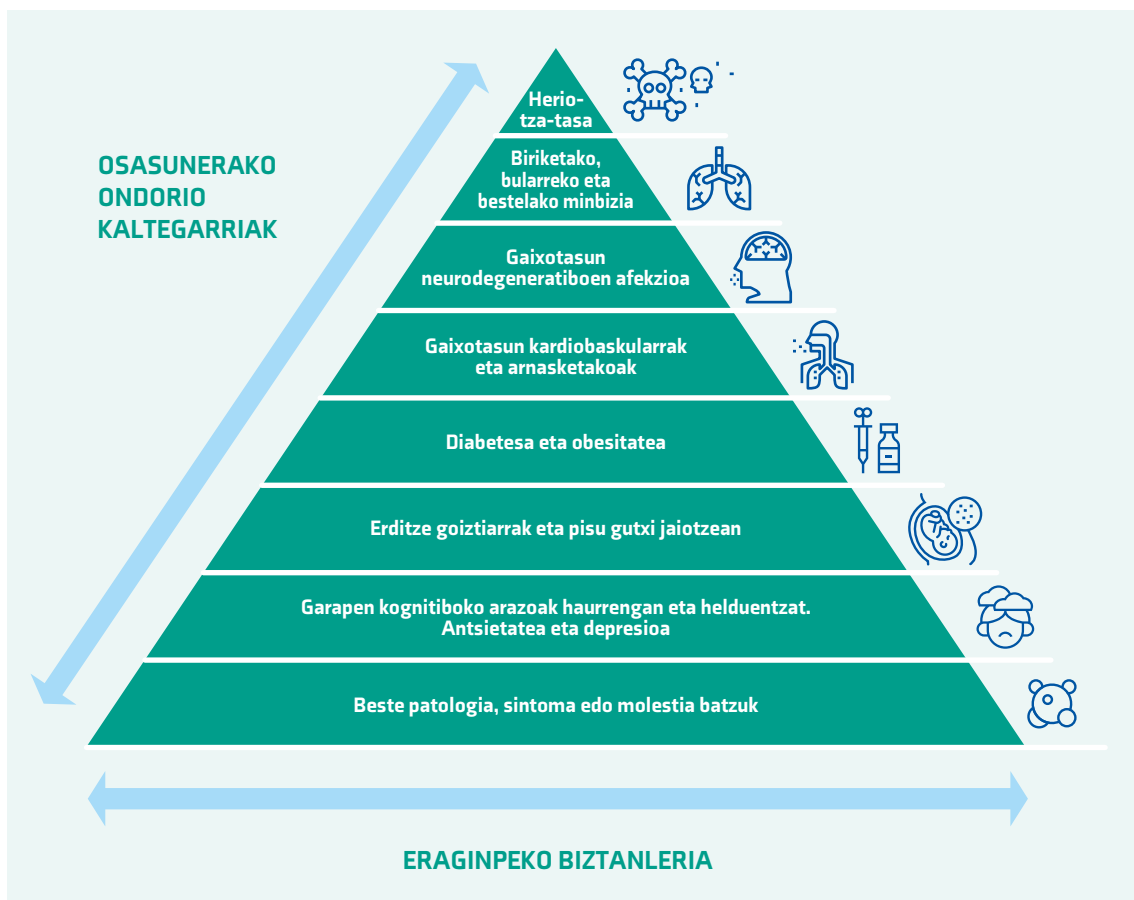

murriztea onuragarria da gizakien osasunerako eta munduko klimarako. Beraz, dauden klima-estrategiekin integratutako ikuspegi batek murriztu egingo lituzke bi inpaktu horiek.

Bestalde, Europako Osasun Publikoko Aliantzak (EPHA) **airearen kutsaduraren kostu ekonomikoari** buruzko txosten bat³ argitaratu du duela gutxi. Txosten horretan, gaixotasun eta heriotza gehienak eragiten dituzten airearen hiru kutsatzaileek —partikula esekiek (PM), ozonoak (O₃) eta nitrogeno dioxidoak (NO₂)— eragindako heriotza goiztiarren, tratamendu medikoen, galdutako lanaldien eta beste osasun-kostu batzuen diru-balioa kuantifikatzen da.

Europako herritar bakoitzeko urteko batez besteko kostua 1.276 eurokoa da, eta desberdina da hiriaren arabera. Izan ere, nabarmenki handiagoa da hiri handietan, biztanleria-dentsitaterik handieneko eremuetan eta erosteko ahalmenik txikieneko lekuetan. Txosten horrek, halaber, Bilboko eta Donostiako kostuak ebaluatzen ditu, eta Europako batezbestekoaren azpitik eta Estatuko batezbestekoaren azpitik kokatzen ditu (917 euro urtean Bilbon, 858 euro urtean Donostian eta 926 euro urtean Estatuan).

Nolanahi ere, airearen kutsadurari lotutako kostu ekonomikoari buruzko datu horiek airearen kalitatea hobetzeko neurriak hartzera bultzatzen gaituzte; izan ere, kutsatutako airearekiko esposizioak eragindako kalteak konpontzera bideratutako euro bakoitza osasun-sistemaren eta herritarren ongizatearen hobekuntzan inbertitu ezin dugun euro bat da.

ITURRIA: JULIO DÍAZ ETA CRISTINA LINARES. KARLOS III.A OSASUN INSTITUTUA. 2020

3

POLITIKA- ETA ARAU- TESTUINGURUA

Atal honen helburua da airearen kalitatearen eta kutsadura atmosferikoaren arloko testuinguru politikoaren eta arau-testuinguruaren laburpen bat aurkeztea, Europako ikuspegitik hasi eta eskualde-ikuspegiarekin amaitzeraino, **2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Planerako** informazio garrantzitsua eskaintzeko.

3.1. EUROPAKO ESPARRUA

2015. urtean, Nazio Batuek pobrezia desagerrarazteko, planeta babesteko eta guztien oparotasuna ziurtatzeko Garapen Jasangarrirako Helburuak (GJH) onartu zituzten, garapen jasangarriaren agenda berri baten parte gisa. Helburu bakoitzak 2030ean lortu beharreko helburu espezifiko batzuk ditu. Airearen Kalitatearen Plan bat ezartzeak helburu horiek lortzen lagunduko du, batez ere honako hauek: 3. helburua (“Osasuna eta ongizatea”), 7. helburua (“Energia eskuragarri eta ez-kutsatzailea”), 9. helburua (“Industria, berrikuntza eta azpiegiturak”) eta 11. helburua (“Hiri eta komunitate jasangarriak”).

2021eko maiatzaren 12an, Europako Itun Berdearen gakoan artean, **EBren “Airearen, uraren eta lurzoruaen zero kutsadurarantz” Ekintza Plana** onartu zuen Europako Batzordeak, 2050. urtean gizakien osasunerako eta ingurumenerako kutsadura-maila seguruak bermatzeko. Itun Berdearen helburuei jarraikiz eta beste ekimen batzuekin sinergian, kutsadura atmosferikoa 2030erako honela murriztea planteatu du EBk, 2005. urtearekin alderatuta:

- Airearen kutsadurak eragindako heriotza goiztiarren kopurua % 55etik gorako proportzioan murriztea.
- Garraioaren zarategatik ondoez kronikoak pairatzen dituzten biztanleen ehunekoa % 30eko proportzioan murriztea.
- Kutsadura atmosferikoaren ondorioz biodibertsitatea mehatxatuta duten EBko ekosistemak % 25eko proportzioan murriztea.

Horrez gain, zero kutsadura lortzeko Ekintza Planaren esparruan, **airearen kalitateari buruzko zuzentarau berri baterako proposamen** bat aurkeztu du duela gutxi Europako Batzordeak. Zuzentarau horrek 2030erako muga-balio berriak finkatu ditu EB osorako, eta airearen zero kutsadura beranduenek 2050erako lortzeko bidean jarriko du EB, klima-neutraltasuna lortzeko ahaleginekin sinergian. Proposamenak besteak beste PM_{2,5} partikuletarako eta NO₂-rako muga-balio berriak finkatzea iradokitzen du, osasun publikorako onura handiak ekarriko baititu horrek.

Ondorengo taulan, OMEk proposatutako balioen, airearen kalitateari buruzko Europako zuzentarau berrian proposatutako balioen eta indarrean dagoen legeriaren arteko konparazio-laburpen bat agertzen da.

1. TAULA OME-K GOMENDATUTAKO BALIOEN, AIREAREN KALITATEARI BURUZKO ZUZENTARAU BERRIRAKO PROPOSAMENAREN ETA 102/2011 ERREGE DEKRETUKO LEGEGINTZA-BALIOEN ARTEKO KONPARAZIOA

Kutsatzailea	Aldia	102/2011 ED (2008/50/EE Zuzentaraua)	Airearen kalitateari buruzko Europako Zuzentarau berria 2030	OME 2005	OME 2021
PM _{2,5} , µg/m ³	Urteko	25	10	10	5
	24 ordu	-	25 (18 aldiz)	25 (3 edo 4 aldiz)	15 (3 edo 4 aldiz)
PM ₁₀ , µg/m ³	Urteko	40	20	20	15
	24 ordu	50 (35 aldiz)	45 (18 aldiz)	50 (3 edo 4 aldiz)	45 (3 edo 4 aldiz)
O ₃ , µg/m ³	8 ordu	120 (25 aldiz)	120 (18 aldiz)	100	100 (3 edo 4 aldiz)
NO ₂ , µg/m ³	Urteko	40	20	40	10
	24 ordu	-	50 (18 aldiz)	-	25 (3 edo 4 aldiz)
	Ordu 1	200 (18 aldiz)	200 (behin)	-	-
SO ₂ , µg/m ³	Urteko	-	20	-	-
	24 ordu	125 (3 aldiz)	50 (18 aldiz)	20 (3 edo 4 aldiz)	40 (3 edo 4 aldiz)
	Ordu 1	350 (24 aldiz)	350 (behin)	-	-
CO, mg/m ³	24 ordu	-	4 (18 aldiz)	-	4
	8 ordu	10	10	-	-
Bentzenoa, µg/m ³	Urteko	5	3,4	-	-
Beruna, µg/m ³	Urteko	0,5	0,5	-	-
Artsenikoa, ng/m ³	Urteko	6	6	-	-
Nikela, ng/m ³	Urteko	20	20	-	-
Kadmioa, ng/m ³	Urteko	5	5	-	-
BaP, ng/m ³	Urteko	1	1	-	-

Azkenik, Europako Kontseiluak **Ingurumen arloko VIII. Ekintza Programa** (EAP, ingelesezko siglen arabera) onartu zuen 2022ko apirilean, eta programa hori ingurumen-politikak landu eta aplikatzeko gida izango da 2030. urtera arte. VIII. Programa horren helburua da trantsizio ekologikoa modu inklusibo eta bidezkoan bizkortzea, 2050. urterako “Ongi bizitzea, gure planetaren mugak errespetatuz” helburua lortu ahal izan dadin. Lehenasunezko sei helburuak honako hauek dira: berotegi-efektuko gasen emisioak murriztea, klima-aldaketara egokitzea, hazkunde birsortzaileko eredu bati jarraitzea, kutsadura-arloan zero helburua lortzea, biodibertsitatea babestu eta berreskuratzea, eta produkzioari eta kontsumoari lotutako klima- eta ingurumen-ondorio nagusiak murriztea.

3.2. ESTATUKO ESPARRUA

Indarrean dagoen araudiari dagokionez, kutsadura atmosferikoari eta airearen kalitateari buruzko Espainiako egungo legeria honako hau da:

- **34/2007 Legea, azaroaren 15koa, airearen kalitateari eta atmosferaren babesari buruzkoa.**
Legearen helburua da kutsadura atmosferikoaren prebentzio, zaintza eta murrizketaren arloko oinarriak ezartzea, kutsadura horrek pertsoneri, ingurumenari eta edozein motatako ondasunei eragin diezazkiekeen kalteak saihesteko eta, hori ezinezkoa denean, murrizteko. Halaber, Espainiako airearen kalitatearen ebaluazioari eta kudeaketari lotutako garapenarako lege-oinarria eguneratzen du, eta airearen kalitate-maila ezin hobea lortzea du azken helburu, giza osasunerako, ingurumenerako eta edozein motatako ondasunetarako arriskuak edo ondorio negatiboak saihesteko, prebenitzeko edo murrizteko.
- **100/2011 Errege Dekretua, urtarrilaren 28koa, atmosfera kutsa dezaketen jardueren katalogoa eguneratzen duena eta hura aplikatzeko oinarrizko xedapenak ezartzen dituena.**
Eguneratze hori katalogoaren berregituraketa da, eta atmosfera kutsa dezaketen jarduera guztiak berrikusten ditu sakonean.
- **102/2011 Errege Dekretua, urtarrilaren 28koa, airearen kalitatea hobetzeari buruzkoa, eta haren ondorengo aldaketak (678/2014 Errege Dekretua, 39/2017 Errege Dekretua eta 34/2023 Errege Dekretua). Airearen kalitate-mailak kontrolatzea eta zaintzea dute helburu.**
Araudi hori giroko airearen kalitateari eta European aire garbiagoa izateari buruzko 2008/50/EE Zuzentarauaren transposizioa da. Espezifikoki, 2023ko urtarrilean 102/2011 Errege Dekretua eta beste ingurumen-arau batzuk aldatu zituen 34/2023 Errege Dekretua onartu zen, kutsadura handiko aldien kasuetan epe laburreko Ekintzarako Esparru Planean xedatutakoa txertatzeko. Plan horren xedea da kutsadura-maila handien kasuetarako gobernu-erakunde guztien baterako ekintza-esparru bat ezartzea. Administrazio guztientzako balio eta neurri uniformeak zehazten dira, administrazio horiek eta herritarrek Plan horretan aurreikusitako kutsadura-mugak gainditzen direnean horri buruzko informazioa eta aldi horiei aurre egiteko jarduketako protokoloari buruzkoa izan dezaten.
- **1/2016 Legegintzako Errege Dekretua, abenduaren 16koa, kutsaduraren prebentzio eta kontrol integratuaren Legearen testu bategina onartzen duena.**
Arau horren xedea da kutsaduraren prebentzio eta kontrol integratuko sistema bat ezartzearen bidez atmosferaren, uraren eta lurzorua kutsadura saihestea edo, hori ezinezkoa denean, kutsadura hori murriztea eta kontrolatzea, ingurumen osoaren babes-maila handia lortzeko.

— **818/2018 Errege Dekretua, uztailaren 6koa, airearen zenbait kutsatzailerren emisio nazionalak murrizteko neurriei buruzkoa.**

Dekretu horretan, sufre dioxidoaren, nitrogeno oxidoen, konposatu organiko lurrunkor ez-metanikoen eta amoniakoaren emisioak murrizteko konpromiso nazional berriak ezartzen dira, eta, gainera, PM_{2,5} partikula finen emisioak mugatzen dira. Konpromiso horiek 2020-2030 aldian eta 2030.aren ondorengo urteetan bete beharko dira. Dekretuak, horrez gain, “Kutsadura Kontrolatzeko Programa Nazionala” lantzeko prozesua arautzen du. Programa horrek sektore guztietan aplikatu ahal izango diren eta emisioak murrizteko konpromiso nazionalen betetzea bermatuko duten neurriak bilduko ditu.

Airearen kalitatea hobetzeko jarduketa-esparru bat ezartzeko, honako plan hauek ezarri ziren: **AIRE 2013-2016 Plana** eta **AIRE 2017-2019 Plana**. Plan horien bidez, honako hauek lortu nahi ziren, besteak beste: airearen kalitatearen arloko legeria esparru guztietan (Estatuan, Europan eta nazioartean) betetzen dela bermatzea, kutsatzailerik garrantzitsuenen eta osasunean eta ekosistemetan eraginik handiena dutenen atmosferarako emisioen mailak murrizten laguntzeko neurri orokorrak abian jartzea (kutsaduraren eraginik handiena jasotzen duten eremuetan bereziki), eta Emisio Mugei buruzko Zuzentarauak (2016/2284/EE Zuzentarauak) emisioak murrizteko ezarritako konpromisoen betetzea bermatzeko neurriak abian jartzea.

Horri lotuta, **Kutsadura Atmosferikoa Kontrolatzeko lehen Programa Nazionala (PNCCA)** onartu zen 2019. urtean. Programa horren helburu nagusia Emisio Mugei buruzko Zuzentarauan hartutako konpromisoak betetzea bada ere, airearen kalitatearen arloko helburuak betetzen laguntzen du aldi berean. PNCCAk 2030. urterako osasunerako oso kaltegarriak diren kutsatzaileen mailak 2005eko mailekin alderatuta oso modu esanguratsuan murriztea ahalbidetuko du. Programa horren bidez, honako proportzio hauetan murriztu nahi dira honako hauek: sufre dioxidoa (SO₂) % 88, nitrogeno oxidoak (NO_x) % 62, konposatu organiko lurrunkor ez-metanikoak (NMVOC) % 39, amoniakoa (NH₃) % 16, eta partikula finak (PM_{2,5}) % 50. Programak planteatutako helburuak betetzeko garatu beharreko 57 neurri eta jarduketa biltzen dituzten 13 pakete espezifiko ditu. Haien artean, honako hauek azpimarra daitezke:

- **Garraioaren sektorea:** erregaiaren kontsumoa murriztea, beste erregai efizienteago batzuen erabilera sustatuz eta/edo beste teknologia batzuen bidez (bioerregaiak eta elektrizitate berriztagarria nagusiki).
- **Energiaren sektorea:** deskarbonizazioa, desnitrifikazioa eta desulfurazioa, espezifikoki teknologia berriztagarriak eta energiaren erabilera efizientea eta, bigarrenik, energiaren sektorearen hornidura-segurtasuna sustatuz.
- **Gainerako sektoreak:** zabortegia erabiltzeko aukera murriztea, ongarritze efizientea, eta amoniakoaren emisioen murrizketa abeltzaintza-sektorean.

Bestalde, osasunari, klima-aldaketari, mugikortasunari eta abarri buruzko beste legeria, araudi eta plangintza batzuek eragina izan dezakete airearen kalitatean, haien azken helburua hori ez bada ere.

Ilido horretan, 2021. urtean **Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko maiatzaren 20ko 7/2021 Legea** onartu zen. Testuak Espainiako ekonomiaren berotegi-efektuko gasen (BEG) emisioen murrizketari, energia berriztagarriari eta energia-efizientziari dagokienez 2030. eta 2050. urteetarako lortu beharreko gutxieneko helburu nazionalak biltzen ditu. Zehazki, 2030. urterako, BEGen emisioak % 23ko proportzioan murriztu beharko dira 1990. urtearekin alderatuta, jatorri berriztagarriko energien ezarpena azken energia-kontsumoaren % 42ra iritsiko da gutxienez, sistema elektrikoak jatorri berriztagarriko energiarekin sortutako elektrizitatearekin funtzionatuko du % 74ko proportzioan, eta, Europako Erkidegoko araudiari jarraikiz, energia primarioaren kontsumoa % 39,5eko proportzioan murriztuko da gutxienez, oinarriko lerroarekin alderatuta. Gainera, 50.000 biztanletik gorako udalerriek mugikortasunaren ondoriozko emisioak murrizteko arintze-neurriak bilduko dituzten hiri-mugikortasun jasangarriko planak onartu beharko dituzte 2023. urtea baino lehen. Plan horietan, honako hauek jaso beharko dira gutxienez:

- Emisio txikiko eremuen ezarpena 2023. urtea baino lehen.
- Joan-etorriak oinez, bizikletaz edo beste garraio-bide aktibo batzuetan egiteko aukera errazteko (garraio-bide horiek bizi-ohitura osasungarriekin lotuz) eta berdeguneak hiri-periferiako eremu berde handiekin lotzeko hiri barneko korridore berdeak garatzeko neurriak.
- Garraio publikoko sarea hobetu eta erabiltzeko neurriak, integrazio multimodalerako neurriak barne.
- Garraio-bide publikoko sarea elektrifikatzeko eta berotegi-efektuko gasen emisiorik gabeko beste erregai batzuk (hala nola biometanoa) erabiltzeko neurriak.
- Garraio-bide elektriko pribatuen erabilera sustatzeko neurriak, karga-puntuak barne.
- Mugikortasun elektriko partekatua bultzatzeko neurriak.
- Salgaien banaketa eta lanerako mugikortasun jasangarria sustatzeko neurriak.
- Ikastetxeen, osasun-zentron edo airearen kalitatearekiko kalteberak diren biztanleak hartzen dituztelako sentikortasun berezia duten beste zentro batzuen inguruko airearen kalitatea hobetzeko irizpide espezifikoaren ezarpena, airearen kalitatearen arloko araudiari jarraikiz beharrezkoa denean.
- Azken miliako elektrifikazio-plan espezifikoak udal-emisio txikiko eremuekin integratzea.

Bestalde, **2022-2026 aldiko Osasun eta Ingurumen Plan Estrategikoa** onartu zen 2021eko azaroan. Planaren helburua da herritarren osasun-helburuak lortzen lagunduko duten eta ingurumen-faktoreen eta haien baldintzatzaileen ondoriozko arriskuak murriztuko dituzten ingurune osasungarriak sustatzea. Era horretan, gaixotasunen karga murriztuko da, eta mehatxu berriak identifikatuko dira. Planak lantzen dituen zeharkako ardatzetako bat herritarrak airearen kalitate txarraren ondorio kaltegarriez babestea da. Horretarako, honako esku-hartze ildo hauek proposatzen ditu:

- Osasunaren prebentzioa eta babesa: kutsadura atmosferikoarekiko esposizioari egozteko moduko heriotza-tasa eta gaixotasun-tasa murriztea, PNCCAREN helburuei jarraikiz.
- Kudeaketa, antolaketa eta koordinazioa: Trantsizio Ekologiko eta Erronka Demografikorako Ministerioaren (MITECO) eta Osasun Ministerioaren (MSAN) arteko koordinazioaren eraginkortasuna hobetzea dagozkien eskumenen esparruan.
- Arriskuaren inguruko prestakuntza eta komunikazioa: herritarrek eta profesionalek airearen kalitate txarraren ondorioei buruz duten ezagutza hobetzea.
- Ikerketa: kutsadura atmosferikoak gizakien osasunean dituen osasun-inpaktuei, inpaktu ekonomikoari eta gizarte-inpaktuei buruzko ezagutza zientifikoa hobetzea.
- Jarraipena, ebaluazioa eta adierazleak: prebentzio-neurrien inpaktua monitorizatzea.

Mugikortasunari dagokionez, **2030erako Mugikortasun Seguru, Jasangarri eta Konektaturako Estrategiaren** bidez klima-aldaketari, teknologia berrien agerpen zenbaitetan disruptiboari eta hirietan gero eta biztanle gehiago biltzeak ekarritako erronkei aurre egin nahi zaie. Horretarako, oinarritzko zutabeetako bat jasangarritasuna da, haren hiru dimentsioak kontuan hartuta: gizarte-dimentsioa, dimentsio ekonomikoa eta ingurumen-dimentsioa. Eguneroko bizitzako mugikortasuna, ekitate ekonomiko-soziala, energia-efizientzia eta klima-aldaketaren aurkako borroka lehenesten dira pertsonen zein salgaien garraioak emisio kutsatzaileei egiten dien ekarpena txikiagotzeko, eta garraibide garbiak, ekonomia zirkularra, klima-erresilientzia eta mugikortasun unibertsala sustatzen dira.

2021. urtean, Gobernuak **Bizikletaren Estatuko Estrategia** aurkeztu zuen, mugikortasun-paradigma berrietarantz aurrera egiteko premia gero eta handiagoa baita, batez ere hiri-eremu handietan, baina baita beste ingurune batzuetan ere. Estrategia horrek bost lehentasun ditu:

- Bizikletarako aldaketa modala lortzea.
- Pertsonen bizitza osasungarria sustatzea.
- Bizikletari lotutako aisia eta kirola sustatu eta babestea.
- Bizikletari lotutako turismoaren ahalmena baliatzea.
- Estatuaren ekintza koordinatzea.

Azkenik, gaiari dagokionez, emisio txikiko eremuak arautzen dituen 1052/2022 Errege Dekretua onartu zen 2022ko abenduan. Legeria hori homogeneoa da lurralde nazional osorako, eta emisio txikiko eremuen ezarpena errazten die maiatzaren 20ko 7/2021 Legeak behartutako administrazio publikoari eta baita emisio txikiko eremuen proiektuen oinarritzko edukiaren definizioa ere.

3.3. EUSKADIKO ESPARRUA

1977ko abenduan Bilbo Handia atmosfera kutsatuko eremu deklaratu zenetik, Euskadik urrats handiak eman ditu, airearen kalitate-mailak kontrolatzeko eta hobetzeko, airearen kalitatea hobetzeko ekintza-planen eta azterlanen bidez. Hala ere, kutsadura osasunerako eta ekosistema naturaletarako kaltegarriak ez diren mailetara murrizteko zeregina zuzenean lantzen duen lehen eskualde-plana da **2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana**.

Euskadiko Ingurumen Administrazioaren abenduaren gko 10/2021 Legeak 10. artikuluan ezartzen duenez, Euskal Autonomia Erkidegoko ingurumen-politika Ingurumeneko Esparru Programa batean zehaztuko da, eta programa hori ingurumen-organoak egingo du. Testuinguru horretan, Ingurumeneko bost Esparru Programa landu dira dagoeneko: I. Programa (2002-2006 aldikoa), II. Programa (2007-2010 aldikoa), III. Programa (2011-2014 aldikoa), IV. Programa (2020koa) eta, duela gutxi, V. Programa (2030ekoa). Programa horietan guztietan, Eusko Jaurlaritzak lehentasun gisa ezarri du herritarren osasunerako eta ongizaterako arriskurik gabeko airearen kalitatea ziurtatzea. Zehazki, 2030eko Ingurumeneko Esparru Programak⁴ jasangarritasun-politikak zehaztuko ditu 2030. urtera arte, baita hamarkadaren amaierarako lurraldejasangarriago bat lortzeko bidea ere. Ingurumeneko Esparru Programaberriak ingurumen-plangintza sektorialetarako orientabide handiak ezartzen ditu, eta haiek eraginkortasunez ezartzen laguntzen du 8 proiektu eraldatzaileraren bidez. Proiektu horiek ardatz gisa ekintza eta epe ertaineko emaitzak dituzten eta administrazioak, enpresak eta herritarrak inplikatzeko dituzten ekimenak dira.

EUSKADIKO
2030eko
INGURUMENEN
ESPARRU
PROGRAMA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

⁴ Euskadiko 2030eko Ingurumeneko Esparru Programa

Bestalde, Euskadin energia- eta klima-trantsizioaren eta mugikortasun jasangarriaren inguruan dauden eskualde-mailako politika askoren ardatz estrategikoek eta jarduketek eragin positiboa dute airearen kutsadura-mailetan. Ondoren, garrantzitsuenak aipatuko ditugu.

2015. urtean, **Klima 2050 Estrategia** aurkeztu zen. Estrategia horrek jarduketa-ildo batzuk planteatzen ditu, energia-efizientziari eta energiaren eskariaren kudeaketari, energia berriztagarrien bultzadari, intermodalitatearen eta emisiorik txikieneko garraio-moduen sustapenari eta garraioaren sektorean petrolioaren deribatuen kontsumoa ordezteari lotuak. Ildo horiek zuzeneko eragina dute emisioen murrizketan eta airearen kalitatearen hobekuntzan, honako helburu global hauek lortzeko:

- Berotegi-efektuko gasen emisioak 2030erako gutxienez % 40ko proportzioan eta 2050erako gutxienez % 80ko proportzioan murriztea, 2005. urtearekin alderatuta.
- 2050. urtean energia berriztagarriaren kontsumoa azken kontsumoaren % 40 izan dadin lortzea.
- Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean behar duen erresilientzia ziurtatzea.

2021. urtean, Eusko Jaurlaritzak **Trantsizio Energetikoari eta Klima Aldaketari buruzko Plana** onartu zuen. Plan horretan, lehenasunezko jarduketa-esparruak identifikatzen dira, eta, haien artean, energia-efizientzia, ekonomia zirkularra, hiri-berroneratzea eta energia-eredu berri baten bultzada daude. Planak honako helburu hauek ditu:

- Berotegi-efektuko gasen emisioa % 30eko proportzioan murriztea.
- Energia berriztagarrien kuota energiaren azken kontsumoaren % 20 izan dadin lortzea.
- Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean behar duen erresilientzia ziurtatzea.

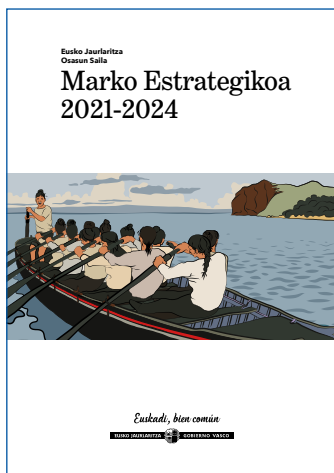

Energia-politikei dagokienez, 2016. urtean garapen ekonomikoaren eta lehiakortasunaren **Euskadiko Energia Estrategia 2030 (3E2030)** aurkeztu zen. Bertan, airearen kalitate-mailen hobekuntzan zuzeneko eragina izango duten energia-arloko helburuak jasotzen dira:

- Energia primarioaren % 17ko aurrezpena 2016-2030 aldian.
- Energia berriztagarrien kuota azken kontsumoaren % 21 izatea 2030ean.
- Energia-kontsumoaren % 25eko murrizketa euskal Administrazio Publikoaren instalazioetan, 10 urteko epean.
- Eraikin publikoen % 25ek energia berriztagarriak baliatzea.
- Parke mugikorrean eta zerbitzu publikoko flotetan ibilgailu alternatiboak erabiltzea.
- Errepideko garraioan energia berriztagarrien kuota % 25ekoa izatea.
- Hornidura elektrikoaren % 40 kogeneraziotik eta energia berriztagarrietatik lortzea.
- Energiaren esparruan ikerketako, garapen teknologikoko eta industria-garapeneko lehentasuneko g arlo bultzatzea.
- Energia-politikako neurrien bidez CO₂ gasa 3 Mt-tan murriztea.

Bestalde, **Jasangarritasun Energetikoari buruzko 4/2019 Legeak** energiari lotutako beste politika batzuk ezartzen ditu. Legearen helburua da aurrezpenari, energia-efizientziari eta energia berriztagarrien sustapen eta ezarpenari lotutako neurriak bultzatzea, berotegi-efektuko gasen emisioak % 40ko proportzioan murrizteko eta energia-efizientzia % 32,5eko proportzioan hobetzeko azken helburuarekin.

Azkenik, EAEko Gobernu Kontseiluak **Euskadiko 1/2024 Legea Trantsizio energetikoaren eta klima aldaketarena** onartu du 2024ean. Legearen helburua da Euskadiko klima-neutraltasuna beranduenez 2050ean lortzeko esparru juridiko egonkorra ezartzea, eta, horretarako, emisioak murrizteko hainbat jarduketa aurreikusten ditu, hala nola energia-efizientziaren eta energia berriztagarrien inguruko betebeharrak ezartzea eta mugikortasun jasangarriko planak onartzea.

Bestalde, osasunaren arloan, 2020an aurkeztutako **Osasun Sailaren 2021-2024 aldiko Esparru Estrategikoa**ren ildo estrategikoa baten helburua da osasuna sustatzearen bidez ingurune eta bizimodu osasungarriak sustatzea, eta, horretarako, osasunerako ingurune egokiak bultzatzeko baldintza sozioekonomikoak, ingurumen-baldintzak eta lan-baldintzak hartu behar dira kontuan. Era berean, berriki onartu den **Euskadi 2030 Osasun Planak ingurune eta komunitate osasungarriak, jasangarriak eta erresilienteak garatzeko eta klima-aldaketari erantzuteko** helburu orokorra jasotzen du. Helburu orokor hori hainbat ikuspegitatik ingurumen-osasun handiagoa garatzeko helburu espezifikoago batzuetan banatzen da, era horretan ingurune osasungarrien lorpena eta ingurumen-arriskuen arintzea errazteko eta Osasun Bakarraren ikuspegia sustatzeko, besteak beste.

Bestalde, **2021-2024 aldiko Industriaren Garapen eta Nazioartekotze Planak** ezagutzaren ekonomia batean industria lehiakorrago bat sustatzeko esparruaren ekarpena egiten du. Lehiakortasuna eraldatzeko eta berritzeko ikuspegi batetik, hainbat ekimen sustatzen ditu energia- eta klima-trantsizioaren erronkei aurre egiteko, produkzio-prozesuen, prozesu logistikoen eta merkataritza-prozesuen fase guztietan energia-efizientzia hobetzeko, energia berriztagarriek energia-matrizean duten pisua handitzeko, mugikortasun iraunkorra sustatzeko, euskal ekonomiaren deskarbonizazioan aurrera egitera bideratutako teknologia garbi berriak garatzeko eta bioekonomia sustatzeko.

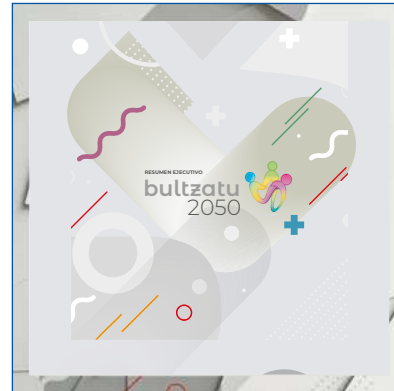
2021-2023 aldiko Etxebizitzaren Gida Planak bizitegi-eraikinen birgaitzea azpimarratzen du 2. ardatz estrategikoa, eta birgaitze integrala, irisgarritasuna eta energia-efizientzia sustatzen ditu.

Bestalde, **2030eko Euskadiko Garraio Jasangarriaren Gida Plana** Eusko Jaurlaritzak bizikaltate hobea sustatzeko jasangarritasun ekonomikoaren, jasangarritasun sozialaren eta ingurumen-jasangarritasunaren bidean aurrera egiteko hartutako konpromisoan oinarrituta dago. Horretarako, garraio-moduen arteko oreka berri bat eta garraio-sistemen erabilera arduratsua eta efizientea planteatzen du.

128/2019 Dekretuaren bidez onartutako **Lurralde Antolamenduaren Gidalerroek (LAG)**, maila globalean, hiri-eredu trinko bat planteatzen dute, zerratua eta erabilerak nahastuta dituen. Eredu horren bidez, hiri-berroneratzea eta mugikortasun jasangarria sustatuko dira, eta joan-etorriak ibilgailu motordunetan egiteko beharra ahal den neurrian murriztuko da. Halaber, “azpiegitura berde” kontzeptua planteatzen da, ingurune naturala tokiko eskalara eramaten duen sare planifikatu gisa. Era horretan, zerbitzu ugari sustatuko dira, hala nola airearen kalitatearen hobekuntza edo mugikortasun aktibo baten sustapena. LAGek lurralde-plangintzan landu beharreko zeharkako gai gisa ezartzen dute osasuna. Memoriaren 10.4 atala eta 32. artikulua osasunari buruzkoak dira. 10.4 atalaren arabera, kutsadura atmosferikoa osasunaren alderdi erabakigarria da, eta lurralde- eta hirigintza-plangintzarekin lotuta dago. Era berean, hiri-berroneratzeari buruzko 10. artikulua arabera, arlo horretako jarraibideetako bat hiri-ingurune ingurumen-kalitateari dagokionez dauden inpaktu negatiboak murriztea da: kutsadura atmosferikoa, akustikoa, urena eta lurzorua. Lurraldearen Antolamendurako Batzordea (EAELAB) bestek beste lurralde- eta hirigintza-planak lurralde-plangintzako gainerako tresnetara (hala nola LAGetara) egokitzen diren aztertzeaz arduratzen den organoa da.

Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendak kalitate handiko hirigintzan oinarritutako hiri-eredu propio, jasangarri eta bizikidetzan oinarritutako bat du xede, eta, horretarako, mugikortasun berri bat, hiri jasangarri eta erresilienteetarako trantsizioa eta, batez ere, hiri osasungarriak bultzatzen ditu.

Eta, azkenik, **2030eko Jasangarritasunerako Hezkuntza Estrategiak** benetan eraldatzailea izango den hezkuntza bat garatzeko oinarriak finkatzen ditu, herritar informatu eta inplikatuengatik etengabeko prestakuntza-prozesuaren bidez euskal gizarte bidezkoagoa eta iraunkorragoa lortu ahal izan dadin.

4

EGOERAREN DIAGNOSTIKOA

Azken urteetan, Euskadik ia oso-osorik⁵ bete ditu airearen kalitateari lotutako kutsatzaile guztietarako araututako mailak. Edonola ere, kutsadura atmosferikoa hainbat ikuspegi osagarritatik lantzen da:

- emisio-iturrien kontrola eta jarraipena,
- airearen kalitatearen azterketa, eta
- herritarrek arlo horren inguruko kezkez duten pertzepzioa.

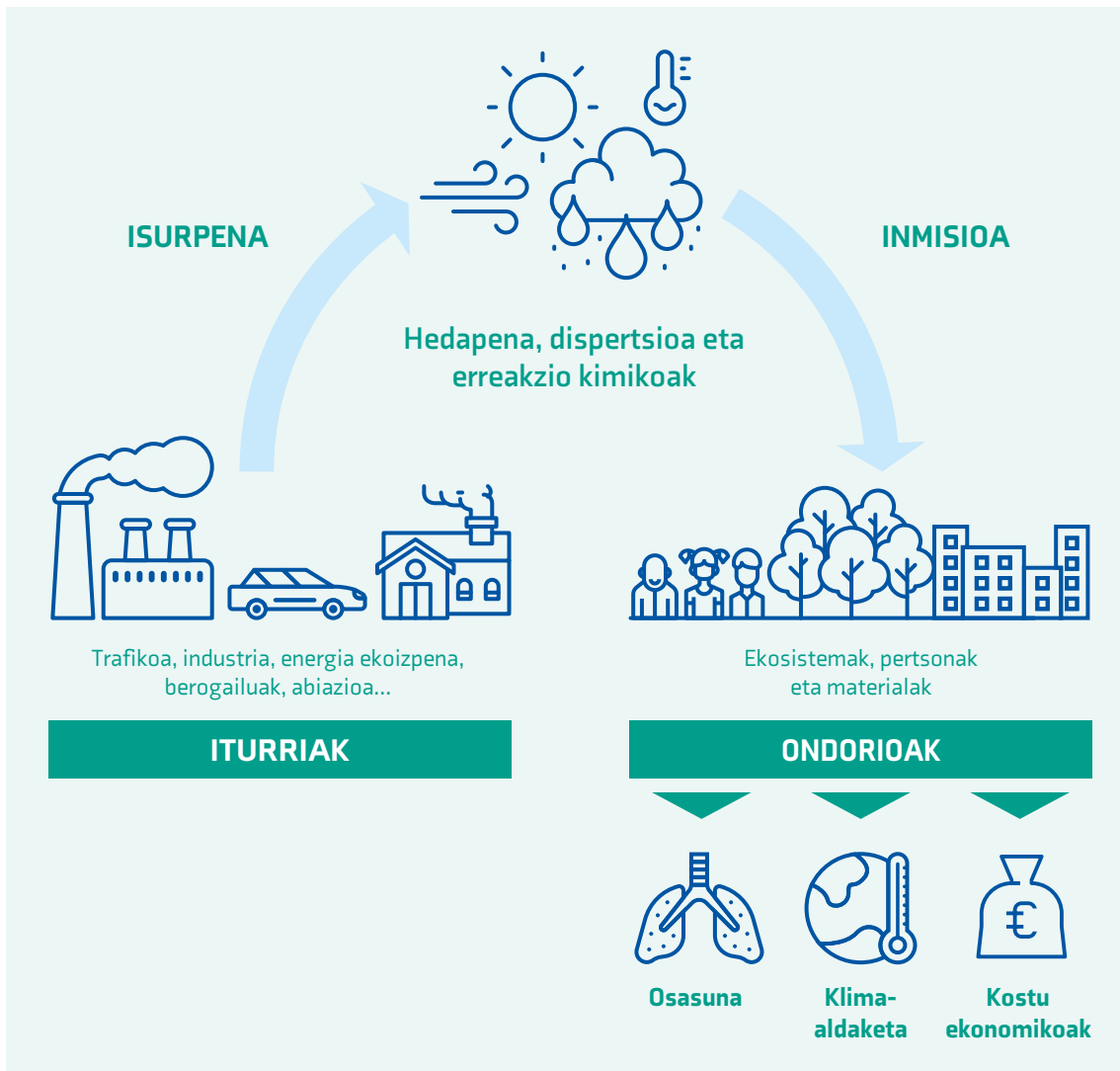
Esparru horien azterketa bateratuak, aurreko atalean aipatutako legeriaren eta araudiaren arloko etorkizuneko joerekin batera, egungo egoera aztertze eta Airearen Kalitatearen Plan honetan jaso beharreko helburuak eta ekintzak zehaztea ahalbidetzen du, Euskadi airearen arloan ingurumena hobetzeko egoera berri batean kokatzeko.

5 Ez-betetze puntualen baten kasuan izan ezik, ozonoaren informazio-atalasea eta osasuna ozonoaz babesteko atalasea gainditu denean (leku jakin batzuetan, hala nola Valderejon).

1. irudian, kutsatzaileen emisioen prozesu, puntu eta iturriek airearen kalitate-mailetan duten eragina irudikatzen da grafikoki, hau da, pertsonentzako eta ekosistemetarako ondorio kaltegarriak eragiten dituzten immisio-mailetan.

1. IRUDIA KUTSADURA ATMOSFERIKOKO PROZESU BATEN FASEAK

ITURRIA: GEUK EGINA

Ondoren, Euskadik adierazi ditugun hiru esparruetan gaur egun duen egoeraren laburpen bat egingo dugu⁶.

Lehenik eta behin, kutsatzaileen **emisio-iturri nagusiak** identifikatu dira. Elementu hori funtsezkoa da Airearen Kalitatearen Plan honen ardatz estrategikoak eta jarduketako-ildoak zehazteko.

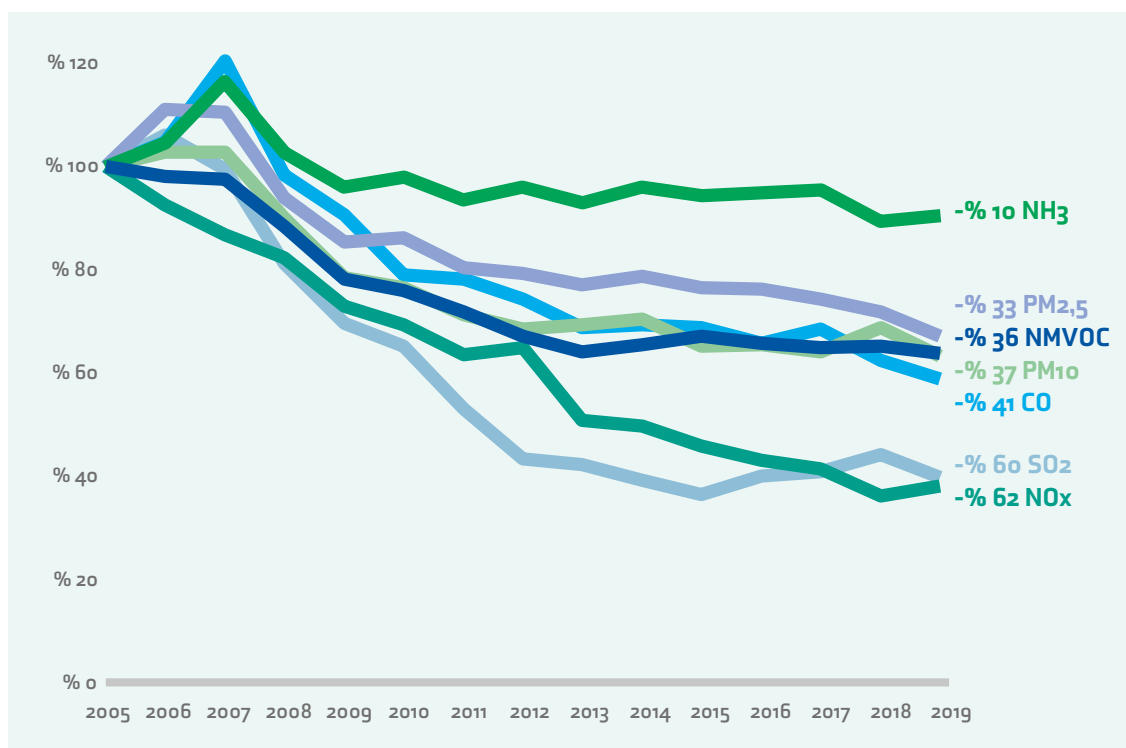
Horretarako, “Euskadiko partikulen, gas azidotzaileen eta ozono troposferikoaren aitzindarien emisioen inbentarioan” aurkeztutako kutsatzaileek 2005-2019 aldian izan duten bilakaera aztertu da.

Inbentario hori urtero eguneratzen da EMEP/EEA metodologia erabiliz, eta estatu kideek Göteborgeko Protokoloan ezarritako kontrol- eta murrizketa-konpromisoetan ezarritako kutsatzaileak hartzen ditu kontuan, hala nola sufre dioxidoa (SO₂), nitrogeno oxidoak (NO_x), konposatu organiko lurrunkor ez-metanikoak (NMVOC), partikula finak (PM_{2,5}) eta amoniakoa (NH₃).

2019. urtean⁷, Euskadiko emisioen inbentarioan aztertutako kutsatzaileen emisioek maila baxuetan jarraitu dute oinarritzko urtekoekin (2005. urtekoekin) alderatuta. Ondorengo grafikoan, kutsatzaile bakoitzak denboran izan duen bilakaera agertzen da, eta 2005. urteaz geroztik kutsatzaileen emisioek behera egin dutela ikus daiteke:

PM₁₀ (-% 37), PM_{2,5} (-% 33), SO₂ (-% 60), NO_x (-% 62), CO (-% 41), NMVOC (-% 36) eta NH₃ (-% 10).

2. IRUDIA EMISIOEN BILAKAERA EUSKADIN. 2005-2019⁸

ITURRIA: EUSKADIKO PARTIKULEN, GAS AZIDOTZAILAEN ETA OZONO TROPOSFERIKOAREN AITZINDARIEN EMISIOEN INBENTARIOA. IHOBE

Emisioen murrizketek Göteborgeko Protokoloan Europar Batasuneko estatu kideentzat ezarritako kutsatzaile guztiak kontrolatzeko eta murrizteko konpromisoak bete dituzte. Murrizketa horiek 27 herrialdeek kutsatzaile guztietan lortutakoak baino handiagoak izan dira, SO₂-aren kasuan izan ezik; kasu horretan murrizketa estatu kideek lortutakoa baino txikixeagoa izan baita.

⁷ 2020ko emisioei buruzko datuak badaude ere, aurkeztutako analisian 2019. urtera arteko bilakaera jaso da. Izan ere, 2020ko datuak COVIDak eragindako pandemiaren aldikoak dira, eta ez dira esanguratsuztat hartzen.

⁸ 2005. urtea oinarritzko urtea da. Hortaz, urte horretan kokatzen da % 100a, eta handik aurrera jaso dira grafikoki kutsatzaile bakoitzaren emisioen murrizketak.

2. TAULA EMISIOEN MURRIZKETA ETA BETETZE-MAILA EUSKADIN

	Murrizketa EB-27an (2005-2019) ⁹	Murrizketa EAEn (2005-2019)	2020-2029 aldiko edozein urtetarako murrizketa- konpromisoak, Göteborgeko Protokoloaren arabera	EAEn Göteborgeko Protokoloaren baliokidea izango den helburua 2020rako lortzeko joeraren balorazioa
NO_x	% 42	% 62	% 42	😊
NM_{VO}C	% 29	% 36	% 28	😊
SO_x	% 77	% 59	% 59	😊
NH₃	% 8	% 9	% 6	😊
PM_{2,5}	% 29	% 33	% 22	😊
CO	% 36	% 41	Ez du aplikatzen	Ez du aplikatzen

ITURRIA: EUSKADIKO PARTIKULEN, GAS AZIDOTZAILAEN ETA OZONO TROPOSFERIKOAREN AITZINDARIEN EMISIOEN INBENTARIOA. IHOBE

Sektore bakoitzak 102/2011 Errege Dekretuak eraginpean hartutako kutsatzaileen emisioen guztizkoari egiten dion ekarpenari dagokionez (ikus 3. irudia), **ibilgailuen garraioa** eta errekuntza **industrialaren** sektorea eta errekuntza ez-industrialaren sektorea (**bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorea**) dira airearen kalitatean eraginik handiena dutenak eta Plan honen bidez emisioak murrizteko ahaleginik handiena behar dutenak.

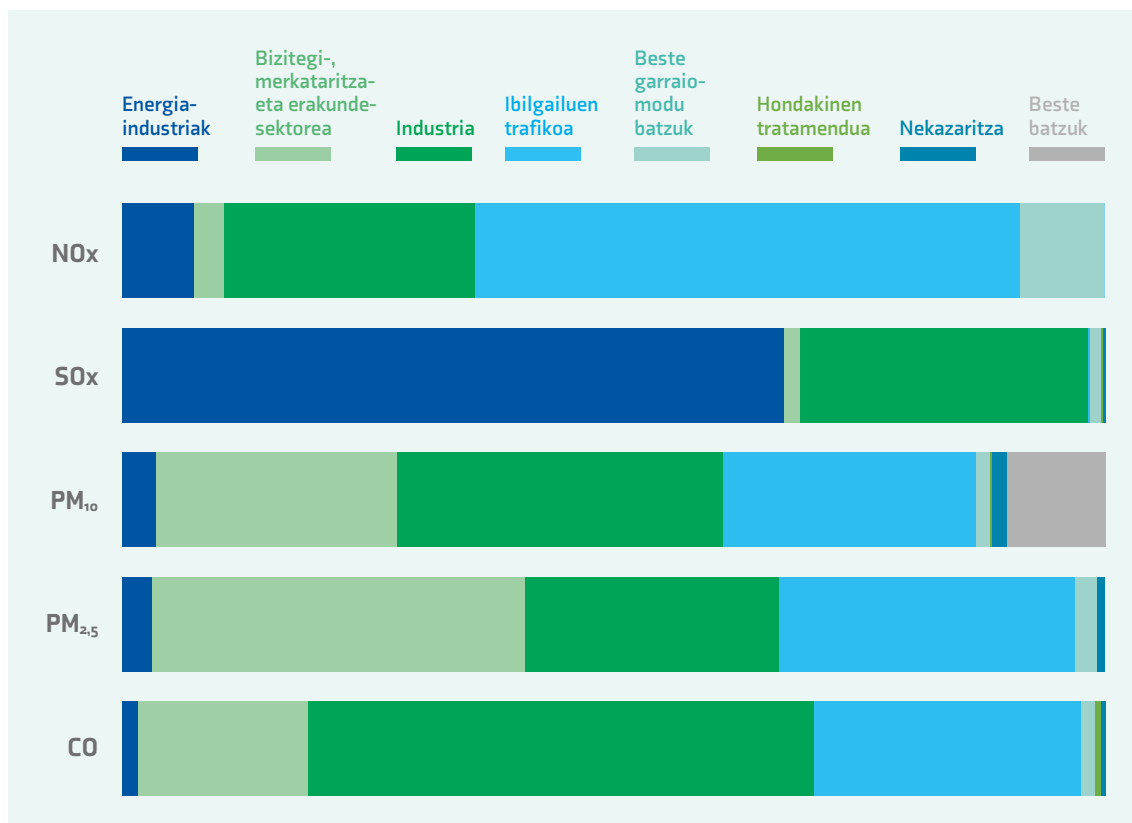
Gainera, hori bat dator, nolabait ere, Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak argitaratutako **“Herritarren jarrerak ingurumenari buruz¹⁰” (2021) txostenean** aurkeztutako herritarren pertzepzioarekin. Txosten horretan, Euskadiko udalerrietako (eta mundu osoko) 3 ingurumen-arazo nagusiak daude jasota: autoen eta beste garraibide batzuen kutsadura, industriaren kutsadura eta airearen kutsadura.

Horrez gain, adierazitako txostenaren emaitzen arabera, herritarrek oso informazio gutxi jasotzen dute airearen kutsadurari buruz (informaziorik gutxieneko ingurumen-bektoreetako bat da). Ingurumen-problematiken arrazoen artean, herritarrek industria (fabrikak), garraibideak eta kontsumitzeko ohiturak azpimarratu dituzte. Azken horri dagokionez, inkesta egin duten ia herritar guztiak prest egongo lirateke beren ohitura batzuk aldatzeko, ingurumena neurri handiagoan errespetatzearen.

⁹ Europako Ingurumen Agentziaren “NEC Directive reporting status 2021” txostena.

¹⁰ https://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_21tef7/es_def/adjuntos/21tef7.pdf

3. IRUDIA SEKTOREEK KUTSATZAILE BAKOITZAREN EMISIOEN GUZTIZKOARI EGITEN DIOTEN EKARPENA (2019. URTEA¹¹)

ITURRIA: EUSKADIKO PARTIKULEN, GAS AZIDOTZAILIEN ETA OZONO TROPOSFERIKOAREN AITZINDARIEN EMISIOEN INBENTARIOA. IHOBE

Bestalde, **airearen kalitatearen ebaluazioa eta kalitate horren bilakaeraren azterketa urtero egiten dira**, Euskadiko Airearen Kalitatea Kontrolatzeko sarean erregistratutako datuetan oinarrituta¹². Azterketa hori airearen kalitateari buruz indarrean dagoen araudian ezarritakoari jarraikiz egiten da. Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailak urtero egiten duen txosten batean, datuen estatistika-tratamendua eta araudian araututako kutsatzaileen inguruko egoeraren balorazio orokorra islatzen dira. Informazio horren azterketan oinarrituta, Euskadiko airearen kalitateak izan duen bilakaeraren eta egungo egoeraren diagnostikoa egiten da.

Emisioek 2005. urteaz geroztik izan duten bilakaerak erakusten duenez, azken urteetan behera egin dute kutsatzaile guztien emisioek Euskadin, eta, horri esker, bete egin dira airearen kalitatea hobetzeari buruzko 102/2011 Errege Dekretuan ezarritako muga-balioak eta helburuak.

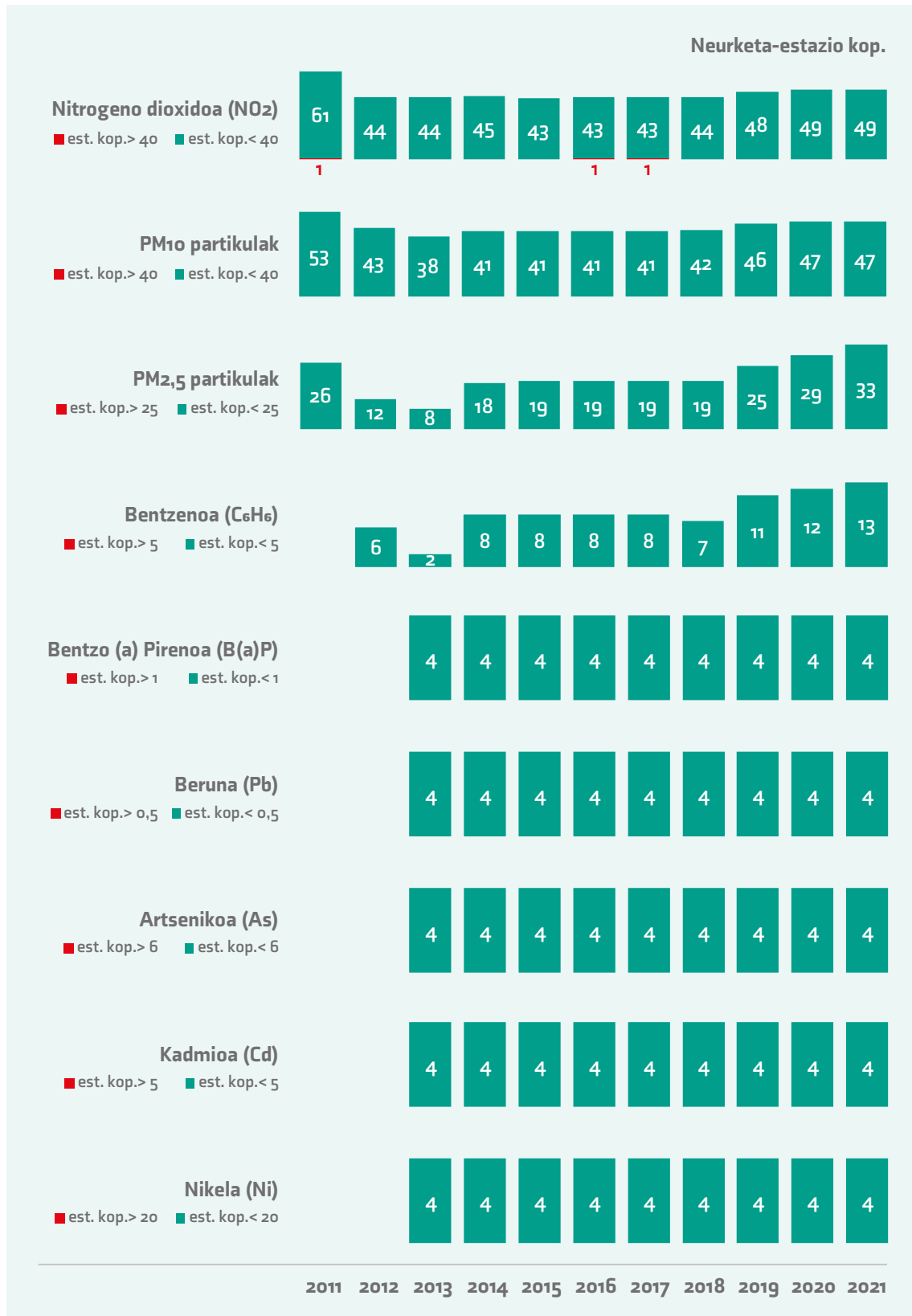
Ondoren, kutsatzaile bakoitzaren kasuan azken 9 urteetan gaur egun 102/2011 Errege Dekretuan araututako urteko muga-balioa edo xede-balioa gainditu duten edo gainditu ez duten estazioen kopuruak izan duen bilakaera agertzen da. Ikus daitekeenez, azken 4 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez ditu balio horiek gainditu.

¹¹ Aurkeztutako datuak 2019. urtekoak dira.

¹² Euskadiko airearen kalitatearen ebaluazioaren diagnostikoa egiteko, lurraldean ezarritako estazio guztien datuak hartu dira kontuan

4. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOETAN 2011-2021 ALDIAN URTEKO MUGA-BALIOEN EDO XEDE-BALIOEN BETETZEAK IZAN DUEN BILAKAERA

Era berean, iraupen laburreko (egun edo orduetako) batez besteko muga-balioak esleituta dituzten kutsatzaileen kasuan, egindako diagnostikoak erakusten du betetzea erabatekoa izan dela azken bost urteetan.

Azkenik, Eusko Jaurlaritzak **Airearen Kalitate-Indizea** argitaratzen du egunero, herritarrei airearen kalitatearen egoerari buruzko informazioa modu sinplean emateko. Airearen kalitateari buruzko araudiak ez du jasotzen nahitaez ezarri behar denik airearen kalitatearen egoerari buruzko sailkapenik, indizeen bidez informatzeko balio duenik, eta, horregatik, autonomia-erkidego (eta estatu kide) bakoitzak modu desberdinean ematen zuen informazioa. Europar sailkapen bat barne hartzen duen (baina nahitaez bete beharrekoa ez den) web-aplikazio berri bat abian jarri zenetik, Euskadiko airearen kalitateari buruzko informazioa Europako gomendioen arabera ematen da, eta 2019. urteaz geroztik ematen da sailkapen horretan oinarrituta.

Airearen Kalitate-Indizeak 5 kategoria ditu gaur egun: Oso ona, Ona, Ertaina, Txarra eta Oso txarra. Metodologiak eta kontzentrazio-tarteek Airearen Kalitatearen Indize Nazionala onartzen duen martxoaren 18ko TEC/351/2019 Aginduari jarraitzen diote.

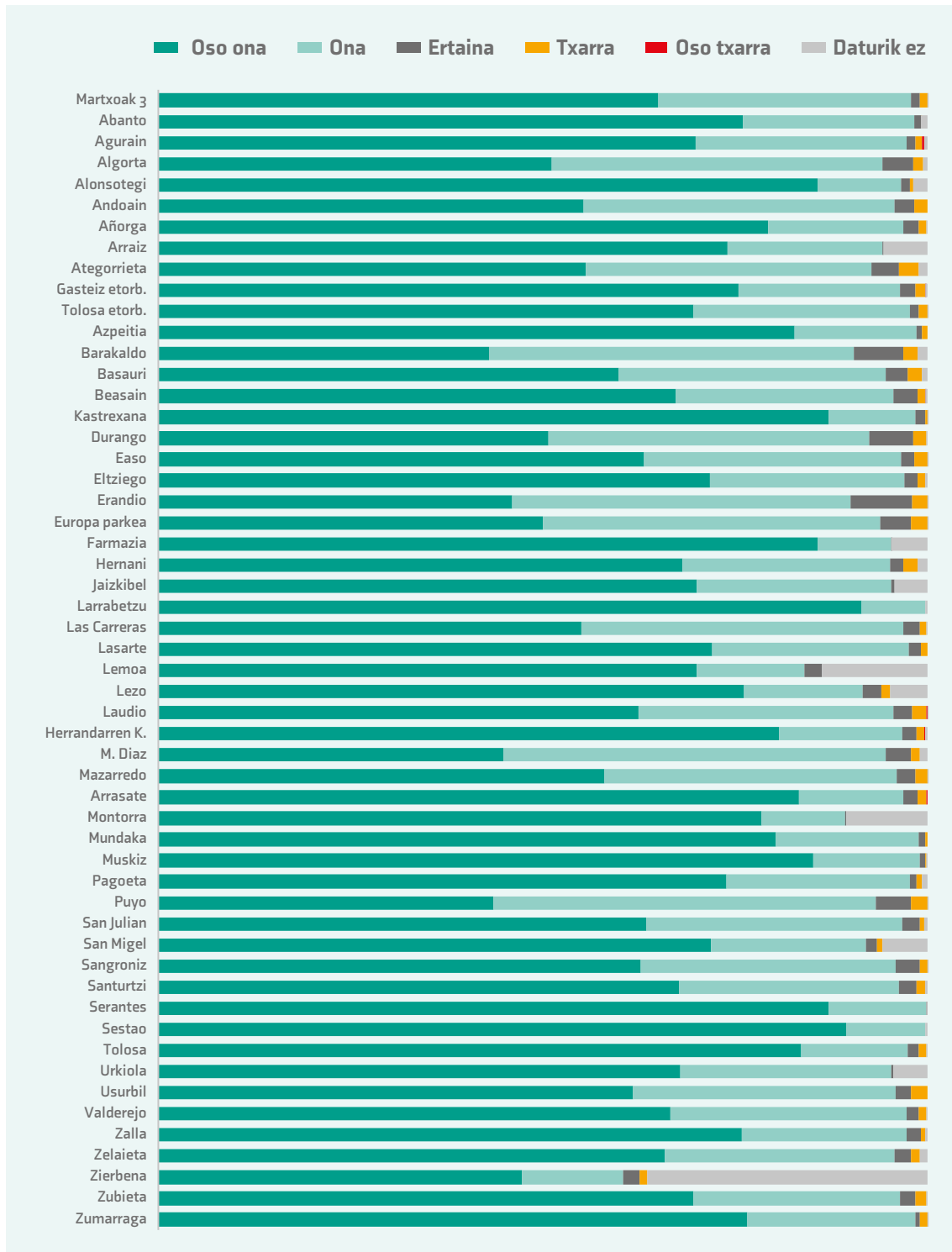
Agindu horren bidez, Airearen Kalitatearen Indize Nazionala (ICA) onartu da, Europako indizearen («Air Quality Index») jarraibideen arabera. Europako indize hori Europako Ingurumen Agentziak eta Europako Batzordeak jarri zuten abian 2017ko azaroan, eta Europa osoko hirietako eta eskualdeetako airearen egungo kalitatea egiaztatzeko aukera ematen die erabiltzaileei.

2021. urtean, ia neurketa-estazio guztietan, orduen % go baino gehiagotan airearen kalitatea Ona edo Oso ona izan da.

5. IRUDIA ORDU KOPURUA ESTAZIOETAN AIREAREN KALITATE-INDIZE MOTA BAKOITZAREKIN, 2021. URTEAN

ITURRIA: GEUK EGINA, EUSKO JAURLARITZAREN DATUETAN OINARRITUTA (2021)

5 PRINTZPIOAK, HELBURUAK, ARDATZ ESTRATEGIKOAK ETA JARDUKETA- ILDOAK

Euskadiko 2030erako Airearen Kalitatearen Plana datozen urteetan Euskadiko airearen kalitatea optimizatzeko kutsadura atmosferikoaren murrizketaren arloan jarraitu beharreko ibilbide-orria da. Esparru horri lotutako helburuen eta horretara bideratutako baliabideen inguruko nazioarteko konpromisoak areagotu diren heinean, Euskadik etengabeko ahalegina egin du norabide berean. Lortutako hobekuntza-emaitez egindako diagnostikoan islatu dira.

Plan honen bidez, Euskadiko helburuak Europako Itun Berdearen helburuekin eta, zehazki, 2050erako zero kutsaduraren arloko neurriekin lerrokatzeko bidean aurrera egiten jarraitu ahal izango da.

Horrez gain, beste plan sektorial batzuen hedapena bultzatu eta erraztu nahi da, batez ere osasuna lehen-tasun gisa duten planena.

Kutsadura atmosferikoaren zeharkako izaera dela eta, estrategiak eta ekintzak koordinatzea bereziki zaila da, eta lankidetzan eraginkortasunez arituko diren agente ugariaren parte-hartzea behar da. Izan ere, koordinazio-tresna eraginkorrik gabe, oso zaila izango litzateke airearen kalitateari lotutako estrategia batean finkatutako helburuak lortzea. Hori dela eta, Plan honetan garrantzi berezia du euskal erakundeen, enpresen eta herritarren lankidetzak, inplikazioak eta parte-hartzeak helburuen betetzea ziurtatzeko planteatutako ekintzak abian jartzeko garaian.

5.1. PRINTZIOAK

Plan honen oinarri diren printzipio inspiratzaileak honako hauek dira:

	 <p>Osasunaren babesa</p> <p>Airearen kutsadurak osasunean dituen ondorioak murriztea.</p>	 <p>“Zero” kutsadura</p> <p>Airearen kalitatean ondorio handienak dituzten sektoreetan kutsatzaileen emisioa murriztea, hala nola garraioan, industrian eta etxebizitzetan/merkataritzan/erakundeetan.</p>	 <p>Bilakaera eta egokitzapena</p> <p>Airearen kalitate-mailak kontrolatzeko, jarraitzeko eta ebaluatzeko eta herritarrei informazioa emateko egungo sistemetan hobekuntzak aplikatzea eta haiek berritzea.</p>
 <p>Ezagutza eta ikerketa</p> <p>Ikerketa eta berrikuntza babestea, airearen kutsaduraren inpaktuei buruzko ezagutza hobetzeko funtsezko elementu gisa.</p>	 <p>Sentsibilizazioa, kontzientziaketa eta hezkuntza</p> <p>Herritarrei beren osasuna eta airearen kalitatea hobetzeko zer neurri har ditzaketen ulertzen lagunduko dieten informazioa eta hezkuntza sustatzea.</p>	 <p>Gardentasuna, zeharkakotasuna eta parte-hartzea</p> <p>Airearen kutsaduraren problematika politika sektore- eta lurralde-politika guztietan txertatzea, gizarteak prozesu horretan parte hartzen duela ziurtatuz.</p>	 <p>Administrazio publiko eredugarria</p> <p>Administrazioaren jarduketa eredugarri eta koordinatua bultzatzea, Euskadi zero emisioeko gizarte bihurtzeko.</p>

5.2. HELBURUAK

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Planaren **helburua** airearen kalitate-maila gero eta osasungarriagoa lortzea da, Europako zuzentarau-proposamen berrian ezarritako mugak betetzeari aurrea har diezaiozun, OMEren gomendio zorrotzenak ahaztu gabe.

HORRETARAKO, HONAKO HELBURU HAUEK EZARRI DIRA 2030ERAKO:

Emisioetan	NO _x eta SO ₂ emisioak % 70 murriztea eta PM _{2,5} emisioak % 50 murriztea (2005. urtearekin alderatuta).
Airearen kalitate-mailetan	Airearen kalitatea neurtzeko puntu guztiek 20 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa PM ₁₀ -rako, eta % 50 urteko 15 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude.
	Airearen kalitatea neurtzeko puntu guztiek 10 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa PM _{2,5} -erako, eta % 50 urteko 5 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude.
	Airearen kalitatea neurtzeko puntu guztiek 20 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa NO ₂ -rako, eta % 50 urteko 10 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude.

HELBURU HORIEZ GAIN, KONPROMISO HAUEK EZARTZEN DIRA:

Airearen kalitate-mailek osasunean duten eragina ezagutzea.
Ozono troposferikoaren portaera ezagutzeko estrategiak ezartzea, haren murrizketan aurrera egiteko.

5.3. ARDATZ ESTRATEGIKOAK ETA JARDUKETA-ILDOAK

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana 5 Ardatz Estrategikotan egituratuta dago. Ardatz horiek Euskadin kutsadura eta airearen kalitate-mailak hobetzeko eta pertsonen osasunean eragindako ondorio kaltegarriak minimizatzeko funtsezko erronkak lantzen dituzte. Ardatz estrategiko horiek hainbat **jarduketa-ildotan** jarriko dira abian, eta haietako bakoitzak helburu horiek lortzeko egin beharreko ekintza multzo bat biltzen du. **Ekintza** horiek emisio kutsatzaileen murrizketari zein Euskadin airearen kalitatea hobetzea ahalbidetuko duten beste soluzio batzuen sustapenari lotutako alderdiak biltzen dituzte.

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Planaren ardatz estrategikoak zehazteko, Europako helburuak eta ibilbide-orriak, egoeraren diagnostikoa zein eskualde-politikek sortzen duten babesa hartu dira kontuan. Gakoetako bat, beraz, airearen kutsadura lurralde-antolamenduari, hirigintza-plangintzari, trafikoaren plangintzari eta abarri lotutako beste politika publiko sektorial batzuetan txertatzea eta zeharkakotzea da.

Ondorengo irudian, Planaren egituraketa ikus daiteke grafikoki.

1. ARDATZ ESTRATEGIKOA
KUTSADURA ATMOSFERIKOA ETA OSASUNA

1. jarduketa-ildo

Kutsadura atmosferikoak Euskadiko biztanleen osasunean dituen eraginei buruzko ezagutza hobetzea.

2. jarduketa-ildo

Kutsadura atmosferikoak osasunean eragiten dituen ondorio kaltegarrien prebentzioan laguntzea.

2. ARDATZ ESTRATEGIKOA
MUGIKORTASUN JASANGARRIA ETA HIRI-BERRONERATZEA

3. jarduketa-ildo

Mugikortasun garbia eta jasangarria sustatzea.

4. jarduketa-ildo

Mugikortasun jasangarriagoa planifikatzea.

5. jarduketa-ildo

Mugikortasun aktiboa sustatzeko hiri-plangintza, eta ingurune osasungarriak bultzatuko dituen hiri-berroneratzea.

3. ARDATZ ESTRATEGIKOA
KUTSADURA FUNTSEZKO BESTE SEKTORE BATZUETAN MURRIZTEA

6. jarduketa-ildo

Energia-efizientzia eta energia berriztagarriak bultzatzea.

7. jarduketa-ildo

Hiri- eta industria-esparruko beste jarduketa eta erregulazio batzuk.

4. ARDATZ ESTRATEGIKOA
AIREAREN KALITATEAREN KONTROLA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA HOBETZEA

8. jarduketa-ildo

Airearen kalitateari buruzko informazioa hobetzea.

9. jarduketa-ildo

Egungo ebaluazio- eta kontrol-sistemetan hobekuntzak egitea.

5. ARDATZ ESTRATEGIKOA
HERRITARRAK KUTSADURA ATMOSFERIKOAREN ARLOAN PRESTATZEA, SENTSIBILIZATZEA ETA KONTZIENTZIATZEA

10. jarduketa-ildo

Kutsadura atmosferikoaren arloan prestatzea.

11. jarduketa-ildo

Kutsadura atmosferikoaren arloan informatu eta sentsibilizatzea.

1. ARDATZ ESTRATEGIKOA

KUTSADURA ATMOSFERIKOA ETA OSASUNA

Ardatz honen bidez, aurrera egin nahi da herritarren osasunaren babesean, airearen kalitate txarraren ondorio kaltegarriei buruzko ezagutzan oinarrituta. Ardatzak ezagutza horretan sakontzea eta fenomeno atmosferikoen eta osasunarekin duten erlazioaren zaintza, azterketa eta ebaluazioa ahalbidetuko duten egiturak garatzea proposatzen du. Eta, hori guztia, Administrazioak EBko legeria berria aurreikusitako helburuak lortzeko dituen konpromiso, erantzukizun eta eskumenei jarraikiz, bai airearen kalitateari dagokionez, bai zero kutsadurarako Planaren helburuei dagokienez.

1. JARDUKETA-ILDOA

Kutsadura atmosferikoak Euskadiko biztanleen osasunean dituen eraginei buruzko ezagutza hobetzea

Kutsadura atmosferikoa ingurumen-faktoreek eragindako heriotza goiztiarren arrazoi nagusia da Europan, baina, horrez gain, eragin ekonomikoa handia du: gastu medikoak handitu egiten dira eta produktibitate ekonomikoa murriztu egiten da, langileen osasun txarraren ondorioz. Hori guztia dela eta, ildo honen bidez kutsadura atmosferikoak (zarata barne) osasunean dituen inpaktuei buruzko ezagutza hobetu nahi da, eta, horretarako, Euskadin dagoen ulermen- eta informazio-maila zabaltzea, horren inguruko hutsuneak betetzea eta kutsadura atmosferikoari lotutako kostu sozioekonomikoak aztertzea ahalbidetuko duten azterlanak eta ikerlanak egin behar dira.

01. ekintza

Kutsadura atmosferikoaren eta osasunaren esparruan I+G+Bko ildoak garatzea.

02. ekintza

Kutsadura atmosferikoak Euskadiko herritarren osasunean duen inpaktuari buruzko azterlanak egitea (inpaktu ekonomikoa eta soziala barne hartuta).

2. JARDUKETA-ILDOA

Kutsadura atmosferikoak osasunean eragiten dituen ondorio kaltegarrien prebentzioan laguntzea

Kutsadura atmosferikoak eragin negatiboa du airearen kalitatean, eta, gainera, ez da modu uniformearen banatzen gizartean: herritarrik kalteberenak neurritz kanpo kaltetzen ditu, eta, beraz, neurri espezifikoak hartu behar dira talde kaltebera horiek hobeto babesteko. Hori kontuan hartuta, ildo honen ardatza da kutsadura atmosferikoaren eta airearen kalitate txarraren ondoriozko gaixotasunak prebenitzen laguntzea, eta, horretarako, zaintza, azterketa eta ebaluazioa eta airearen kalitate-mailak hobetuko dituzten jarduketak bultzatzea, beste ingurumen-problematika batzuekin (hala nola klima-aldaketarekin) bateratuta.

03. ekintza

Kutsadura atmosferikoak osasunean dituen ondorioen zaintza epidemiologikoko sistema bat diseinatzea, eta, horretarako, informazio-sistema espezifikoak garatzea, Airearen Kalitatea Zaintzeko Planarekin koordinatuta eta biztanleria kalteberari arreta berezia eskainita (eskola-inguruneak, eguneko zentroak, osasun-zentroak eta abar).

04. ekintza

Eskuragarri dagoen ingurumen-informazioa osasun-datuekin erlazionatzeko metodologia bat ezartzea.

2. ARDATZ ESTRATEGIKOA

MUGIKORTASUN JASANGARRIA ETA HIRI-BERRONERATZEA

Ardatz honen bidez, ibilgailuei lotutako kutsadura-mailak murriztu nahi dira (batez ere hiriguneetan) eta gizarte-alderdiei, alderdi ekonomikoei eta ingurumen-alderdiei dagokienez jasangarriagoak izango diren garraio-bideak sustatu nahi dira. Hiri-antolamendua ezinbestekoa da hiri-garapen jasangarri eta osasungarri baterako, eta, batez ere, ditugun arazoei aurre egiteko: kutsadura atmosferikoaren maila handiak, zarata, bero-uhartearen efektua eta abar.

3. JARDUKETA-ILDOA

Mugikortasun garbia eta jasangarria sustatzea

Garraio-sektoreak petrolioarekin duen mendekotasuna murriztea estrategia garrantzitsua da berotegi-efektuko gasen emisioak eta airearen kutsadura murrizteko, baita garraioaren sektorean teknologia jasangarriagoak eta garbiagoak erabil daitezen sustatzeko ere. Jarduketa-ildo honen bidez, gainera, hiriguneetan elektrizitatearen karga-puntuak eta erregai alternatiboen hornidura-puntuak zabaldu nahi dira, estrategikoki eta erabiltzaileentzat irisgarriak izateko moduan. Horretarako, hiriguneak antolatzekeo estrategia berriak beharko dira, eta tokiko eta eskualdeko agintariek babestu beharko dituzte.

05. ekintza

Euskadiko ibilgailurik kutsagarrienen parkea beste ibilgailu jasangarriago batzuekin (gas naturalekoekin, elektrikoekin eta abar) ordeztu dadin sustatzea.

06. ekintza

Ibilgailu elektrikoa kargatzeko azpiegiturak bultzatzea eta erregai alternatiboak aztertzea.

07. ekintza

Garraio publikoa erabiltzeagatiko deskontuak eta zerga-pizgarriak sustatzea.

4. JARDUKETA-ILDOA

Mugikortasun jasangarriagoa planifikatzea

Jarduketa-ildo honetan, mugikortasunaren plangintza estrategia garrantzitsua da hiri-mugikortasuna hobetzeko, garraioaren inpaktu negatiboak murrizteko eta hirietan eta eskualdeetan pertsonen bizi-kalitatea hobetzeko.

Mugikortasun-planak hiri-mugikortasunean beharrezkoak diren aldaketak jasangarritasun-irizpideekin bultzatzeko tresnak dira. Horren bidez, giro osasungarri bat bermatu nahi da. Giro horretan, ibilbide irisgarri, seguru eta erakargarrietan ibili ahal izango da, oinez edo bizikletaz, eta lan-, hezkuntza-, osasun- eta aisia-helmugetarako desplazamendurik luzeenak garraio publikoaren bidez egingo dira.

08. ekintza

5.000 biztanletik gorako udalerrietako hiri-mugikortasuneko planen ekintzak abian jartzea¹³.

09. ekintza

Lanera joateko garraio jasangarriko planen garapena sustatzea, bai sektore publikoan, bai 500 langile baino gehiago edo txandako 250 langile baino gehiago dituzten enpresetan.

10. ekintza

Salgaien hiri-banaketaren optimizazioa sustatzea eta erraztea, mugikortasun garbi eta jasangarri bati jarraikiz¹⁴.

5. JARDUKETA-ILDOA

Mugikortasun aktiboa sustatzeko hiri-plangintza, eta ingurune osasungarriak bultzatuko dituen hiri-berroneratzea

Beharrezkoa da hirigintza-plangintza eta mugikortasuna koordinatzea, joan-etorrien (eta batez ere ibilgailu motordunetan egiten direnen) beharrak murriztuko dituen eta garraio-modurik efizienteen eta jasangarrienen erabilera sustatuko duen hirigintza bat lortzeko.

Gainera, energia-efizientziari, ingurumenari, gizarte-ekitateari, kalteberatasunari, ezbehar-tasari eta hiriko bizi-kalitateari lotutako irizpideak kontuan hartuko dituen hierarkia berri bat ezarri behar da. Hierarkia berri horretan, ibilgailu partikularren erabileraren ordez mugikortasun mota jasangarri eta efizienteen sustapena hartu behar da kontuan, hala nola ibiltzearen, bizikletaren eta garraio publikoaren sustapena.

11. ekintza

Mugikortasun aktiboa¹⁵ areagotzeko eta udalerrietan aparkaleku-eskaintza optimizatu eta arrazionalizatzeko neurriak sustatzea.

12. ekintza

50.000 biztanletik beherako udalerrietan Emisio Txikiko Eremuen ezarpena sustatzea¹⁶.

13. ekintza

Lurralde- eta hirigintza-plangintzan azpiegitura berdea txertatu eta garatzea.

¹³ 5.000 biztanle baino gehiago dituzten udalerriei mugikortasun-plan espezifiko bat egiteko eskatzen dien EAEko jasangarritasun energetikoari buruzko 4/2019 Legei eta 2030eko Euskadiko Garraio Jasangarriaren Gida Planaren 2.2.1 jarduketa-ildoari jarraikiz.

¹⁴ "Udalsarea21 koaderno: Salgaien hiri-banaketa, kudeaketa efiziente eta jasangarri baterantz" koadernoaren eguneratzea.

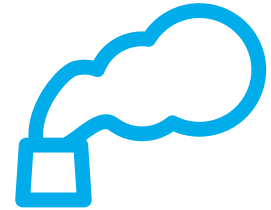
¹⁵ Oinez eta bizikletaz.

¹⁶ Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko maiatzaren 20ko Estatuko 7/2021 Legearen arabera, emisio txikiko eremuak izan behar dituzte 50.000 biztanletik gorako udalerriek eta kutsadura-arazo nabarmenak dituzten 20.000 biztanletik gorako udalerriek.

3. ARDATZ ESTRATEGIKOA

KUTSADURA FUNTSEZKO BESTE SEKTORE BATZUETAN MURRIZTEA

Ardatz honen helburua da industria-sektorearen eta bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorearen iturri eta jardueren emisioak murriztea, minimizatzea eta prebenitzea, diagnostikoaren emaitzak kontuan hartuta eta Estatuko murrizketa-helburuekin bat etorritz.

6. JARDUKETA-ILDOA

Energia-efizientzia eta energia berriztagarriak bultzatzea

Bizitegi-sektorean eta industria-sektorean energia-efizientzia eta energia berriztagarrien erabilera bultzatzea funtsezkoa da karbono gutxiko ekonomia baterako trantsizioa lortzeko eta erregai fosilekiko mendekotasuna murrizteko.

14. ekintza

Bizitegi-, merkataritza-, erakunde- eta industria-sektoreetan energia-efizientzia handiagoa babestu, sustatu eta erraztea.

15. ekintza

Energia berriztagarrien (hala nola fotovoltaikoaren, aerotermiaren eta geotermiaren) iturri eta horniduren integrazioa sustatzea energia-iturri horien aprobetxamendu termiko eta elektrikoaren bidez, bai bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorean, bai industria-sektorean.

7. JARDUKETA-ILDOA

Hiri- eta industria-esparruko beste jarduketa eta erregulazio batzuk

Ildo honen bidez, hiri-esparruan dauden arazo jakin batzuetan jardun nahi da, hala nola biomasa-galdareei lotutako partikulen emisioetan, zuraren errekontzan sortutakoetan, bide publikoko lanetako emisioetan eta eraikinak eraiki eta eraisteko lanek eragindakoetan. Partikula horiek gizakien osasunean dituzten inpaktuak murrizteko, neurri eta erregulazio egokiak inplementatu behar dira hiri-esparruan. Bestalde, industriaren sektoreko emisioak partikulen eta beste kutsatzaile batzuen (hala nola NO_x-aren) ondoriozko kutsadura-iturri garrantzitsuak dira, eta eragozpenak (usainak) sortzeaz gain, ekarpen esanguratsua egin diezaioke klima-aldaketari.

16. ekintza

Kutsadura atmosferikoaren inpaktua murrizteko udal-ordenantzak bultzatzea.

17. ekintza

Industriaren sektorean kutsadura atmosferikoa murriztera bideratuta dauden teknika erabilgarri onenen (TEO) ezarpen-maila aztertzea.

18. ekintza

Industria-jatorriko usainaren problematikaren ezaugarriak zehazteko azterlanak egitea, beharrezkoak diren neurri zuzentzaileak eskatzeko.

19. ekintza

Industria-jardueretan hauts-itxurako materialak manipulatu, biltegitatu eta garraiatzeko jardunbide egokien gida egitea eta zabaltzea.

4. ARDATZ ESTRATEGIKOA

AIREAREN KALITATEAREN KONTROLA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA HOBETZEA

Ardatz honen bidez, airearen kalitate-mailen kontrol, jarraipen eta ebaluazio hobe baterako eta herritarrentzako eta funtsezko beste eragile batzuentzako informazio hobe baterako hobekuntza eta bilakaera egin nahi da, sareko neurketa-estazio guztietan airearen kalitateari buruzko Zuzentarau berrian proposatutako muga-balioak betetzeko lagungarria izan dadin.

8. JARDUKETA-ILDOA

Airearen kalitateari buruzko informazioa hobetzea

Ildo honen xedea da airearen kalitateari buruzko informazioa hobetzea, eta, horretarako, herritarrei airearen kalitateari buruzko egiazko informazioa erraz ulertzeko moduan eskaini ahal izateak duen garrantzia azpimarratzea, airearen kalitateak herritarren osasunerako eta ongizaterako duen garrantziaren inguruen kontzientziatzeko. Halaber, kutsadura handiko aldiei buruzko informazio goiztiarra eskaini nahi da, eta, horretarako, aldi horien berri lehenago izateko beharrezkoak diren hobekuntzak egitea aurreikusi da.

20. ekintza

Airearen kalitatea denbora errealean ebaluatzeko eta iragartzeko sistema bat izatea.

21. ekintza

Airea kutsatzen den aldietarako aurrealerta-sistema bat ezartzea eta larrialdietako jarduketa-protokoloetan txertatzea.

22. ekintza

Herritarrei airearen kalitateari buruzko informazioa emateko sistemak hobetzea.

9. JARDUKETA-ILDOA

Egungo ebaluazio- eta kontrol-sistemetan hobekuntzak egitea

Ildo honen bidez, airearen kalitatea ebaluatu eta kontrolatzeko egungo sistemak hobetu nahi dira, politika publikoen eraginkortasuna eta airearen kutsadura murriztera bideratutako neurriak hobetzeko. Halaber, egungo monitorizazio-sareak modu egokian optimizatzeko eta osasuna kaltetzen duten kutsatzaile berriak sartzeko helburua du.

23. ekintza

Euskal Autonomia Erkidegoko airearen kalitatea modelizatzeko azterlan bat egitea, sarearen adierazgarritasuna diagnostikatzeko, hura optimizatzeko eta inpaktu-eremuak identifikatzeko.

24. ekintza

Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarean egungo araudian arautzen ez diren kutsatzaileak neurtzea ahalbidetuko duten ekipamenduak sartzea: black ikatza, partikula ultrafinak, ozonoaren aitzindariak eta abar.

25. ekintza

Airearen kalitateak osasunean duen inpaktua ebaluatzeko sailen arteko taldeak sortzea.

5. ARDATZ ESTRATEGIKOA

HERRITARRAK KUTSADURA ATMOSFERIKOAREN ARLOAN PRESTATZEA, SENTSIBILIZATZEA ETA KONTZIENTZIATZEA

Ardatz honen helburua da Euskadiko herritarrek eta profesionalak kutsadura atmosferikoak dituen ondorioak hobeto ezagutzera. Plan honetan jasotako neurriek arrakasta izan dezaten, funtsezkoa da herritarrak kontzientziatzea eta informatzea. Azken urteotan herritarrek airearen kalitateari lotutako gaietan inplikazio handiagoa dutela ikusi bada ere, Eusko Jaurlaritzako Prospekzio Soziologikoen Kabineteak egindako txostenen arabera herritarrei airearen kalitateari buruz ematen zaien informazioa ez da argia eta nahikoa. Hortaz, oztopo handia da kontzientziatze eta informazio publiko egokia lortzeko, eta bi baldintza horiek funtsezkoak dira herritarrek politikan parte hartu, neurriak hartu eta jokabide egokiagoa agertu ahal izateko.

10. JARDUKETA-ILDOA

Kutsadura atmosferikoaren arloan prestatzea

Illo honen bidez, kutsadura atmosferikoaren arloko prestakuntza eta hezkuntza hobetu eta sustatu nahi da, bai funtzionarioen kasuan, bai herritar guztien kasuan. Era horretan, denek lagunduko dute Euskadiko airearen kalitatea, pertsonen osasuna eta ingurumena hobetzen.

26. ekintza

Airearen kalitatearen eta haren kutsaduraren gaia hezkuntza-programetan txertatzea.

27. ekintza

Administrazioko langileentzat, komunikabideentzat eta enpresentzat atmosferaren kutsadurari eta haren inpaktuei buruzko prestakuntza-programak egitea.

11. JARDUKETA-ILDOA

Kutsadura atmosferikoaren arloan informatu eta sentsibilizatzea

Illo honen bidez, pertsonak sentsibilizatzea eta egoeraren inguruko kontzientzia sortzea bideratutako jarduerak garatu nahi dira, gure portaeraren eta, bereziki, gure bizimoduaren aldaketa eragiteko.

28. ekintza

Herritarrei zuzendutako kontzientziatze- eta sentsibilizazio-kanpainak egitea, airearen kalitatea hobetzeko.

2030 erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana 5 ardatz estrategikotan egituratuta dago, eta ardatz horiek 11 jarduketa-ildotan jarriko dira abian. Ildo horietan, bestalde, 28 kintza daude jasota.

Jarduketa-ildo horiek honela laguntzen dute helburu estrategikoak lortzen:

- Inpaktu handia
- Inpaktu ertaina
- Inpaktu txikia

3. TAULA JARDUKETA-ILDOEN INPAKTUA PLANAREN HELBURU ESTRATEGIKOETAN

ARDATZ ESTRATEGIKOA	JARDUKETA-ILDOA	HELBURU ESPEZIFIKOAK						KONPROMISOAK
		Airearen kalitatea			Isurpenak			
		PM10	PM2,5	NO2	PM2,5	NOx	SO2	
Kutsadura atmosferikoa eta osasuna	1. Kutsadura atmosferikoa Euskadiko biztanleen osasunean dituen eraginei buruzko ezagutza hobetzea	●	●	●	●	●	●	●
	2. Kutsadura atmosferikoa osasunean eragiten dituen ondorio kaltegarrien prebentzioan laguntzea	●	●	●	●	●	●	●
Mugikortasun jasangarria eta hiri-berroneratzea	3. Mugikortasun garbia eta jasangarria sustatzea	●	●	●	●	●	●	●
	4. Mugikortasun jasangarriagoa planifikatzea	●	●	●	●	●	●	●
	5. Mugikortasun aktiboa sustatzeko hiri-plangintza, eta ingurune osasungarriak bultzatuko dituen hiri-berroneratzea	●	●	●	●	●	●	●
Kutsadura funtsezko beste sektore batzuetan murriztea	6. Energia-efizientzia eta energia berriztagarriak bultzatzea	●	●	●	●	●	●	●
	7. Hiri- eta industria-esparruko beste jarduketa eta erregulazio batzuk	●	●	●	●	●	●	●
Airearen kalitatearen kontrola, jarraipena eta ebaluazioa hobetzea	8. Airearen kalitateari buruzko informazioa hobetzea	●	●	●	●	●	●	●
	9. Egungo ebaluazio- eta control-sistemetan hobekuntzak egitea	●	●	●	●	●	●	●
Herritarrak kutsadura atmosferikoaren arloan prestatzea, sentsibilizatzea eta kontzientziatzea	10. Kutsadura atmosferikoaren arloan prestatzea	●	●	●	●	●	●	●
	11. Kutsadura atmosferikoaren arloan informatu eta sensibilizatzea	●	●	●	●	●	●	●

6 GOBERNANTZA- EREDUA ETA JARRAIPEN ETA EBALUAZIO SISTEMA

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana airearen kalitatean eragina duten gainerako gobernu-politika eta gobernu-plan sektorialetan oinarrituta diseinatu da. Airearen kalitateari lotutako politiken diseinu eta implementazioa koordinatzea funtsezkoa da. Gai hori zeharkakoa denez gero, koordinazioa ongi egituratuta landu behar da, planean ezarritako helburuak lortzeko. Koordinazio-tresna eraginkorrik gabe, oso zaila izango litzateke helburu horiek lortzea.

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailak zuzenduko du. Hala ere, kutsadura atmosferikoaren problematika zeharkakoa denez gero, izaera eta jatorri desberdineko beste eragile batzuen babesa eta bultzada behar du. Hortaz, Planak eragile horiek barnean hartzeko eta baterako ekintza baten bidez baliabideak optimizatzeko lan egin behar du.

Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren barruan, **2030erako Airearen Kalitatearen Planaren** jarraipena Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetzak egingo du. Azken ebaluazioak kanpoko kontraste bat izango du.

Plan honen jarraipena errazteko, Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saileko langileez, Osasun Saileko langileez eta Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saileko langileez osatutako batzorde bat sortuko da.

Batzorde hori informazioa biltzeaz eta Eusko Jaurlaritzako beste sail batzuekin eta Plan hau zabaltzen lagunduko duten euskal administrazioekin koordinatzeaz arduratuko da.

2030erako Airearen Kalitatearen Planaren aurrerapen-maila zein den jakiteko, Planean jasotako ekintzen jarraipen sinplea egiteko mekanismo bat ezarri behar da.

Jarraipen eta Ebaluazio Sistemaren (JES) elementuak, sinpletasun- eta eraginkortasun-irizpideekin, honako hauek izango dira:

- Bi urtez behingo jarraipen-txostena.
- Jarraipen-adierazleak.
- Azken ebaluazio-txostena.

Bi urtez behingo jarraipen-txostena: bi urtez behingo jarraipen-txostenak Planean aurreikusitako ekintzen aurrerapen- eta gauzatze-maila laburbilduko du. Horretarako, lehenik eta behin, Planaren esparruan zehaztutako ekintzen garapenean lortutako aurrerapena eta lotutako finantza-gauzatzea ebaluatuko dira, eta, bigarrenik, Planaren jarraipen-adierazleen bilakaeraren azterketa eta ebaluazioa egingo da. Formulazioan desbideratzerik edo akatsik detektatuz gero, txostenak beharrezkoak diren neurri zuzentzaileak jasoko ditu.

Jarraipen-adierazleak: sistema horren esparruan, Planaren ardatz estrategiko bakoitzak adierazle bat edo batzuk ditu. Adierazle horiek zehazteko, gaur egun dagoen informazioa hartu da kontuan. Adierazle guztiek oinarri duten informazioa kalitatekoa, sendoa eta erabilerraza da, eta Euskadiko kutsadura atmosferikoaren eta airearen kalitatearen egoeraren errealitatea islatzen du.

Bildutako informazio guztian oinarrituta, Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetzak aginte-etaula integrala beteko du, Planaren helburuen betetze-maila zehazteko, hainbat adierazle nagusiren bidez. 4. taulan, Planaren aginte-etaula integralaren adierazle estrategikoak agertzen dira.

4. TAULA ADIERAZLE ESTRATEGIKOAK – AGINTE-TAULA INTEGRALA

2030 ERAKO EUSKADIKO AIREAREN KALITATEAREN PLANAREN AGINTE-TAULA INTEGRALA				
2030 HELBURUA	ADIERAZLEA	UNITATEA	EGUNGO BALIOA	ARDURADUNA
Partikula finen isurketak (PM _{2,5}) gutxienez % 50 murriztea	Partikula finen mailak murriztea	%	% 33 ¹	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
NO _x isurketak gutxienez % 70 murriztea	NO _x mailak murriztea	%	% 62 ¹	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
SO ₂ isurketak gutxienez % 70 murriztea	SO ₂ mailak murriztea	%	% 60 ¹	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 100ek 20 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa PM ₁₀ -rako	PM ₁₀ mailak murriztea	%	% 91 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 50 urteko 15 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude PM ₁₀ -rako	PM ₁₀ mailak murriztea	%	% 36 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 100ek 10 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa PM _{2,5} -erako	Partikula finen mailak murriztea	%	% 61 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 50 urteko 5 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude PM _{2,5} -erako	Partikula finen mailak murriztea	%	% 3 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 100ek 20 µg/m ³ -ko balioa betetzen dute urteko batez besteko gisa NO ₂ -rako	NO ₂ mailak murriztea	%	% 80 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
Airearen kalitatea neurtzeko puntuen % 50 urteko 10 µg/m ³ -ko batez bestekoaren azpitik daude NO ₂ -rako	NO ₂ mailak murriztea	%	% 22 ²	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza

¹ 2019KO EUSKADIKO EMISIOEN INBENTARIOAN JASOTAKO KUTSATZAILEEN EMISIOAK, OINARRIZKO URTEKO (2005EKO) EMISIOEKIN ALDERATUTA.

² EAEKO AIREAREN KALITATEARI BURUZKO 2021EKO URTEKO TXOSTENEAN JASOTAKO DATUAK.

5. taulan, jarduketa-ildo bakoitzaren jarraipenerako hautatutako adierazleak agertzen dira. Jarduera-ildo bakoitzaren arduraduna arduratuko da adierazle bakoitzari lotutako informazioa Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetzari emateaz, Planaren aurrerapenaren jarraipen osoa egiteko.

5. TAULA JARDUERA-ILDOEN JARRAIPEN-ADIERAZLEAK

JARDUKETA-ILDOA	ADIERAZLEA	UNITATEA	ARDURADUNA
1. ARDATZ ESTRATEGIKOA. KUTSADURA ATMOSFERIKOA ETA OSASUNA			
1. Jarduketa-Ildoa. Kutsadura atmosferikoak Euskadiko biztanleen osasunean dituen eraginei buruzko ezagutza hobetzea.	Kutsadura atmosferikoari eta osasunari buruzko azterlanak	Azterlan kopurua	Osasun Sailburuordetza
2. Jarduketa-Ildoa. Kutsadura atmosferikoak osasunean eragiten dituen ondorio kaltegarrien prebentzioan laguntzea	Ezarritako Zaintza Epidemiologikoko Sistema	Kopurua	Osasun Sailburuordetza
2. ARDATZ ESTRATEGIKOA. MUGIKORTASUN JASANGARRIA ETA HIRI-BERRONERATZEA			
3. Jarduketa-Ildoa. Mugikortasun garbia eta jasangarria sustatzea	Matrikulatutako erregai alternatiboko ibilgailuak	Ibilgailu kopurua	Energiaren Euskal Erakundea (EEE)
4. Jarduketa-Ildoa. Mugikortasun jasangarriagoa planifikatzea	Prestatutako Hiri-Mugikortasun Jasangarriko planak (PMUS)	PMUS kopurua	Udalsarea 2030
5. Jarduketa-Ildoa. Mugikortasun aktiboa sustatzeko hiri-plangintza, eta ingurune osasungarriak bultzatuko dituen hiri-berroneratzea	Gidak, jardunbide egokiak eta egindako proiektuak	Kopurua	Udalsarea 2030
3. ARDATZ ESTRATEGIKOA. KUTSADURA FUNTSEZKO BESTE SEKTORE BATZUETAN MURRITZEA			
6. Jarduketa-Ildoa. Energia-efizientzia eta energia berriztagarriak bultzatzea	Energia-kontsumoak eta berriztagarrien erabilera murriztea, sektorearen arabera	%	Energiaren Euskal Erakundea (EEE)
7. Jarduketa-Ildoa. Hiri- eta industria-esparruko beste jarduketa eta erregulazio batzuk	Atmosferaren kutsadura murrizteko neurriak jasotzen dituzten ordenantzak	Ordenantza kopurua	Udalsarea 2030
4. ARDATZ ESTRATEGIKOA. AIREAREN KALITATEAREN KONTROLA, JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA HOBETZEA			
8. Jarduketa-Ildoa. Airearen kalitateari buruzko informazioa hobetzea	Airearen kalitatea iragartzeko eta diagnostikatzeko ereduak	Kopurua	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
9. Jarduketa-Ildoa. Egungo ebaluazio- eta kontrol-sistemetan hobekuntzak egitea	Neurketa-ekipo berriak instalatzea	Neurketa-ekipo kopurua	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
5. ARDATZ ESTRATEGIKOA. HERRITARRAK KUTSADURA ATMOSFERIKOAREN ARLOAN PRESTATZEA, SENTSIBILIZATZEA ETA KONTZIENTZIATZEA			
10. Jarduketa-Ildoa. Kutsadura atmosferikoaren arloan prestatzea	Atmosfera babestearen arloko prestakuntza	Egindako ikastaroen kopurua Parte-hartzaileen kopurua	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza
11. Jarduketa-Ildoa. Kutsadura atmosferikoaren arloan informatu eta sentzibilizatzea	Informazio- eta sentzibilizazio-kanpainak	Egindako kanpaina kopurua	Ingurumen Jasangarritasuneko Sailburuordetza

Azken ebaluazio-txostena: azken ebaluazio-txostenak zehaztu diren ekintzen aurrerapena eta finantza-gauzatzea berrikusi eta adierazleen bilakaera ebaluatuko du. Informazio horretan oinarrituta, Planaren emaitzak ebaluatuko dira eta ezarritako ingurumen-helburuen lorpen-maila adieraziko da. Gainera, etorkizuneko planetarako jarraibideak laburbilduko dituen eta aurkitutako oztopoak eta ikasitako guztia identifikatuko dituen ondorioen atal bat txertatuko da.

7 AURREKONTU- PLANGINTZA

2030erako Euskadiko Airearen Kalitatearen Plana zeharkakoa da eta Administrazioaren hainbat politika sektorial eta maila hartzen ditu eraginpean, dokumentu honetan azpimarratu denez. Ezaugarri hori dela eta, zenbaitetan zaila da bereizketa garbi bat ezartzea kutsadura atmosferikoaren esparruan eragin esanguratsua duten ekintza publikoen eta, kutsadura atmosferikoa murrizteko eta airearen kalitatea hobetzeko helburuak lortzen laguntzen badute ere, dokumentu honetan sartu ez diren beste neurri batzuen artean. Beraz, Plana lantzeko gobernuaren eta administrazioen beste sail batzuekin egindako prozesuan identifikatu diren ekintzarik garrantzitsuenak biltzen ditu Planak berak.

Hala, Plan honen aurrekontu-baliabideak Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren eta ekintzak gauzatzeko ardura duten Eusko Jaurlaritzako gainerako sailen artean banatzen dira. Zehazki, Planaren 2024-2030 aldirako irismenari lotutako aurrekontu globala **45 milioi euro** ingurukoa da, Planaren jarduketa-ildoetako esleitutako partida guztiekin bat datorrena; eta, zehazki, **7 milioi euro** 2024ri dagozkio.

1. ERANSKINA. EUSKADIKO AIREAREN KALITATEAREN DIAGNOSTIKOA

2022. urtean, Euskadiko airearen kalitatearen diagnostikoa egin da, kutsatzaileen emisioak zein airearen kalitatea bera kontuan hartuta. Ondoren, bi esparru horietan lortutako ondorioak laburbilduko ditugu. Emisio horien eta, oro har, autonomia-erkidego guztietakoen murrizketa dela eta, azken urteetan ez da muga bakar bat ere gainditu.

EUSKADIKO EMISIO-ITURRI NAGUSIAK ETA HAIEN BILAKAERA

Eskuragarri dauden Euskadiko emisio kutsagarrien azken inbentarioetan oinarrituta, kutsatzaile guztien emisio-iturri nagusiak zein diren jakitea ahalbidetzen duen azterketa bat egin da, elementu hori funtsezkoa baita ardatz estrategikoak eta jarduketa-ildoak zehazteko. Horretarako, aztertutako kutsatzaileek 2005-2019 aldian¹⁷ izan duten bilakaera aztertu da.

Euskadiko partikulen, gas azidotzaileen eta ozono troposferikoaren aitzindarien emisioen inbentarioa urtero eguneratzen da EMEP/EEA metodologia erabiliz, eta Göteborgeko Protokoloan kontrolatzeko eta murrizteko konpromisoei dagokienez estatu kideentzat ezarritako kutsatzaileak hartzen ditu kontuan. Kutsatzaile horiek sufre dioxidoa, nitrogeno oxidoak, konposatu organiko lurrunkor ez-metanikoak, partikula finak eta amoniakoa dira.

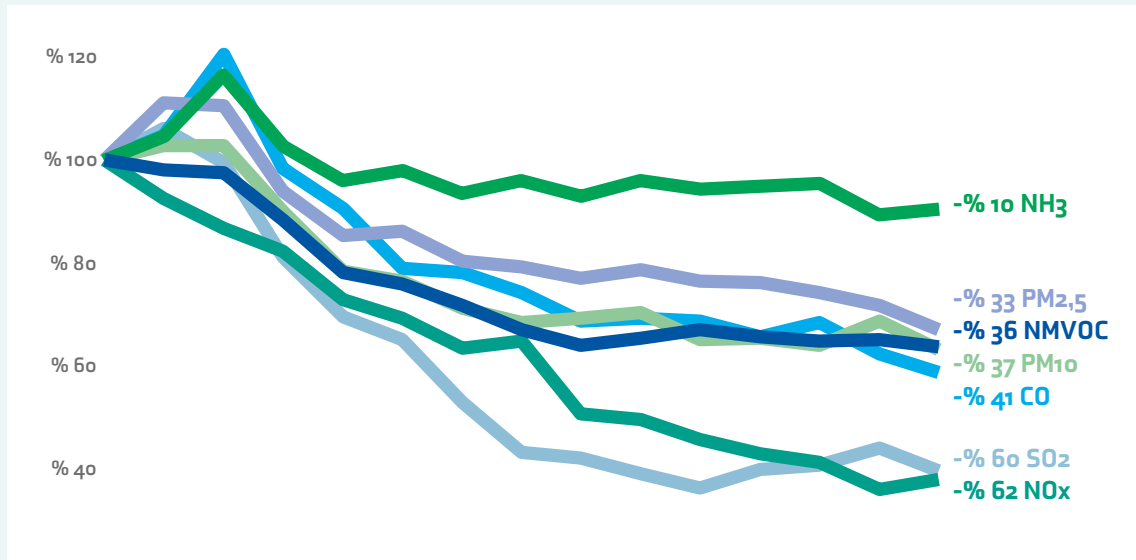
2019. urtean, inbentarioan aztertutako kutsatzaileen airerako emisioek maila baxuetan jarraitu dute oinarritzko urtekoekin (2005¹⁸) alderatuta. Kutsatzaile bakoitzak denboran izan duen bilakaera agertzen duen ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, 2005. urteaz geroztik kutsatzaile bakoitzerako lortutako murrizketak honako hauek izan dira: PM₁₀ (-% 37), PM_{2,5} (-% 33), SO₂ (-% 60), NO_x (-% 62), CO (-% 41), NMVOC (-% 36) eta NH₃ (-% 10).

¹⁷ Ez da 2020. urtea aztertu, planeta osoan zabaldu zen pandemia dela eta azterketak ez bailuke islatuko Euskadiko errealitatea.

¹⁸ 2005. urtea hartzen da oinarritzko urte gisa, erreferentziako urtea baita "20003/35/EE Zuzentaraua aldatzen duen eta 2001/81/EE Zuzentaraua indargabetzen duen kutsatzaile atmosferiko jakin batzuen emisio nazionalen murrizketari buruzko EUROPAKO PARLAMENTUAREN ETA KONTSEILUAREN 2016ko abenduaren 14ko 2016/2284 ZUZENTARAUAREN (EB)" murrizketa-konpromisoetan.

6. IRUDIA EUSKADIKO EMISIOEN BILAKAERA 2005-2019 ALDIAN (2005=100)

Euskadin, ondoren ikusiko dugunez, emisioen murrizketa EB-27koa baino handiagoa izan da 2005. urteaz geroztik, SOx-aren kasuan izan ezik; kasu horretan, murrizketa EB-27koa baino txikiagoa izan da, baina, nolahi ere, bete egin da zozorako murrizketa-helburua.

7. TAULA EMISIOEN MURRIZKETA ETA BETETZE-MAILA EUSKADIN

Kutsatzailea	Murrizketa EB-27an (2005-2019) ¹⁹	Murrizketa EAEn (2005-2019)	2020-2029 aldiko edozein urtetarako murrizketa-konpromisoak, Göteborgeko Protokoloaren arabera	EAEn Göteborgeko Protokoloaren baliokidea izango den helburua zozorako lortzeko joeraren balorazioa
NOx	% 42	% 62	% 42	😊
NMVOc	% 29	% 36	% 28	😊
SOx	% 77	% 59	% 59	😊
NH3	% 8	% 9	% 6	😊
PM2,5	% 29	% 33	% 22	😊
CO	% 36	% 41	Ez du aplikatzen	Ez du aplikatzen

ITURRIA: EUSKADIKO PARTIKULEN, GAS AZIDOTZAILAEN ETA OZONO TROPOSFERIKOAREN AITZINDARIEN EMISIOEN INBENTARIOA

¹⁹ Europako Ingurumen Agentziaren "NEC Directive reporting status 2021" txostena.

Emisioen inbentarioa SNAP (Selected Nomenclature for Air Pollution) nomenklaturaren arabera egituratuta dago. Emisio-iturrien banaketa sektoreen arabera aztertzeko eta hobeto ulertzeko, SNAP nomenklaturaren kategoriak honako “jarduera-sektore” hauetan taldekatu dira:

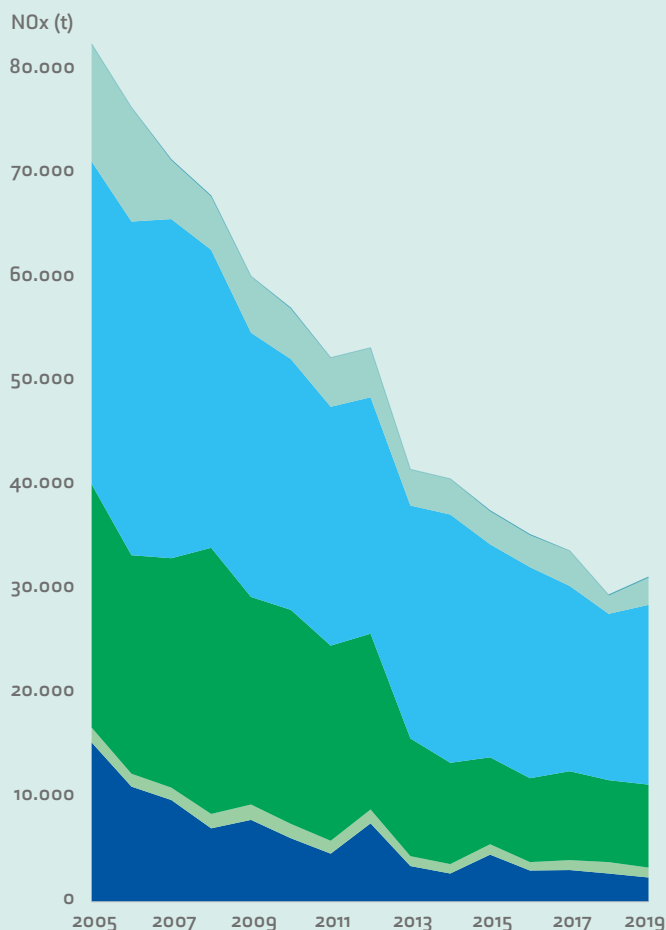
8. TAULA JARDUERA-SEKTOREAK ETA DAGOKIEN SNAP NOMENKLATURA

Jarduera-sektorea	SNAP taldeak
Energia-industriak	SNAP ₀₁ , SNAP ₀₄ eta SNAP ₀₉
Bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorea	SNAP _{02.01} , SNAP _{02.02}
Industria	SNAP ₀₃ , SNAP ₀₄
Ibilgailuen garraioa	SNAP ₀₇
Beste garraio-modu batzuk	SNAP ₀₈
Hondakinen tratamendua	SNAP ₀₉
Nekazaritza	SNAP ₁₀ , SNAP _{02.03}
Beste batzuk	SNAP ₀₅ , SNAP ₀₆ , SNAP ₁₁

Ondorengo grafikoetan, kutsatzaile bakoitzaren joera eta sektore bakoitzak Euskadiko guztizko emisioei egindako ekarpena agertzen dira.

2005 → 2019
-% 62

NITROGENO OXIDOAK (NO_x)

NO_x-aren emisioek % 62ko beherakada izan dute EAEn 2005etik 2019ra bitarte (% 42koa EB-27 osoan). 2005. urtearekin alderatuta emisioak termino absolutuetan gehien murriztu dituen sektorea energia-sektorea izan da. Gainera, diesel eta gasolinazko motorretarako EURO arauak sartu izanak eta emisioen gaineko kontrol zorrotzagoen ondorioz industriako emisioak murriztu izanak neurri handian lagundu dute murrizketa globalak lortzen.

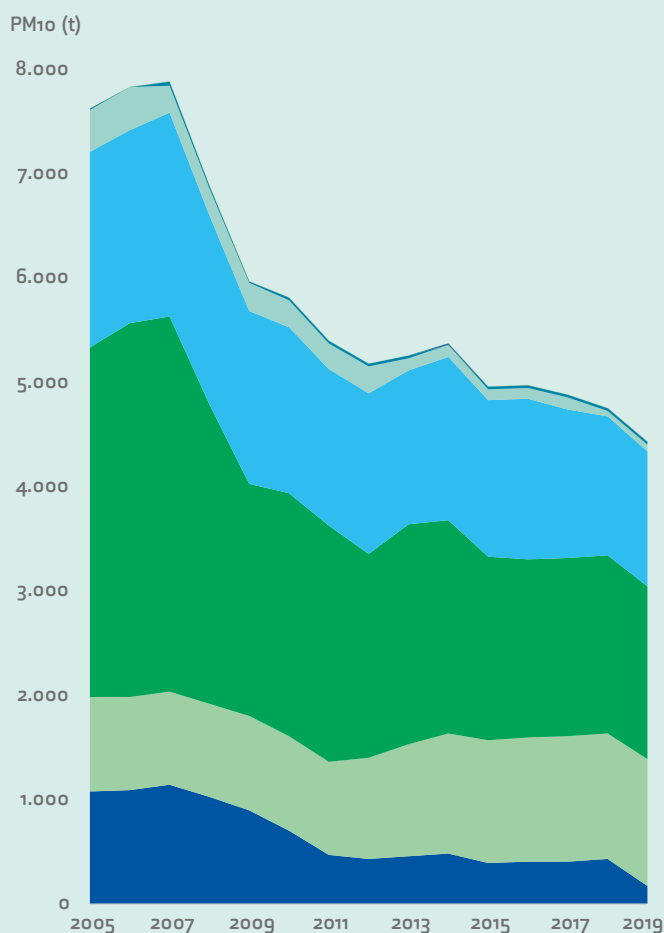
7. IRUDIA NO_x-AREN EMISIOEN BILAKAERA 2005-2019 ALDIAN

8. IRUDIA NO_x-AREN EMISIOEN BANAKETA, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

2019. urtean, NO_x-aren emisio-iturri nagusia errepideko garraioa izan da EAEn (% 55).

NO_x

2005 → 2019
- % 37

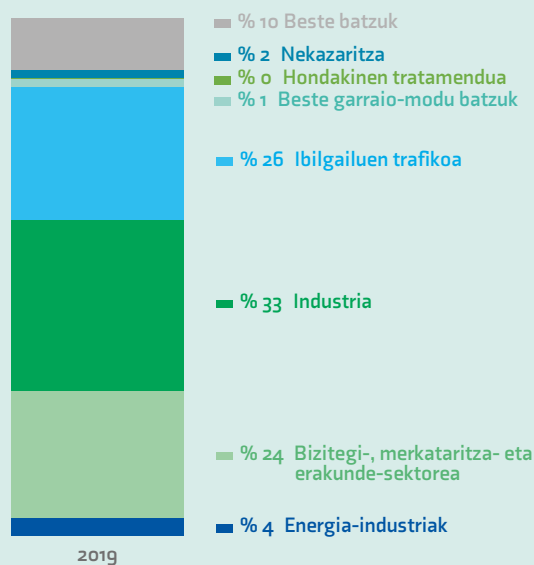
9. IRUDIA

PM₁₀ PARTIKULUEN EMISIOEN BILAKAERA 2005-2019 ALDIAN

PM₁₀ PARTIKULAK

PM₁₀ partikulen kasuan, emisioek % 37ko beherakada izan dute 2005. urtearekin alderatuta, eta EB-27 osoak 2019an lortutako murrizketa, berriz, % 27koa izan da, 2005. urtearekin alderatuta.

Euskal Autonomia Erkidegoan, 2005. urtearekin alderatuta emisioak termino absolutuetan gehien murriztu dituen sektorea industria-sektorea izan da, siderurgia integralaren sektorea desagertu egin baita. PM₁₀ partikulen emisioak gehien igo dituztenak bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektoreko errekontza-instalazioak izan dira, bizitegi-berokuntzarako biomasaren kontsumoak gora egin izanaren ondorioz.

10. IRUDIA

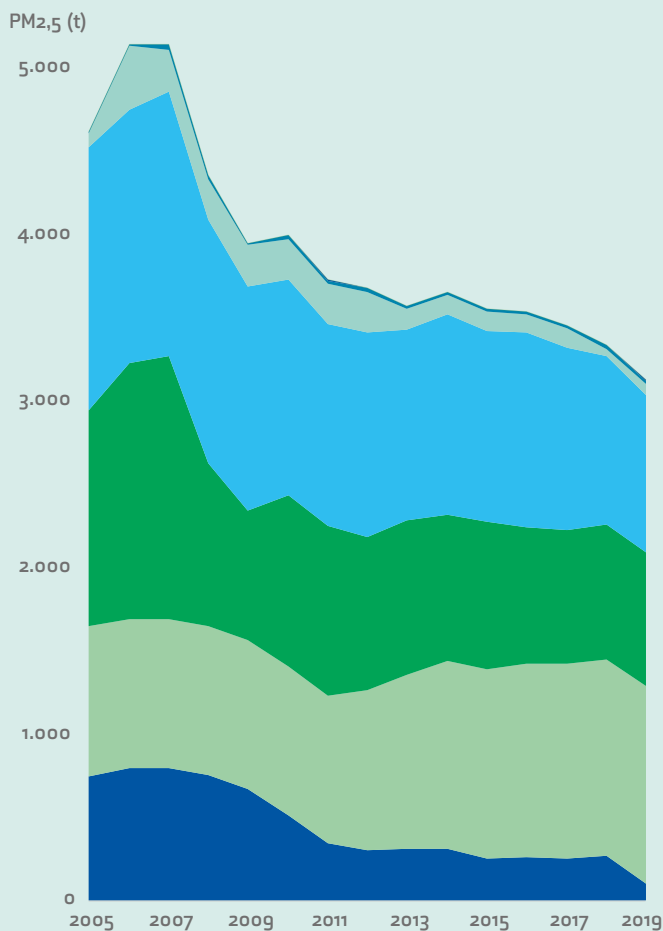
PM₁₀ PARTIKULEN EMISIOEN BANAKETA, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

2019. urtean, PM₁₀ partikulen emisioei ekarpenik handiena egin dieten jarduerak industria-sektorekoak (% 33), errepideko garraioaren sektorekoak (% 26) eta bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorekoak (% 24) izan dira.

PM₁₀

2005 → 2019
-% 33

PM_{2,5} PARTIKULAK

2005-2019 aldian, PM_{2,5} partikula finen emisioek % 33ko beherakada izan dute, eta EB-27 osoan 2019an lortutako proportzioa baino 4 puntu handiagoa izan da (% 29ko beherakada EB-27 osoan).

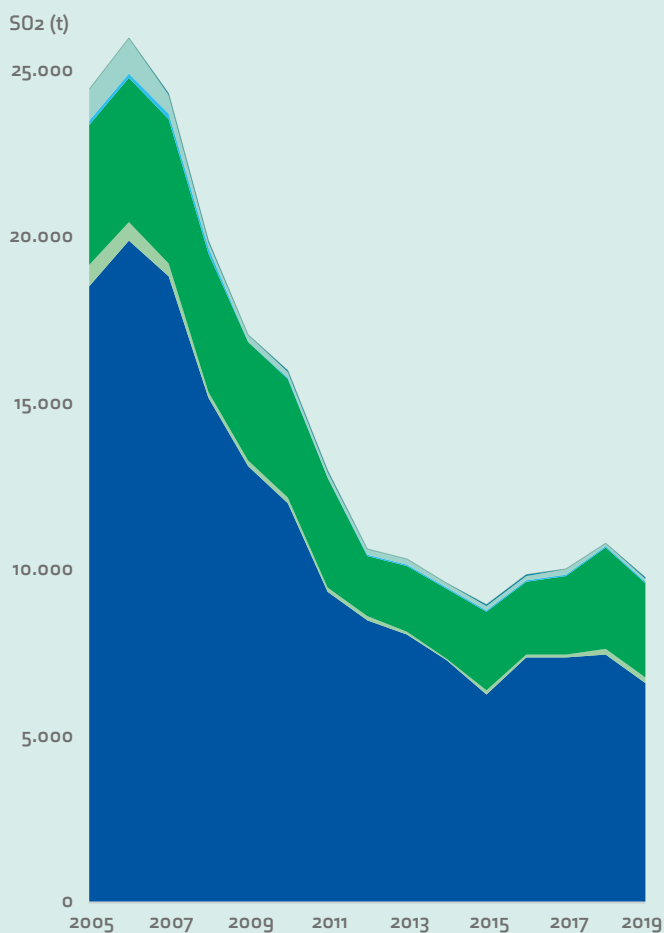
11. IRUDIA PM_{2,5} PARTIKULEN EMISIOEN BILAKAERA 2005-2019 ALDIAN

12. IRUDIA PM_{2,5} PARTIKULEN EMISIOEN BANAKETA, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

EAEn, 2019an PM_{2,5} partikulen emisioei ekarpenik handiena egin dioten jarduerak bizitegi-, merkataritza- eta erakunde-sektorekoak izan dira (% 38), bizitegi-berokuntzarako biomasaren kontsumoaren ondorioz. Haien atzetik, ibilgailuen garraioaren sektoreko jarduerak kokatu dira (% 30).

Azpinarratu beharra dago PM_{2,5} partikulak ez zeudela jasota Göteborgeko 1999ko Protokoloan, ezta emisio-muga nazionaleri buruzko 2001/81/EE Zuzentarauan ere. Hala ere, PM_{2,5} partikulak murrizteko helburuak finkatu dira Göteborgeko protokoloaren berrespenean, kutsatzaile atmosferiko jakin batzuen emisio nazionalen murrizketari buruzko Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2016ko abenduaren 14ko 2016/2284 Zuzentarauan (EB) eta 818/2018 Errege Dekreturako transposizioan.

2005 → 2019
-% 60

13. IRUDIA
SO₂-AREN EMISIOEN BILAKAERA
2005-2019 ALDIAN

SUFRE OXIDOAK (SO_x)

2005-2019 aldian, SO_x-aren emisioak % 60ko proportzioan murriztea lortu da. Proportzioan, murrizketa hori 2019an EB-27 osoan lortutakoa baino txikiagoa izan da (% 77koa EB-27 osoan). Emisioak murrizten gehien lagundu duten jarduerak, termino absolutuetan, erregai-kontsumoaren mendeko jarduerak izan dira, erregaietako sulfre-edukian ezarritako mugei eta gutxiago kutsatzen duten erregaien (hala nola gas naturalaren) erabilerari esker.

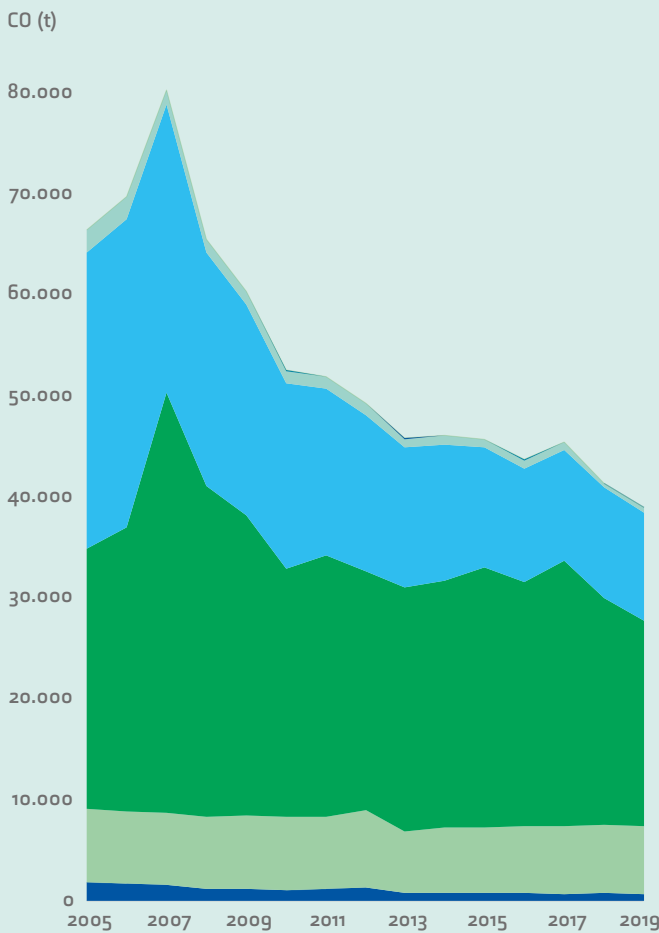
14. IRUDIA
SO₂-AREN EMISIOEN BANAKETA,
JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

Ilde horretan, energia-industriek eta, zehazkiago, petrolioaren fintzearen sektoreak SO_x-aren emisio guztien % 68 eragin dituzte EAEn.

SO_x

2005 → 2019
-% 41

KARBONO MONOXIDOA (CO)

COaren kasuan, 2019. urtean % 41eko murrizketa lortu da EAEn 2005. urtearekin alderatuta, eta, beraz, 2019an EB-27 osoan lortutako murrizketa baino 5 puntu handiagoa izan da (% 36koa EB-27 osoan).

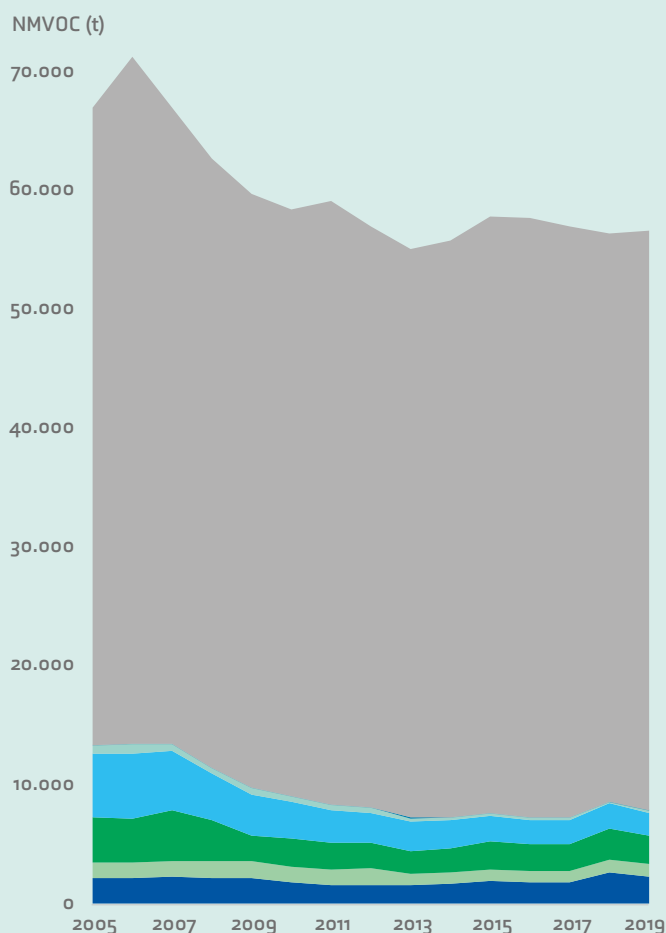
15. IRUDIA
CO-AREN EMISIOEN BILAKAERA
2005-2019 ALDIAN

16. IRUDIA
CO-AREN EMISIOEN BANAKETA,
JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

CO

Emisio-tasen beherakadarik handiena ibilgailuen trafikoan lortu da, emisioak % 64ko proportzioan murriztu baitira 2005. urtearekin alderatuta. Beherakada hori gasolinaren kontsumoaren murrizketak (dieselaren kontsumoak gora egin badu ere) eta ibilgailuen flota berritzeari esker ezartzen diren teknologia berriek eragin dute nagusiki.

2005 → 2019
-% 36

KONPOSATU ORGANIKO LURRUNKOR EZ-METANIKOAK (NMVOC)

NMVOCen emisio antropogenikoak % 36ko proportzioan murriztu dira 2005. urtearekin alderatuta. Balio hori 2019an EB-27 osoan lortutakoa baino handiagoa izan da (% 29ko murrizketa EB-27 osoan).

17. IRUDIA NMVOC-EN EMISIOEN BILAKAERA 20005-2019 ALDIAN

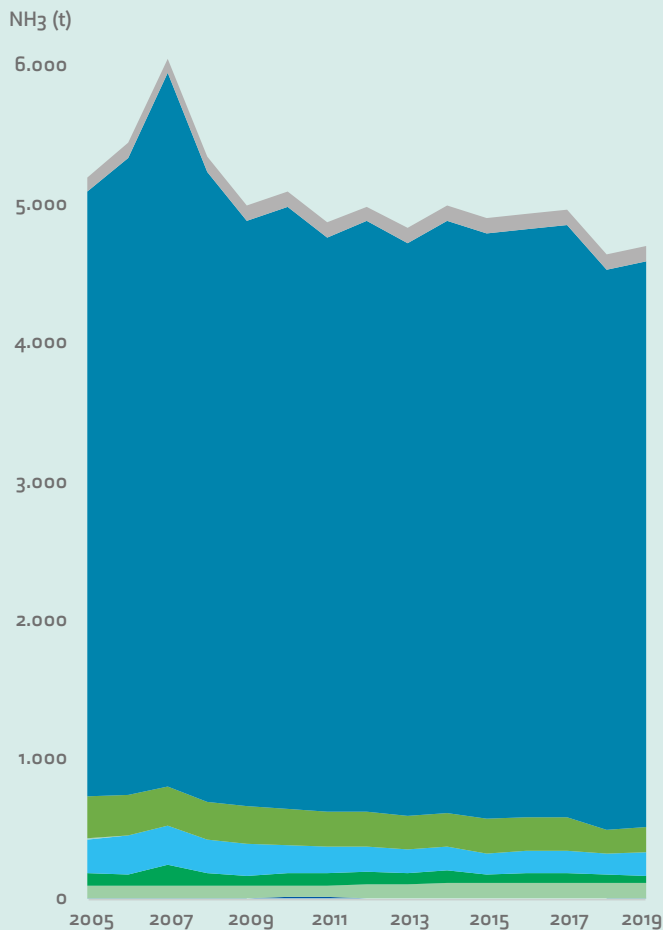
18. IRUDIA NMVOC-EN EMISIOEN BANAKETA, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

Adierazi beharra dago aipatutako jardueren emisioak kalkulatzeko metodologiak ziurgabetasun handi samarra duela, ez baitago EAEko lurraldeari buruzko estatistika-informaziorik.

NMVOC

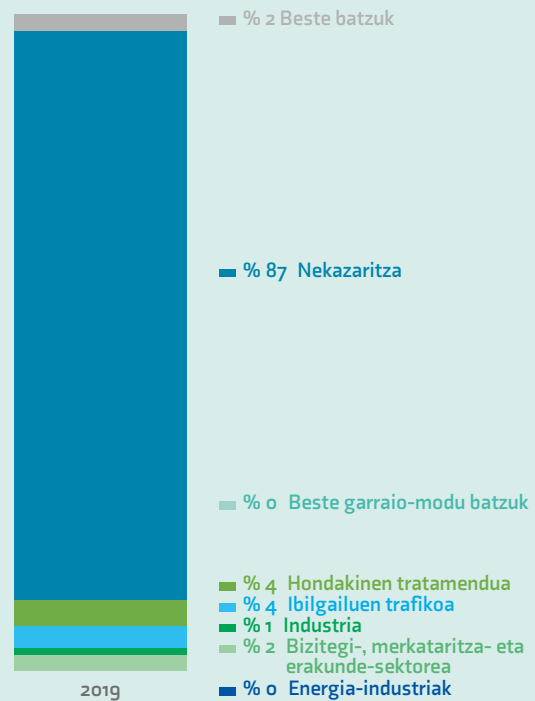

2005 → 2019
-% 10

AMONIAKOA (NH₃)

NH₃-aren emisioak nekazaritza-sektoreak eragin ditu nagusiki (% 87). 2005. urtearekin alderatuta, emisioak % 10eko proportzioan murriztu dira. Proportzioan, murrizketa hori 2019an EB-27 osoan lortutakoa baino handixeagoa izan da (% 8koa EB-27 osoan). SNAP 10 osoa kontuan hartuta, % 6ko murrizketa lortu da 2005. urtearekin alderatuta.

19. IRUDIA NH₃-AREN EMISIOEN BILAKAERA 2005-2019 ALDIAN

20. IRUDIA NH₃-AREN EMISIOEN BANAKETA, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

NH₃

AIREAREN KALITATEAREN EGOERA EUSKADIN

Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarea Euskal Autonomia Erkidegoko airearen kalitate-mailak kontrolatu eta zaintzeko tresna bat da, autonomia-erkidegoek beren lurraldeko airearen kalitatea ebaluatzeko duten betebeharra betetzen duena. Sare horrek airearen kalitateari buruzko araudiak ezartzen dituen kutsatzaileak neurtzeko analizatzaileak eta sentsoreak ditu, batez ere sufre dioxidoa (SO₂), nitrogeno oxidoak (NO eta NO₂), ozono troposferikoa, karbono monoxidoa (CO), bentzenoa eta partikula esekiak (PM₁₀ eta PM_{2,5}). Gainera, parametro meteorologikoak neurtzen dira, hala nola haizearen abiadura eta norabidea, temperatura, hezetasun erlatiboa, presioa, erradiazioa eta prezipitazioa.

Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarea EAeko lurralde osoan zabaldutako neurketa-estazioez osatuta dago. Gaur egun, 55 neurketa-estazio daude, eta haietako 18 industria-jardueri lotuta daude. Oro har, kokatuta dauden eremuaren arabera (landa-estazioak, hiri-estazioak eta hiri ingurukoak) eta jasotzen duten kutsaduraren jatorriaren arabera (trafikoa, industria edo sakoneko kutsadura —hainbat iturriren arteko nahasketa denean—) sailkatzen dira.

21. IRUDIA EUSKADIKO AIREAREN KALITATEA KONTROLATZEKO SAREA

ITURRIA: [HTTPS://WWW.INGURUMENA.EJGV.EUSKADI.EUS/R49-AA17A/EU/AA17ACALIDADAIREWAR/ESTACION/MAPA?LOCALE=EU](https://www.ingurumena.ejgv.euskadi.eus/R49-AA17A/EU/AA17ACALIDADAIREWAR/ESTACION/MAPA?LOCALE=EU)

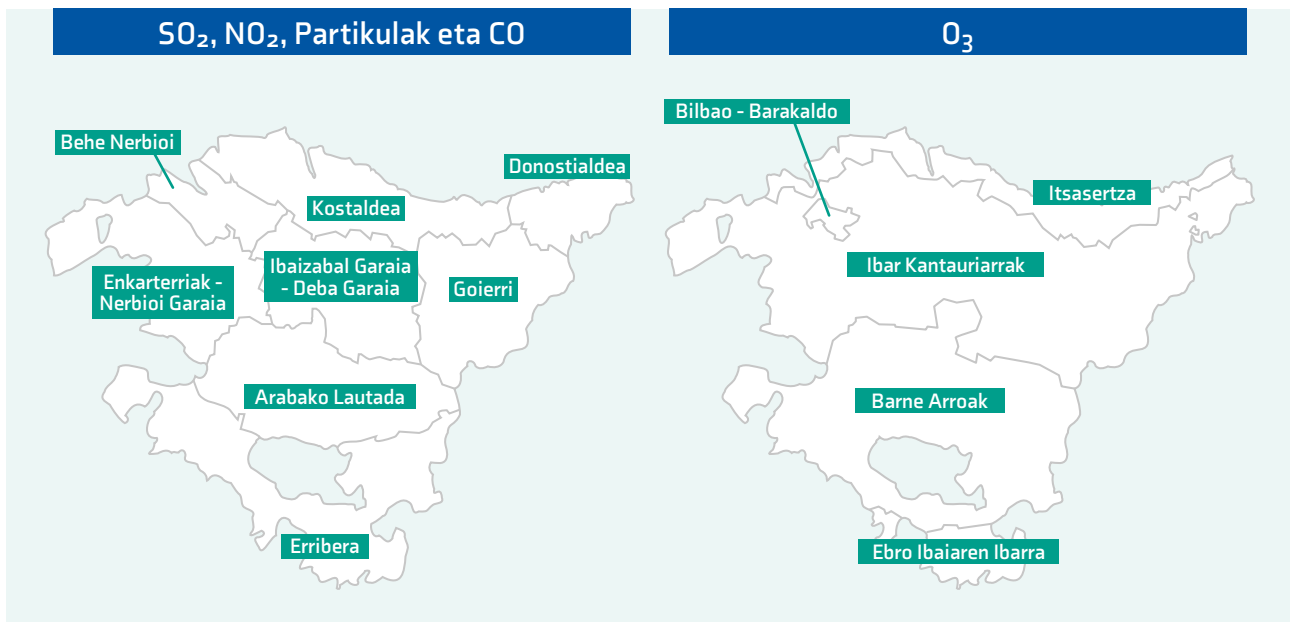

Neurketa-estazio finkoek gain, airearen kalitatea lurraldeko hainbat lekutan neurtzeko kanpainetarako ekipamendu mugikorak ditu Sareak.

Euskadiko lurralde osoko airearen kalitatearen ebaluazio orokorra egin ahal izateko, lurraldea hainbat eremutan banatu da.

SO₂-aren, NO₂-aren, partikulen eta COaren kasuan, lurraldea 8 eremutan banatu da, indarrean dagoen araudiaren eskakizunei jarraikiz. Eta ozonoaren kasuan, 5 eremuko zonakatze espezifiko bat aplikatu da, ozonoaren portaera eta gainerako kutsatzaileena desberdinak baitira.

22. IRUDIA EUSKADIREN ZONAKATZEA AIREAREN KALITATEA EBALUATZEKO

Airearen kalitatearen ebaluazioa urtero egiten da Euskadiko Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarean erregistratutako datuetan oinarrituta. Azterketa hori airearen kalitateari buruz indarrean dagoen araudian ezarritakoari jarraikiz egiten da, eta ondoren txosten bat egiten da. Txosten horretan, datuen estatistika-tratamendu bat eta araudian araututako kutsatzaileen inguruko egoeraren balorazio orokor bat islatzen dira. Informazio horren azterketan oinarrituta, Euskadiko airearen kalitateak izan duen bilakaeraren eta egungo egoeraren diagnostikoa egin da. Alde batetik, 102/2011 Errege Dekretuan ezarritako muga-balioen bilakaera eta betetzea aztertu dira, eta, bestetik, erregistratutako mailak OMEren gidetan aurkeztutako balioekin konparatu dira.

NITROGENO DIOXIDOA (NO₂)

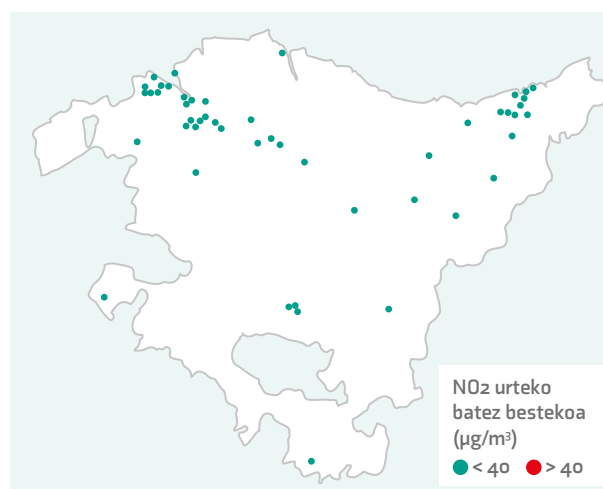
Airearen kalitatea hobetzeko araudian NO₂-rako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

9. TAULA NO₂-RAKO MUGA-BALIOAK ETA ALERTA-ATALASEAK

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED	Alerta- atalaseak
Ordukoa	200 µg/m ³ (urtean 18 aldiz gainditua gehienez)	400 µg/m ³
Urtekoa	40 µg/m ³	

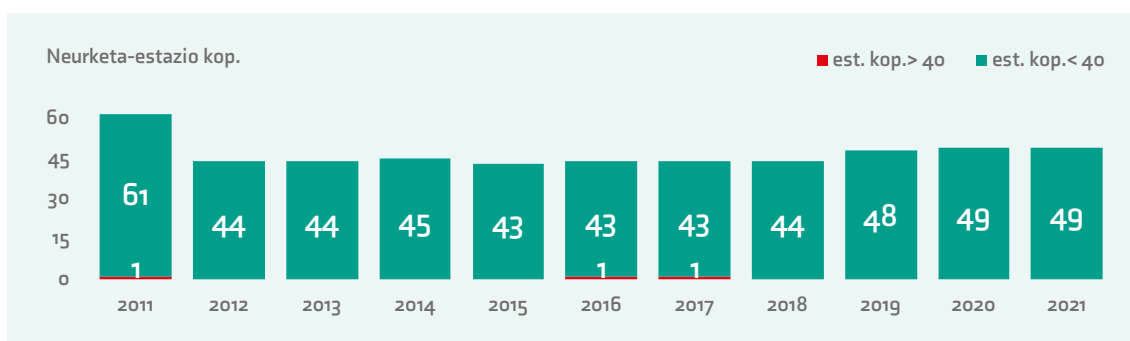
2021. urtean, Euskadiko neurketa-estazio guztiek bete dute NO₂-aren urteko muga-balioa, ondorengo irudian modu georreferentziatuan irudikatzen denez.

23. IRUDIA NO₂-AREN 2021. URTERAKO URTEKO MUGA-BALIOAREN BETETZEA

Bestalde, NO₂-rako ezarritako urteko muga-balioa gainditu duten edo gainditu ez duten EAEko neurketa-estazioen kopuruaren bilakaera ikus daiteke ondorengo irudian.

24. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA NO₂-AREN URTEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

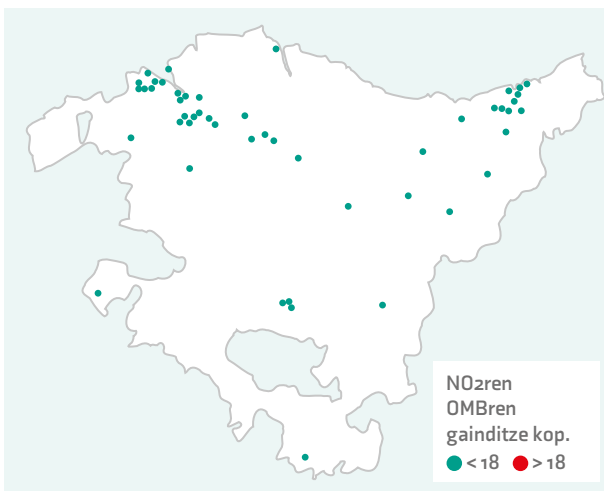
Azken urteetan, 2016. eta 2017. urteetan izan ezik (urte horietan muga-balioa behin gainditu zen Mª Diaz de Haro estazioan²⁰), neurketa-estazio guztiek bete dituzte legeko betekizunak.

²⁰ María Diaz de Haro estazioan NO₂-rako urteko muga gainditu zenez gero, Eusko Jaurlaritzak eta Bilboko Udalak airearen kalitatea hobetzeko plan bat zehaztera bideratutako hitzarmen bat sinatzea erabaki zuten 2018ko maiatzaren 28an. Plan horren xede nagusia trafikoak eragindako emisioak murriztea eta, beraz, hiriko airearen kalitate-mailak hobetzea zen.

Bestalde, ondorengo irudian ikus daitekeenez, estazio bakar batek ere ez du gainditu NO₂-rako 18 aldiz baino gehiagotan ezarritako orduko muga-balioa²¹ 2021. urteari dagokionez.

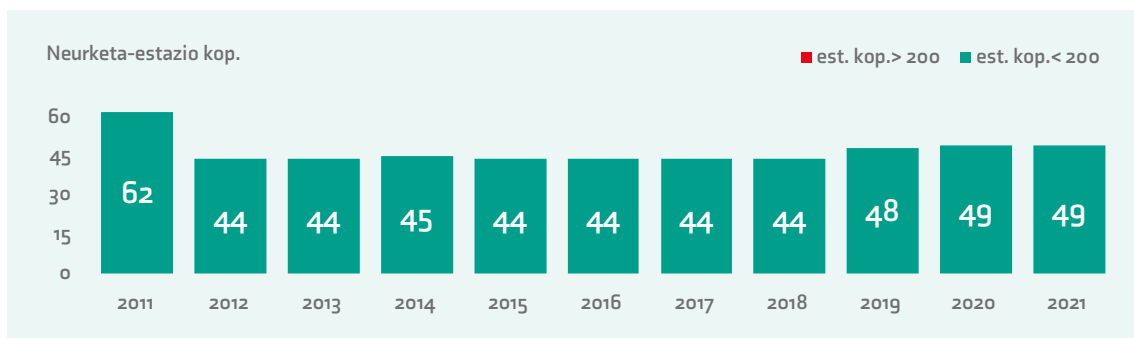
25. IRUDIA NO₂-AREN 2021. URTERAKO ORDUKO MUGA-BALIOAREN GAINDITZEAK

NO₂

Ordu-mugari dagokionez, ondorengo grafikoan ikus daiteke EAEko neurketa-estazio guztiek NO₂-aren orduko muga-balioa bete dutela 2011tik 2021 bitartean.

26. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA NO₂-AREN ORDUKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

²¹ NO₂-aren orduko muga-balioa 18 aldiz gainditu daiteke urtean. Hortaz, orduko balioen 99,79 pertzentila 200 baino handiagoa bada, orduko muga-balioa 18 aldiz baino gehiagotan gainditu da.

PM₁₀ PARTIKULAK

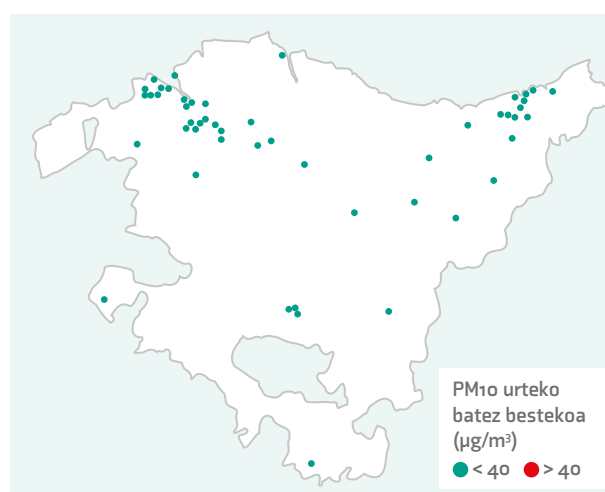
Airearen kalitatea hobetzeko araudian PM₁₀ partikuletarako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

10. TAULA PM₁₀ PARTIKULETARAKO MUGA-BALIOAK

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED
Egunekoa	50 µg/m ³ (urtean 35 aldiz gainditua gehienez)
Urtekoa	40 µg/m ³

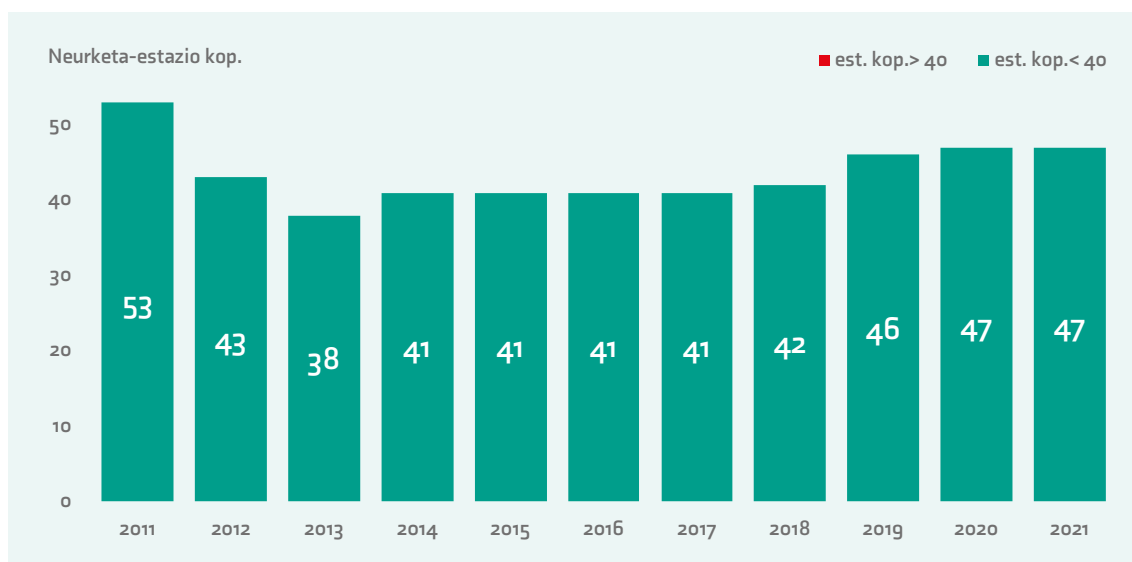
Ondorengo irudian ikus daitekeenez, neurketa-estazioen % 100ek bete dute PM₁₀ partikuletarako urteko muga-balioa 2021ean.

27. IRUDIA PM₁₀ PARTIKULEN 2021. URTERAKO URTEKO MUGA-BALIOAREN BETETZEA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, Euskadiko neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu PM₁₀ partikulentzat ezarritako urteko muga-balioa aztertutako urte bakar batean ere.

28. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA PM₁₀ PARTIKULEN URTEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

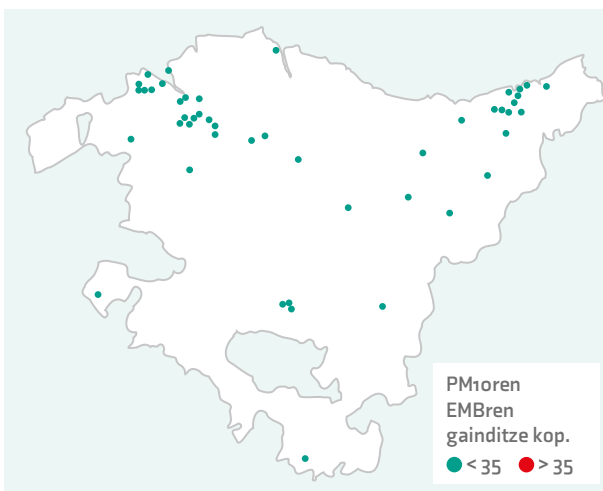

Ondorengo irudian ikus daitekeenez, neurketa-estazio guztiek bete dute PM₁₀ partikuletarako eguneko muga-balioa 2021. urtean. 10. taulan adierazten denez, PM₁₀ partikulen eguneko muga-balioa 35 aldiz gainditu daiteke estazio berean.

29. IRUDIA

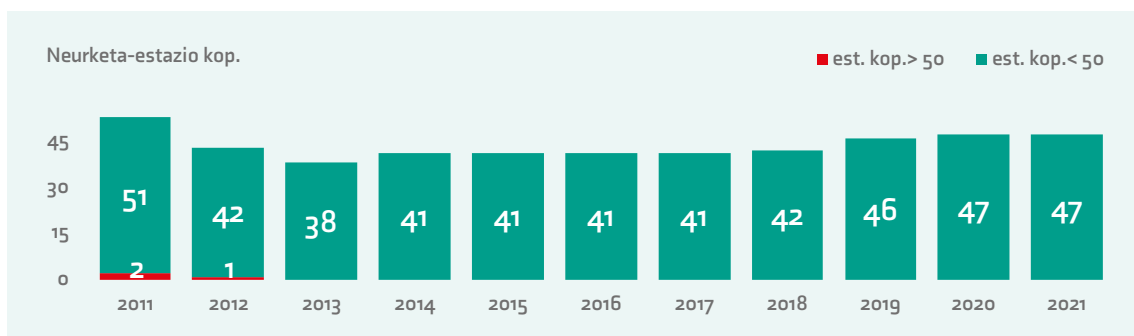
PM₁₀ PARTIKULEN 2021. URTERAKO EGUNEKO MUGA-BALIOAREN GAINDITZEAK

PM₁₀

Ondorengo grafikoan, PM₁₀ partikulentzako ezarritako eguneko muga-balioa gainditu duten edo gainditu ez duten EAEko estazioen kopuruaren bilakaera ikus daiteke. Eguneko muga-balioaren betetzea ikusteko, eguneko batez besteko balioen 90,4 pertzentila aztertu da: 90,4 pertzentila 50 baino handiagoa bada, eguneko muga-balioa 35 aldiz baino gehiagotan gainditu da. Irudian ikus daitekeenez, azken 8 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu eguneko muga-balioa 35 aldiz baino gehiagotan urte batean.

30. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA PM₁₀ PARTIKULEN EGUNEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

PM_{2,5} PARTIKULAK

Airearen kalitatea hobetzeko araudian PM_{2,5} partikuletarako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

11. TAULA

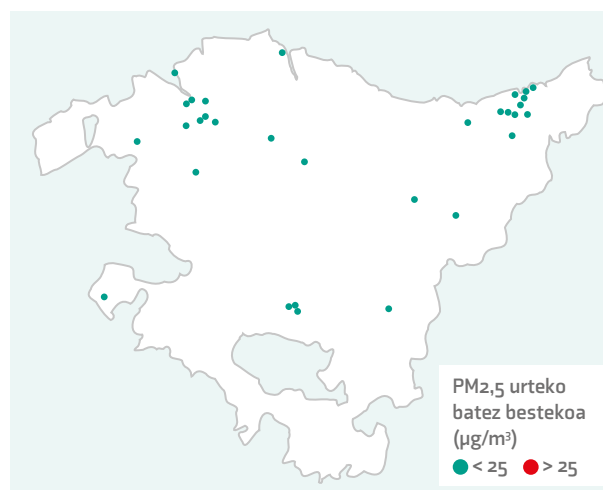
PM_{2,5} PARTIKULA FINETARAKO MUGA-BALIOA

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED
Urtekoa	25 µg/m ³

Ondorengo irudian ikus daitekeenez, 2021. urtean neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu PM_{2,5} partikuletarako ezarritako urteko muga-balioa.

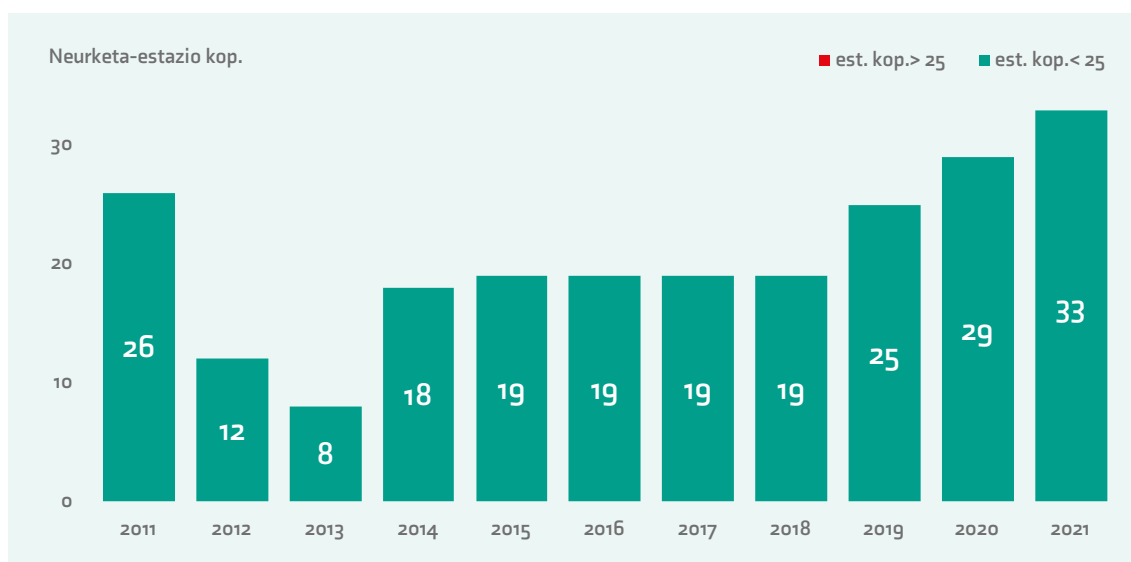
31. IRUDIA

PM_{2,5} PARTIKULEN 2021. URTERAKO URTEKO MUGA-BALIOAREN BETETZEA

Eta ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 10 urteetan Euskadiko estazio guztiek bete dute PM_{2,5} partikula finetarako ezarritako urteko muga-balioa.

32. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA PM_{2,5} PARTIKULEN URTEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

SUFRE DIOXIDOA (SO₂)

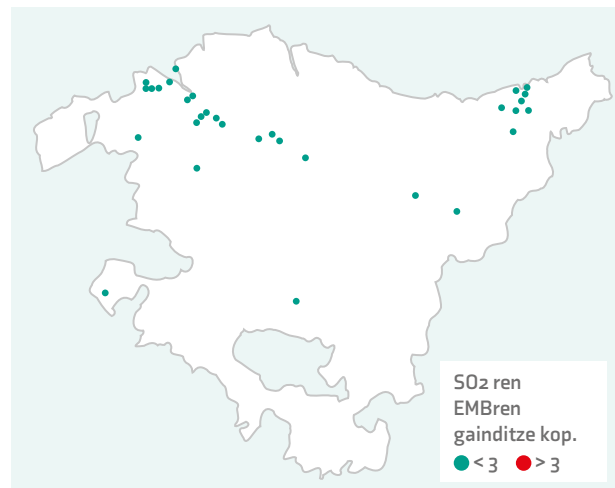
Airearen kalitatea hobetzeko araudian SO₂-rako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

12. TAULA SO₂-AREN MUGA-BALIOAK ETA ALERTA-ATALASEAK

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED	Alerta- atalaseak
Ordukoa	350 µg/m ³ (urtean 24 aldiz gainditua gehienez)	500 µg/m ³ (3 ordutan)
Egunekoa	125 µg/m ³ (urtean 3 aldiz gainditua gehienez)	

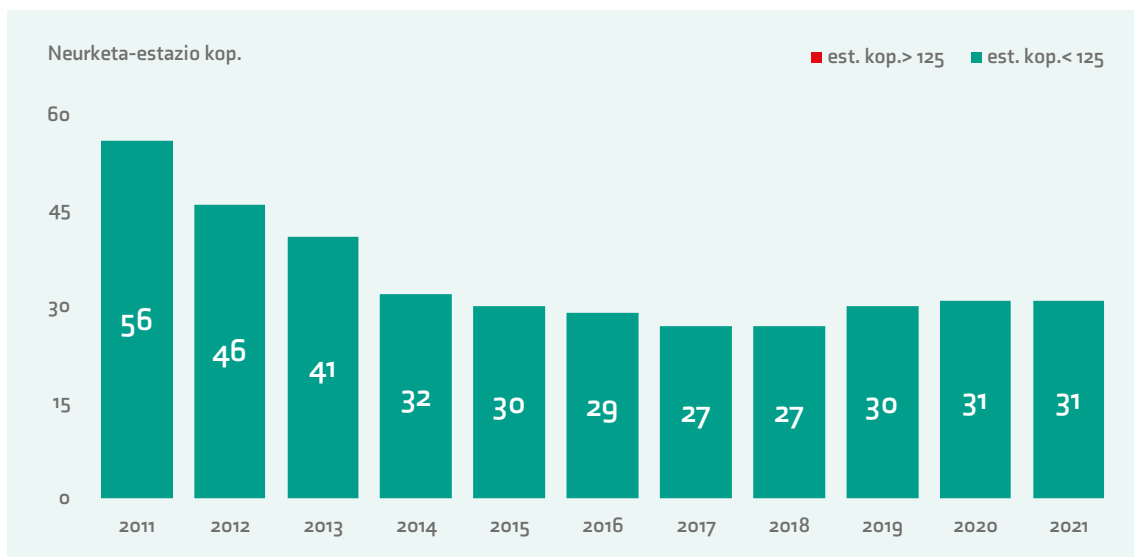
Ondorengo irudian ikus daitekeenez, neurketa-estazio bakar batean ere ez da gainditu eguneko muga-balioa 3 aldiz baino gehiagotan 2021. urtean.

33. IRUDIA SO₂-AREN 2021. URTERAKO EGUNEKO MUGA-BALIOAREN GAINDITZEAK

Eta ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 10 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu SO₂-rako 125 µg/m³-ko eguneko muga-balioa hiru aldiz baino gehiagotan.

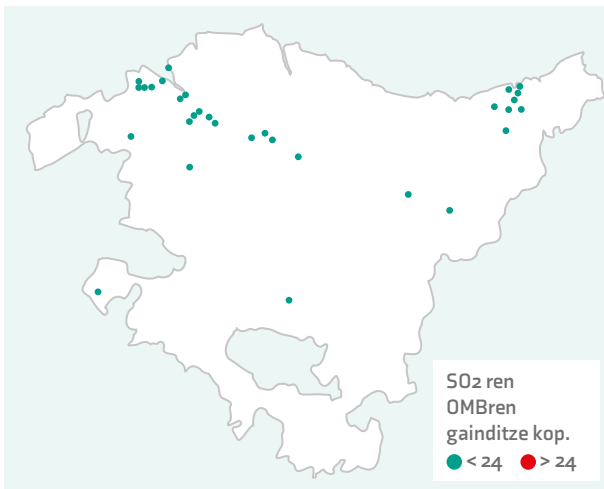
34. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA SO₂-AREN EGUNEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

Eta, azkenik, ondorengo irudian ikus daiteke neurketa-estazio guztiek bete dutela SO₂-aren orduko muga-balioa 2021. urtean.

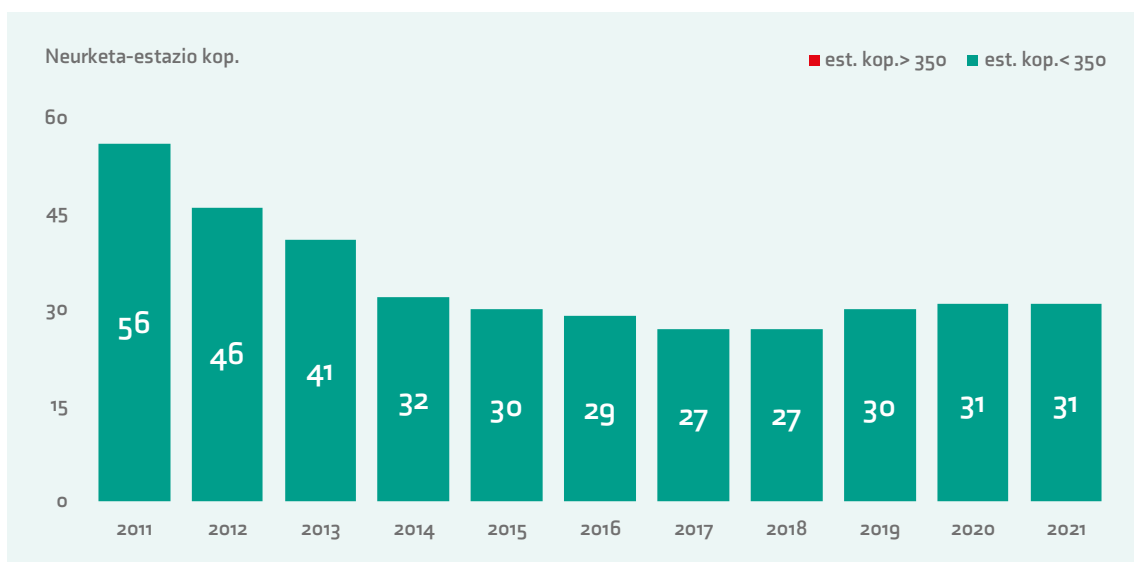
35. IRUDIA

SO₂-AREN 2021. URTERAKO ORDUKO MUGA-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 10 urteetan (2011tik 2020ra bitarte) neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu SO₂-rako ezarritako 350 µg/m³-ko orduko muga-balioa 24 aldiz baino gehiagotan urte batean.

36. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA SO₂-AREN ORDUKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

KARBONO MONOXIDOA (CO)

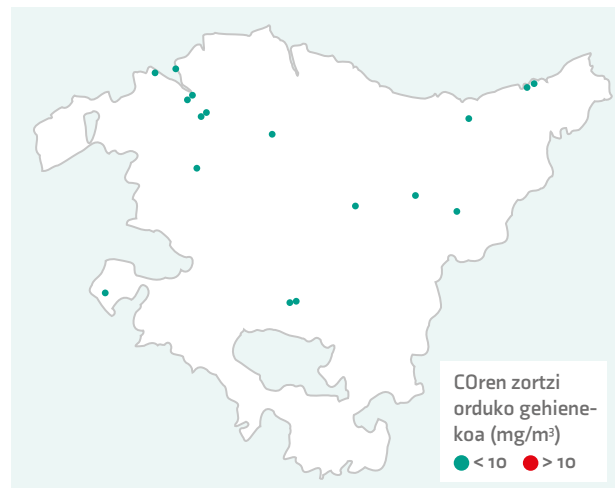
Airearen kalitatea hobetzeko araudian CO-aren mugak ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

13. TAULA CO-AREN MUGA-BALIOA

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED
Zortzi orduko batezbesteko mugikorren eguneko gehienekoa	10 mg/m ³

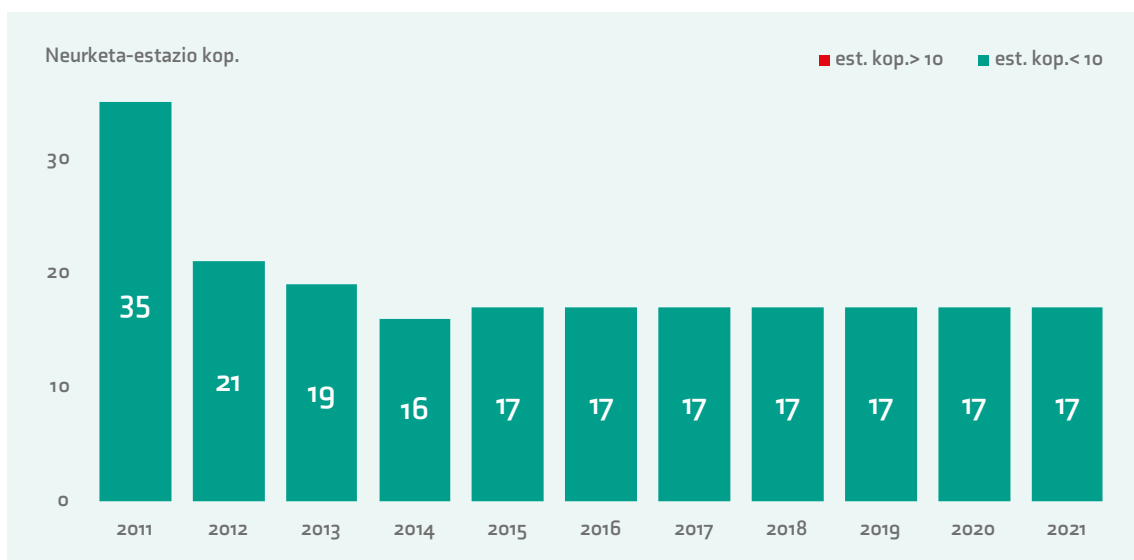
Ondorengo irudian, CO-aren eguneko muga-balioa bete duten neurketa-estazioak agertzen dira, eta estazio guztiek muga-balioa bete dutela ikus daiteke.

37. IRUDIA CO-AREN 2021. URTERAKO ZORTZI ORDUKO GEHIENEKOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertu diren 10 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu CO-aren zortzi orduko gehienekorako muga-balioa.

38. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA CO-AREN MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

BENTZENOA (C₆H₆)

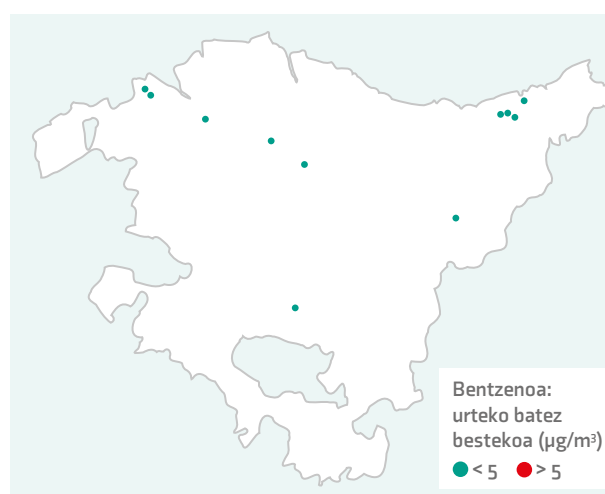
Airearen kalitatea hobetzeko araudian bentzenorako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

14. TAULA BENTZENOAREN MUGA-BALIOA

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED
Urtekoa	5 µg/m ³

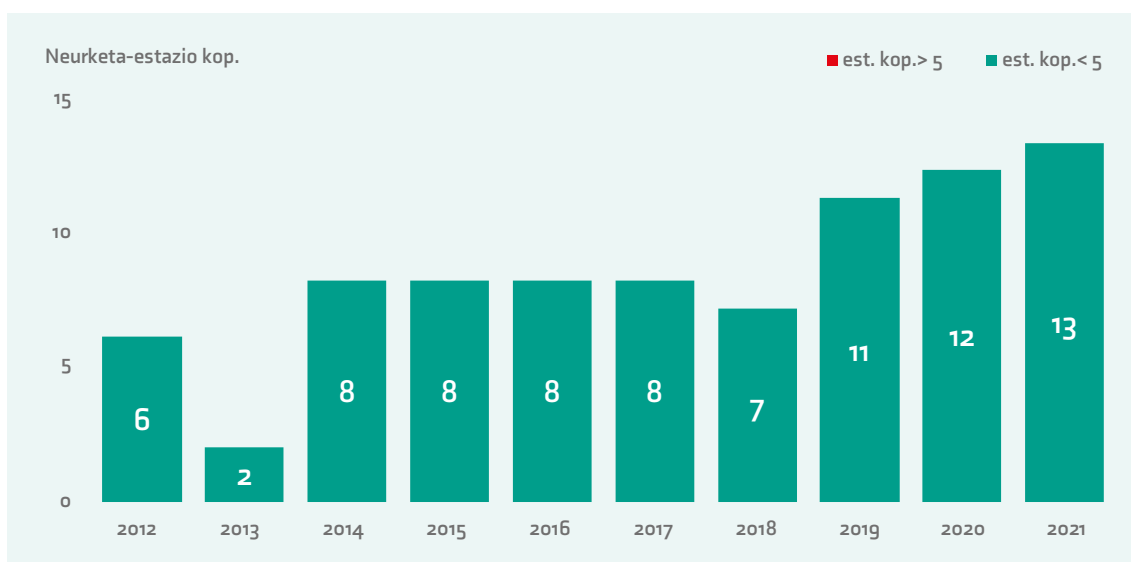
Ondorengo irudian ikus daitekeenez, 2021. urtean neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu bentzenoaren urteko muga-balioa.

39. IRUDIA BENTZENOAREN 2021. URTERAKO URTEKO MUGA-BALIOA

Ondorengo grafikoan, bentzenoaren urteko muga-balioa bete duten edo bete ez duten EAeko neurketa-estazioen kopuruaren bilakaera ikus daiteke.

40. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA BENTZENOAREN URTEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2012-2021)

OZONOA (O₃)

Airearen kalitatea hobetzeko araudian O₃-rako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

15. TAULA OZONO TROPOSFERIKOAREN INGURUKO XEDE-BALIOAK, EPE LUZERAKO HELBURUAK ETA INFORMAZIO- ETA ALERTA-ATALASEAK

Batezbestekoa	Informazio-atalasea	Alerta-atalasea
Ordukoa	180 µg/m ³	240 µg/m ³ (3 ordu segidan)
Batezbestekoa	Xede-balioa	
Zortzi orduko batezbesteko mugikorren eguneko gehienekoa	120 µg/m ³ (urtean 25 aldiz gaitutua gehienez)	

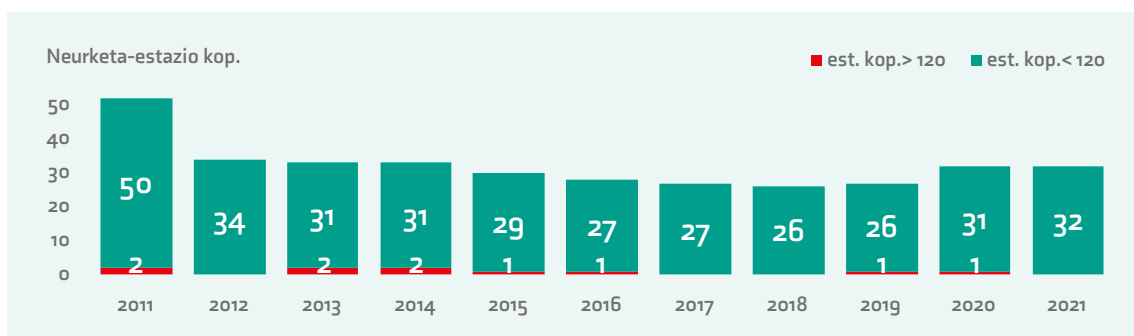
Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, 2021. urtean neurketa-estazio bakar batek ere ez du gaitutu ozonorako ezarritako muga-balioa 25 aldiz baino gehiagotan.

41. IRUDIA O₃-AREN 2021. URTERAKO ZORTZI ORDUKO BATEZBESTEKO MUGIKORREN XEDE-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 10 urteetako 5etan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gaitutu O₃-aren zortzi orduko batezbestekoen muga-balioa, eta beste 5etan, berriz, estazioen batek gaitutu du balio hori 25 aldiz baino gehiagotan.

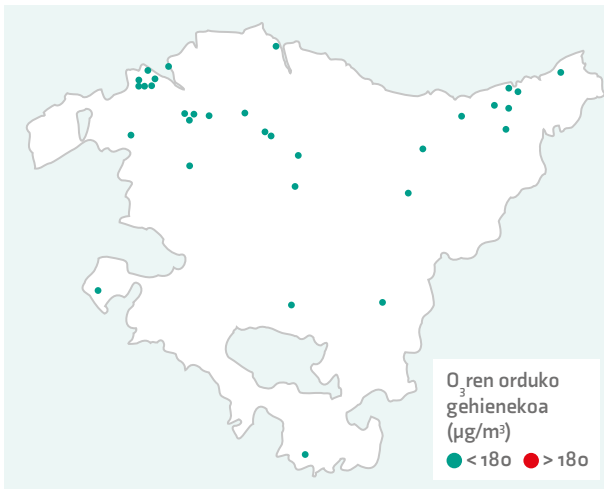
42. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA O₃-AREN ZORTZI ORDUKO BATEZBESTEKO MUGIKORRAREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

Eta ondorengo irudian ikus daitekeenez, 2021. urtean neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu O₃-aren informazio-atalasea.

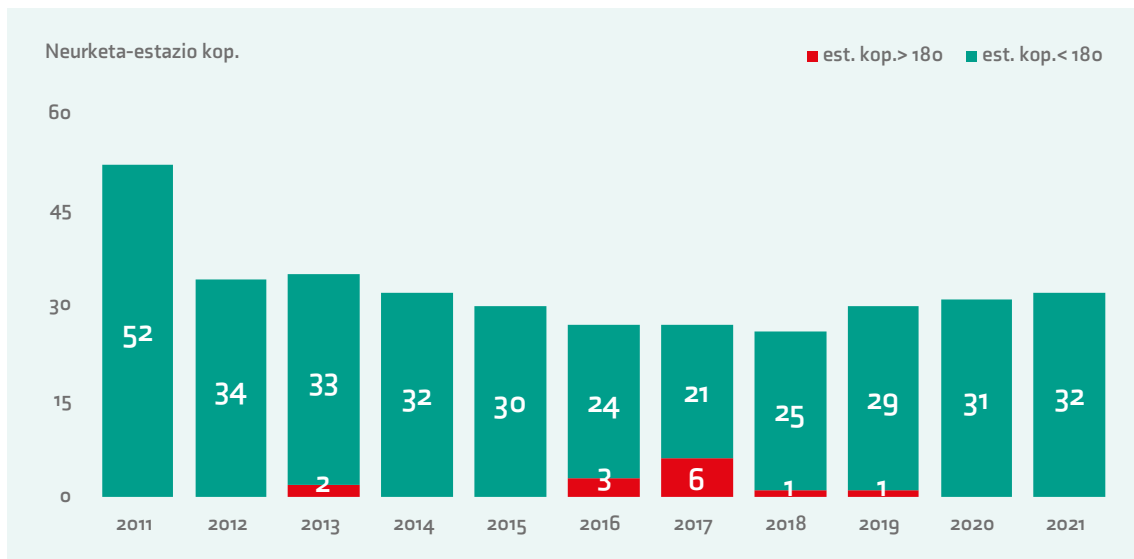
43. IRUDIA

O₃-AREN 2021. URTERAKO INFORMAZIO-ATALASEA

Ondorengo grafikoan, 2011-2020 aldirian O₃-aren informazio-atalasea bete duten edo bete ez duten EAEko estazioen kopuruaren bilakaera agertzen da. Ikus daitekeenez, 10 urteetako 5etan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu informazio-atalasea, eta atalase hori gainditu duten estazioen kopururik handiena 2017. urtekoa izan da.

44. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA O₃-AREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2011-2021)

BENTZO(a)PIRENOA (B(a)P)

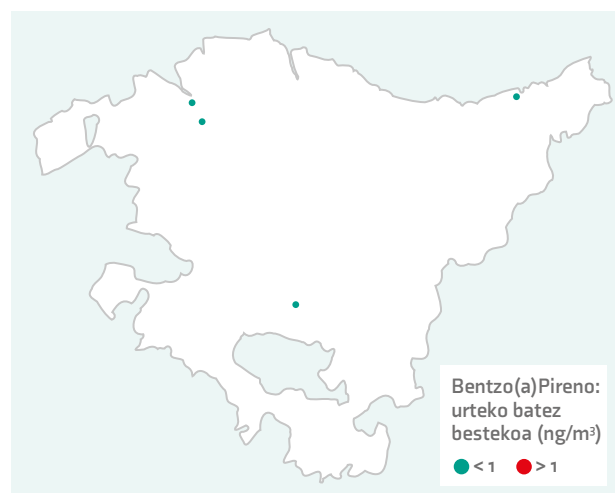
Airearen kalitatea hobetzeko araudian Benzo(a) Pirenorako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

16. TAULA BENTZO(A)PIRENOAREN XEDE-BALIOA

Batezbestekoa	Xede-balioa (102/2011 ED)
Urtekoa	1 ng/m ³

Ondorengo irudian ikus daitekeenez, estazio guztiek bete dute Bentzo(a)Pirenorako ezarritako xede-balioa 2021. urtean.

45. IRUDIA BENTZO(A)PIRENOAREN 2021. URTERAKO XEDE-BALIOA

Eta ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, neurketa-estazio guztiek bete dute Bentzo(a)Pirenoaren xede-balioa aztertutako 9 urteetan.

46. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA BENTZO(A)PIRENOAREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2013-2021)

METAL ASTUNAK

Beruna (Pb)

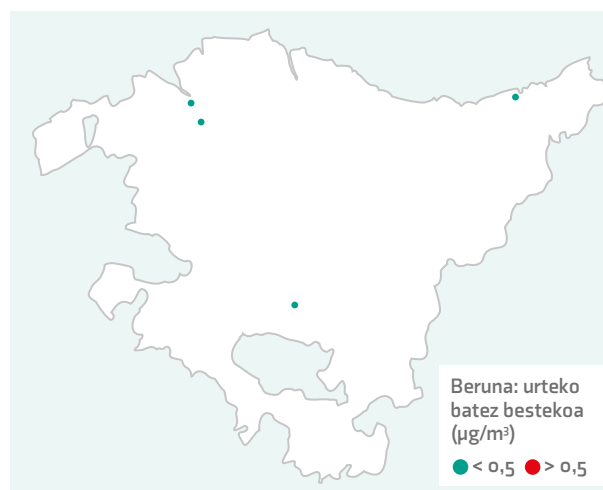
Airearen kalitatea hobetzeko araudian berunerako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

17. TAULA BERUNERAKO MUGA-BALIOA

Batezbestekoa	Muga-balioa 102/2011 ED
Urtekoa	0,5 µg/m ³

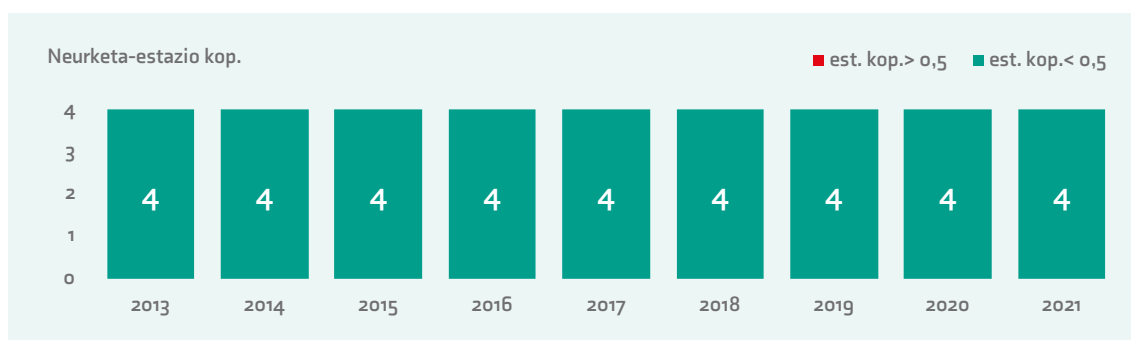
Ondorengo irudian, berunaren urteko muga-balioa bete duten neurketa-estazioak agertzen dira, eta estazio guztiek berunaren muga-balioa bete dutela ikus daiteke.

47. IRUDIA BERUNAREN 2021. URTERAKO URTEKO MUGA-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 9 urteetan neurketa-estazio guztiek bete dute berunaren urteko muga-balioa.

48. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA BERUNAREN URTEKO MUGA-BALIOARI DAGOKIONEZ (2013-2021)

Artsenikoa (As)

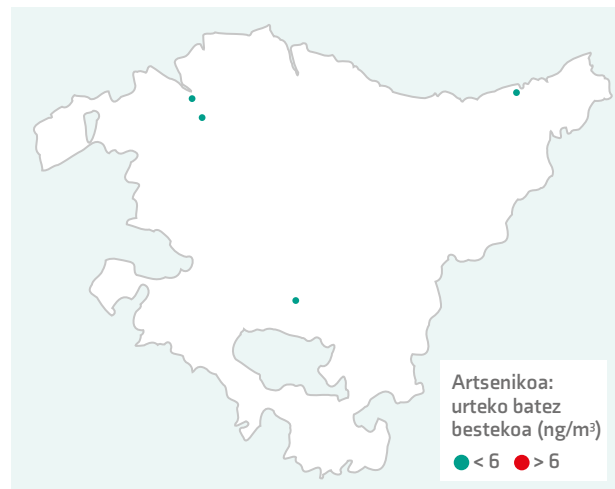
Airearen kalitatea hobetzeko araudian artsenikorako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

18. TAULA ARTSENIKORAKO XEDE-BALIOA

Batezbestekoa	Xede-balioa (102/2011 ED)
Urtekoa	6 ng/m ³

Ondorengo irudian, 2021. urtean artsenikoaren urteko muga-balioa bete duten neurketa-estazioak agertzen dira, eta estazio guztiek artsenikoaren muga-balioa bete dutela ikus daiteke.

49. IRUDIA ARTSENIKOAREN 2021. URTERAKO XEDE-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 9 urteetan neurketa-estazio guztiek bete dute artsenikoaren urteko muga-balioa.

50. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA ARTSENIKOAREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2013-2021)

Kadmioa (Cd)

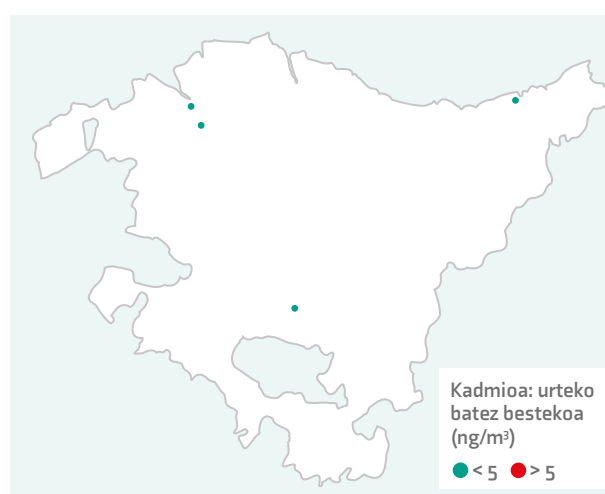
Airearen kalitatea hobetzeko araudian kadmiorako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

19. TAULA KADMIORAKO XEDE-BALIOA

Batezbestekoa	Xede-balioa (102/2011 ED)
Urtekoa	5 ng/m ³

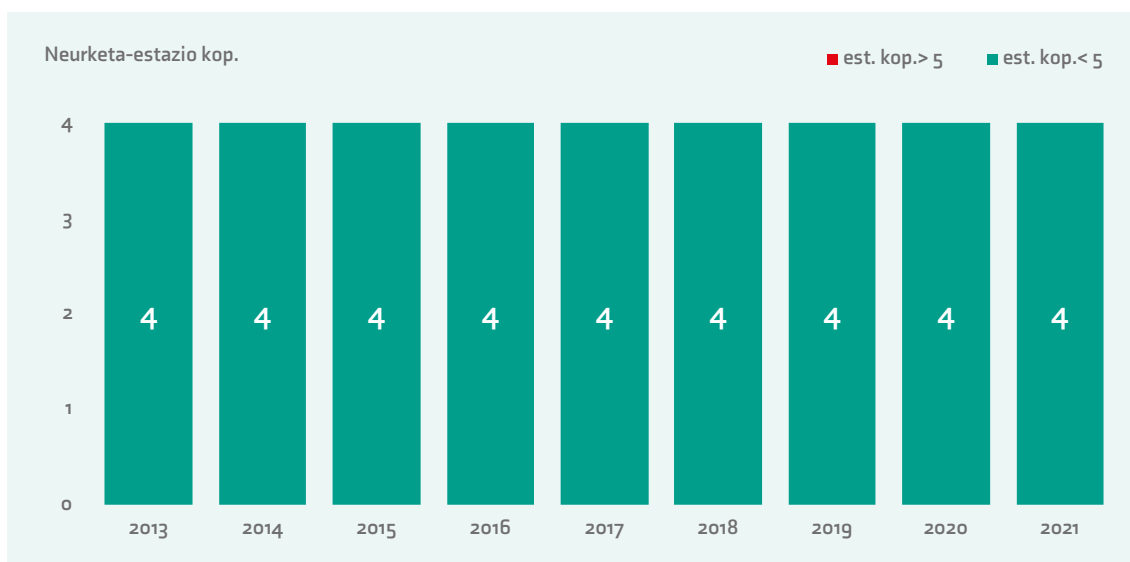
Ondorengo irudian, 2021. urtean kadmioaren urteko muga-balioa bete duten neurketa-estazioak agertzen dira, eta estazio guztiek kadmioaren muga-balioa bete dutela ikus daiteke.

51. IRUDIA KADMIOAREN 2021. URTERAKO XEDE-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 9 urteetan neurketa-estazio guztiek bete dute kadmioaren urteko muga-balioa.

52. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA KADMIOAREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2013-2021)

Nikela (Ni)

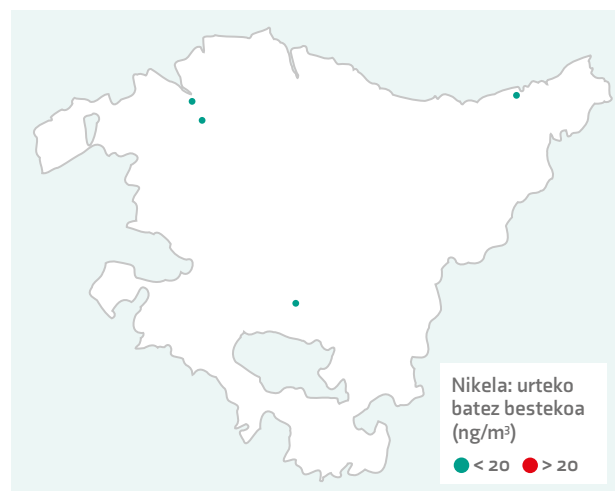
Airearen kalitatea hobetzeko araudian nikelerako ezarritako mugak ondorengo taulan ikus daitezke:

Ondorengo irudian, 2021. urtean nikelaren urteko muga-balioa bete duten neurketa-estazioak agertzen dira, eta estazio guztiek nikelaren muga-balioa bete dutela ikus daiteke.

20. TAULA NIKELERAKO XEDE-BALIOA

Batezbestekoa	Xede-balioa (102/2011 ED)
Urtekoa	20 ng/m ³

53. IRUDIA NIKELAREN 2021. URTERAKO XEDE-BALIOA

Ondorengo grafikoan ikus daitekeenez, aztertutako 9 urteetan neurketa-estazio guztiek bete dute nikelaren urteko muga-balioa.

54. IRUDIA NEURKETA-ESTAZIOEN BILAKAERA NIKELAREN XEDE-BALIOARI DAGOKIONEZ (2013-2021)

AIREAREN KALITATEAREN INDIZEA

Airearen kalitatearen indizea herritarrei airearen kalitatearen egoerari buruzko informazioa modu sinplean emateko erabiltzen da. Gaur egun, egunero argitaratzen da, airearen kalitatearen eguneko indizearekin eta airearen kalitatearen orduko indizearekin.

Orain arte, airearen kalitatearen adierazleak airearen kalitatearen egoerari buruzko informazioa emateko tresnak ziren, eta autonomia-erkidego (eta estatu kide) bakoitzak modu desberdinean ematen zuen informazio hori. Izan ere, airearen kalitateari buruzko araudiak ez du jasotzen informazioa indizeen bidez emateko balio izango duen airearen kalitatearen egoeraren ezein sailkapen nahitaez ezarri behar denik. European abian jarritako web-aplikazio berriarekin, sailkapen bat dago eskuragarri, eta oraingoz nahitaezko ezein xedapenetan sartu ez den arren, dauden indizeak egokitzeko erreferentzia izango da.

Europako indizeak neurketa-estazio bakoitzak airearen kalitateari dagokionez duen egoera erakusten du, bost kutsatzailetan oinarrituta: partikula esekiak (PM_{2,5} eta PM₁₀), ozono troposferikoa (O₃), nitrogeno dioxidoa (NO₂) eta sufre dioxidoa (SO₂). NO₂, O₃ eta SO₂ kutsatzaileen kasuan, orduko kontzentrazioen balioak erabiliko dira indizea kalkulatzeko. PM₁₀ eta PM_{2,5} partikulei dagokienez, aurreko 24 orduen batezbesteko mugikorrean oinarrituta egingo da kalkulua.

Indize berriak airearen kalitatearen bost maila ezartzen ditu: Oso ona, Ona, Ertaina, Txarra eta Oso txarra. Kutsatzaile bakoitzaren indizearen maila bakoitzerako ezarritako tartek honako hauek izango dira:

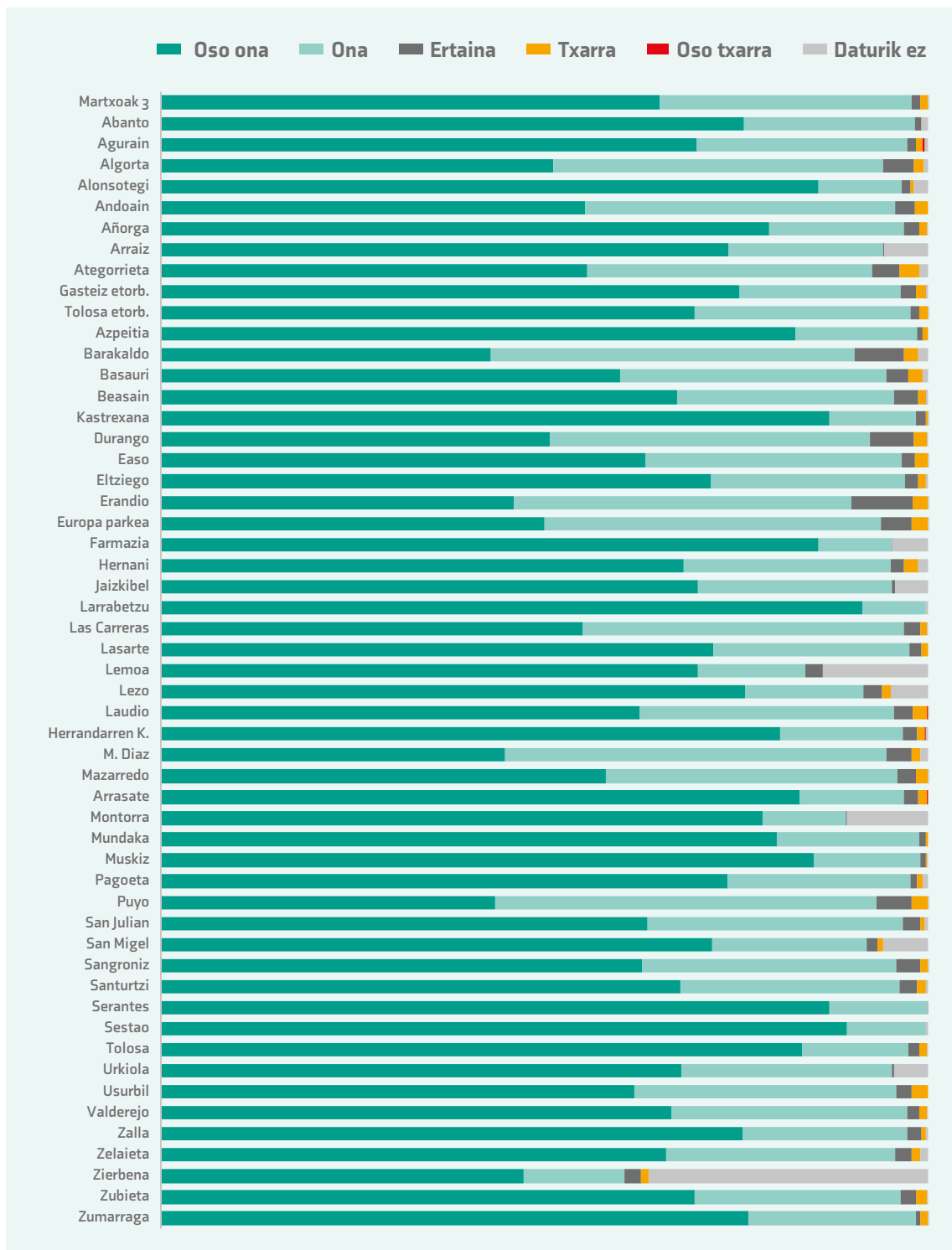
Airearen kalitatearen egoera	SO ₂ (µg/m ³)	NO ₂ (µg/m ³)	O ₃ (µg/m ³)	PM ₁₀ (µg/m ³)	PM _{2,5} (µg/m ³)
Oso ona	0-100	0-40	0-80	0-20	0-10
Ona	101-200	41-100	81-120	21-35	11-20
Ertaina	201-350	101-200	121-180	36-50	21-25
Txarra	351-500	201-400	181-240	51-100	26-50
Oso txarra	501-1.250	401-1.000	241-600	101-1.200	51-800

Indizeak bost kutsatzaileetako edozeinen mailarik txarrena islatuko du.

Ondorengo irudian, EAEko neurketa-estazio guztiek airearen kalitatearen indize mota bakoitzarekin emandako orduen kopurua agertzen da. Ikus daitekeenez, 2021. urtean, salbuespen gutxi batzuekin, orduen % go baino gehiagotan airearen kalitatea ona edo oso ona izan da ia estazio guztietan.

55. IRUDIA AIREAREN KALITATEAREN INDIZE MOTA BAKOITZAREKIN EMANDAKO ORDUEN KOPURUA 2021. URTEAN

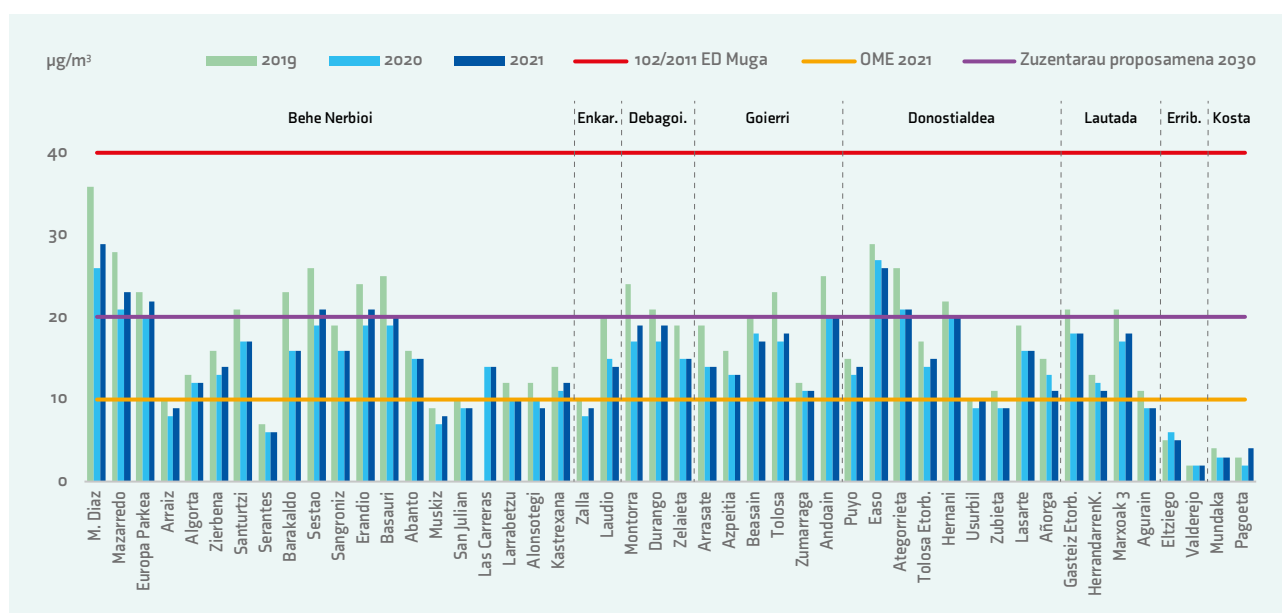

EUSKADIKO AIREAREN KALITATEAREN EGOERA, OMEREN GOMENDIOAK ETA 2030EKO AIREAREN KALITATEARI BURUZKO ZUZENTARAUAREN PROPOSAMEN BERRIA KONTUAN HARTUTA

Gaur egun, Europako Batzordea airearen kalitateari buruzko zuzentzarauak berrikusten ari da (2008/50/EE eta 2004/107/EE zuzentzarauak), airearen kalitate-estandarrek Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) gomendio berrietara hertsikiago egokitzeko. Hori dela eta, Euskadiko egoera azalduko dugu ondoren, OMEren gida berrien atalase-balioak eta 2030erako Zuzentzarauaren proposatutako muga-balioak kontuan hartuta.

Ondorengo irudian, azken hiru urteetan NO₂-aren urteko batezbestekoak Euskadiko neurketa-estazio guztietan izan duen bilakaera ikus daiteke, egungo legegintza-muga (40 µg/m³), 2030erako Zuzentzarauaren proposamena (20 µg/m³) eta OMEren 2021eko gomendioa (10 µg/m³) kontuan hartuta.

56. IRUDIA NO₂-AREN URTEKO BATEZBESTEKOAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

Grafikoan ikus daitekeenez:

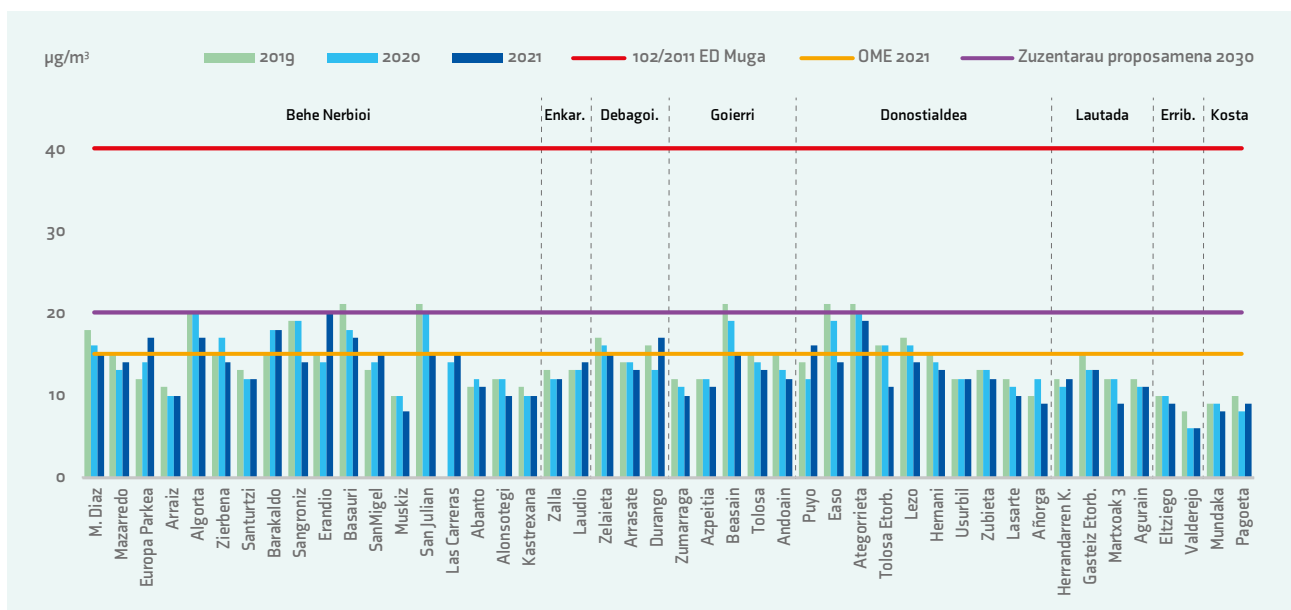
- 2019-2021 aldian neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu NO₂-aren urteko muga Euskadin.
- 2021. urtean, estazioen % 15ek ez dute bete 2030erako Zuzentzarau berrian proposatutako balioa, eta % 71k ez dute bete OMEren gomendioetan adierazitako balioa.

Eguneko balioen kasuan, eta Zuzentarau berrian proposatutako balioari ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) eta OMEk proposatutakoari ($25 \mu\text{g}/\text{m}^3$) dagokienez, 2021. urtean neurketa-estazioen % 13k ez dute bete Zuzentarau berrian proposatutako gaitzite-irizpidea²², eta % 72k ez dute bete OMErena.

PM_{10} partikulei dagokienez, ondorengo irudian PM_{10} partikulen urteko batezbestekoak azken 3 urteetan izan duen bilakaera ikus daiteke, gauregun araututa dagoen muga ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$), Zuzentarau berrian proposatutakoa ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$) eta OMEren gomendioaren arabera ($15 \mu\text{g}/\text{m}^3$) kontuan hartuta.

57. IRUDIA PM_{10} PARTIKULEN URTEKO BATEZBESTEKOAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

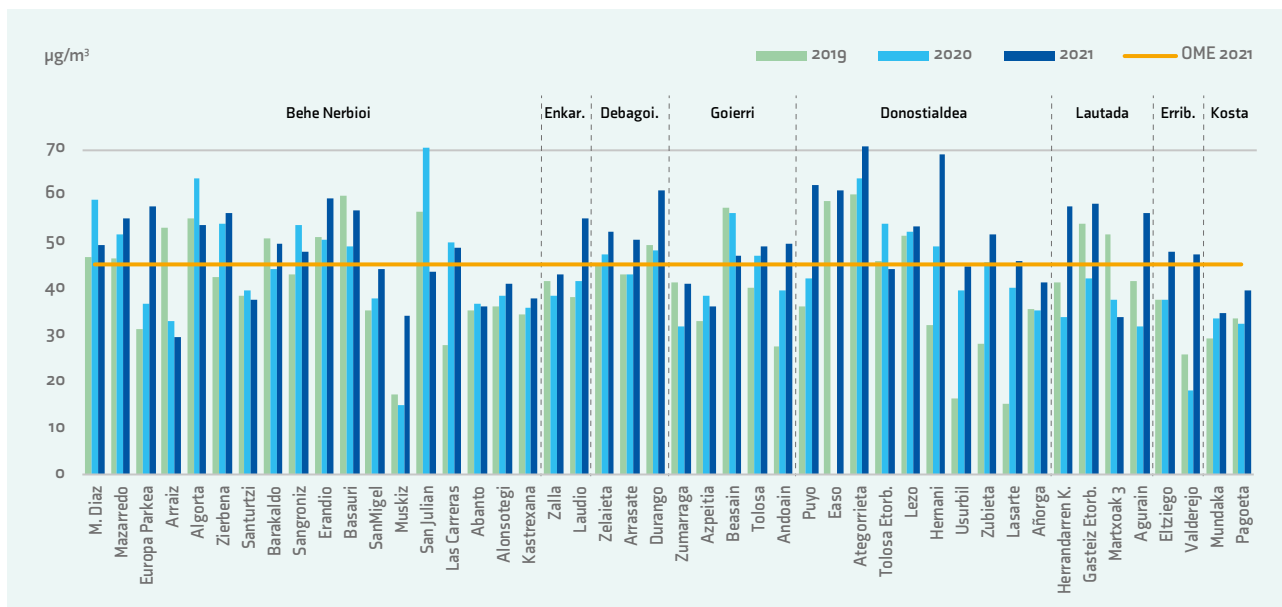
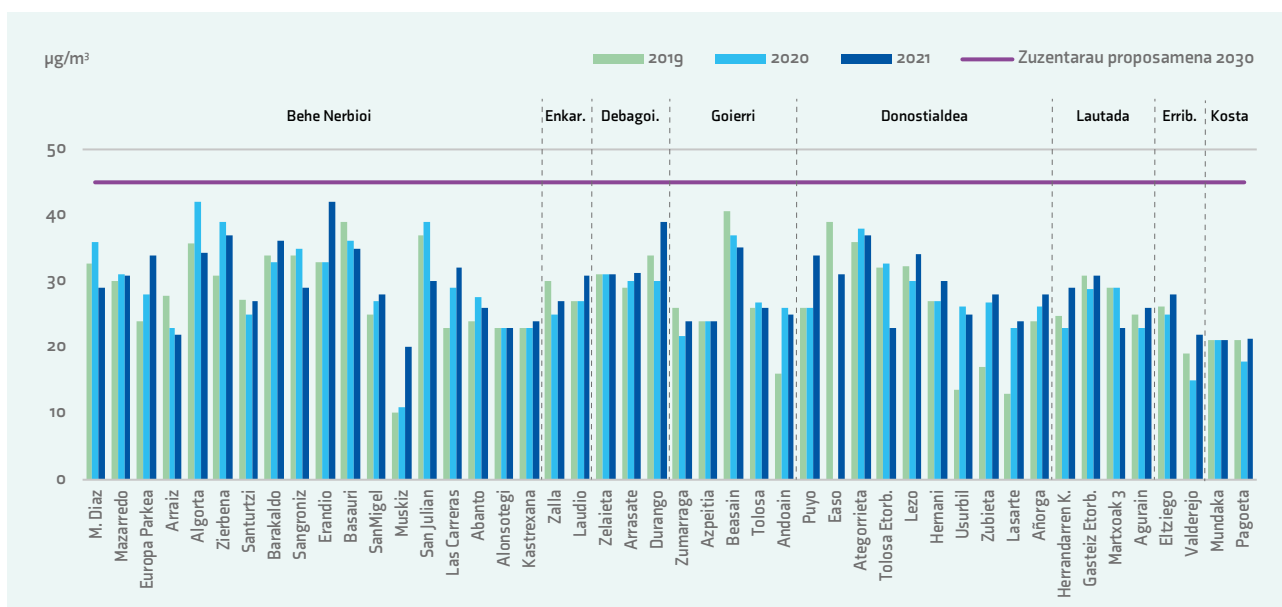
Emaitzek erakusten dutenez, neurketa-estazio bakar batek ere ez du gaitzitu PM_{10} partikulen urteko muga azken 3 urteetan. Hala ere, erregistratutako balioak OMEren gomendioekin alderatzen baditugu, neurketa-estazioen % 37k gaitzitu dituzte OMEk gomendatutako balioak azken 3 urteetakoren batean (% 17k 2021ean). Eta Zuzentaraan proposatutako muga berriak kontuan hartuta, berriz, neurketa-estazioen % 7k gaitzitu dute urteko muga-balioa 3 urteetakoren batean (bakar batek ere ez 2021ean).

Eguneko batezbestekoei dagokienez, azken 3 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gaitzitu PM_{10} partikulen eguneko muga-balioa 35 aldiz baino gehiagotan.

Ondorengo irudietan, azken 3 urteetan PM_{10} partikulen eguneko batezbestekoen P₉₉ eta P₉₅ pertzentilek Euskadiko neurketa-estazioetan izan duten bilakaera agertzen da. OMEk zein 2030erako Zuzentarauak balio bera gomendatzen dute aldi laburretarako ($45 \mu\text{g}/\text{m}^3$), baina gaitzitzeko baimendutako/gomendatutako aldien kopurua desberdina da (3 aldiz urtean OMEren arabera, eta 18 aldiz Zuzentarauaren arabera). Ildo horretan, 2021. urtean:

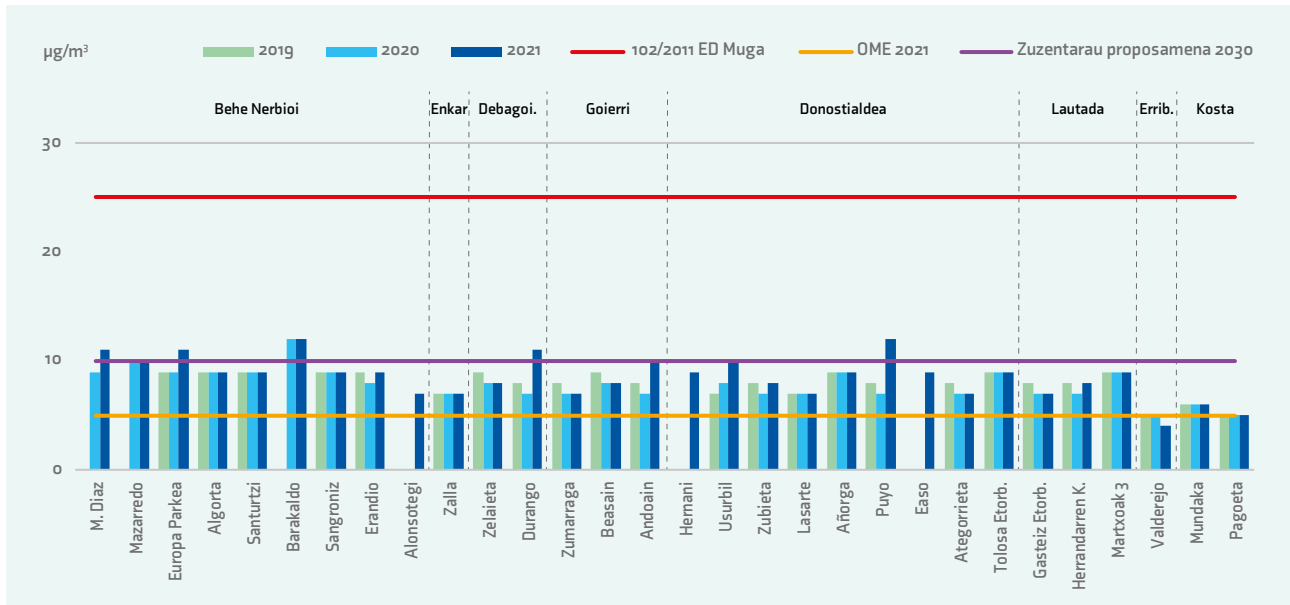
- Neurketa-estazioen % 63k ez dute bete OMEren gomendioa.
- Neurketa-estazio bakar batek ere ez luke urratuko Zuzentarau berria.

²² Urtean 3 edo 4 aldiz OMEren kasuan, eta 18 aldiz Zuzentarau berriaren proposamenaren kasuan.

58. IRUDIA PM₁₀ PARTIKULEN EGUNEKO BATEZ BESTEKO BALIOEN 99 PERTZENTILA AZKEN 3 URTEETAN59. IRUDIA PM₁₀ PARTIKULEN EGUNEKO BATEZ BESTEKO BALIOEN 95 PERTZENTILA AZKEN 3 URTEETAN

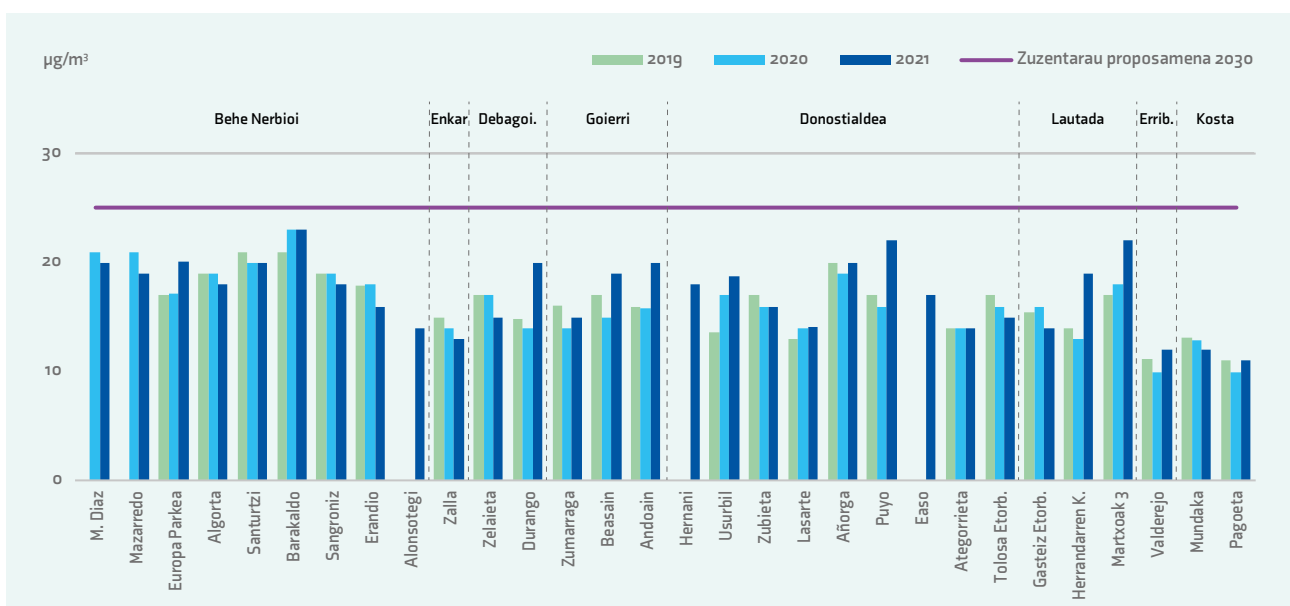
PM_{2,5} partikulei dagokienez, urteko batezbestekoak legeriaren egungo mugarekin (25 µg/m³), 2030erako Zuzentarauaren proposamenarekin (10 µg/m³) eta OMEren gomendioarekin (5 µg/m³) alderatuta ikus daitekeenez:

- Azken 3 urteetan neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu PM_{2,5} partikulen indarreko urteko muga.
- 2021ean neurketa-estazioen % 17k gainditu dute Zuzentarau berriak proposatutako muga.
- Neurketa-estazioen % 93k gainditu dute OMEren gomendia 2021. urtean (denek eskualde-mailako bi hondo-estazioek, hots, Pagoetako eta Valderejokoek izan ezik).

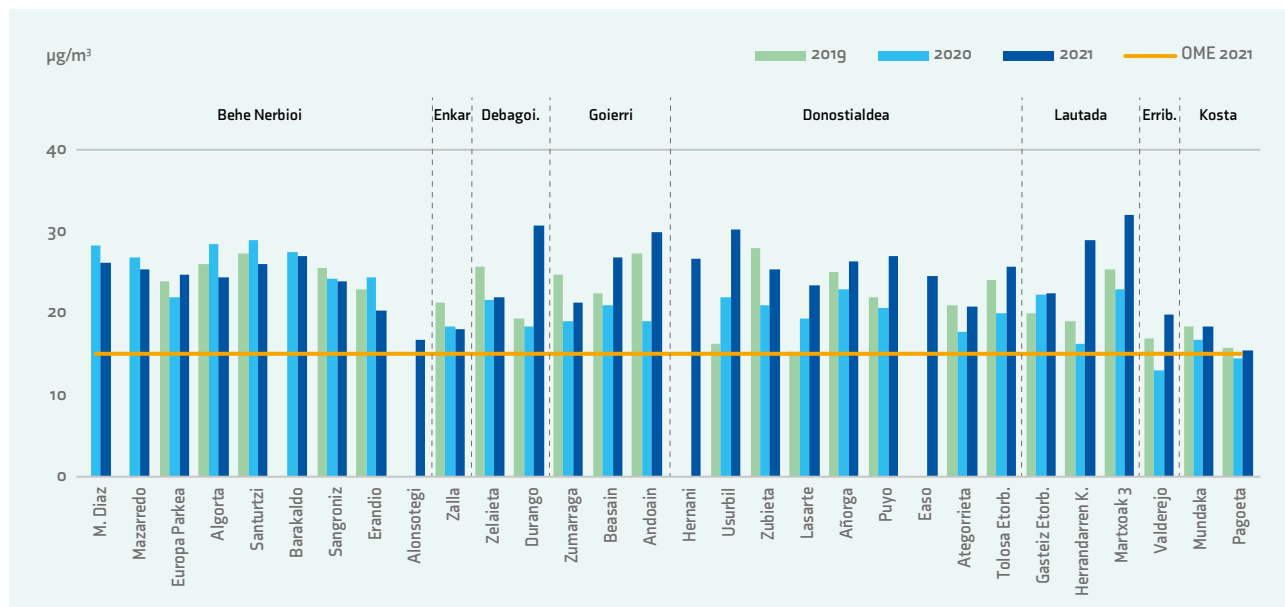
60. IRUDIA PM_{2,5} PARTIKULEN URTEKO BATEZBESTEKOAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

PM_{2,5} partikulen eguneko batez besteko balioa gainditu den aldien kopuruari dagokionez (muga hori ez du gomendatzen egungo Errege Dekretuak; bai, ordea, OMEk eta 2030erako Zuzentarauaren proposamenak):

- Ez litzateke ez-betetzerik egongo Zuzentarau-proposamenari dagokionez.
- Neurketa-estazio guztiak OMEk gomendatutako gaititze-kopuruaren gainetik egongo lirateke (3-4 urteko).

61. IRUDIA PM_{2,5} PARTIKULEN EGUNEKO BATEZ BESTEKO BALIOEN 95 PERTZENTILA AZKEN 3 URTEETAN

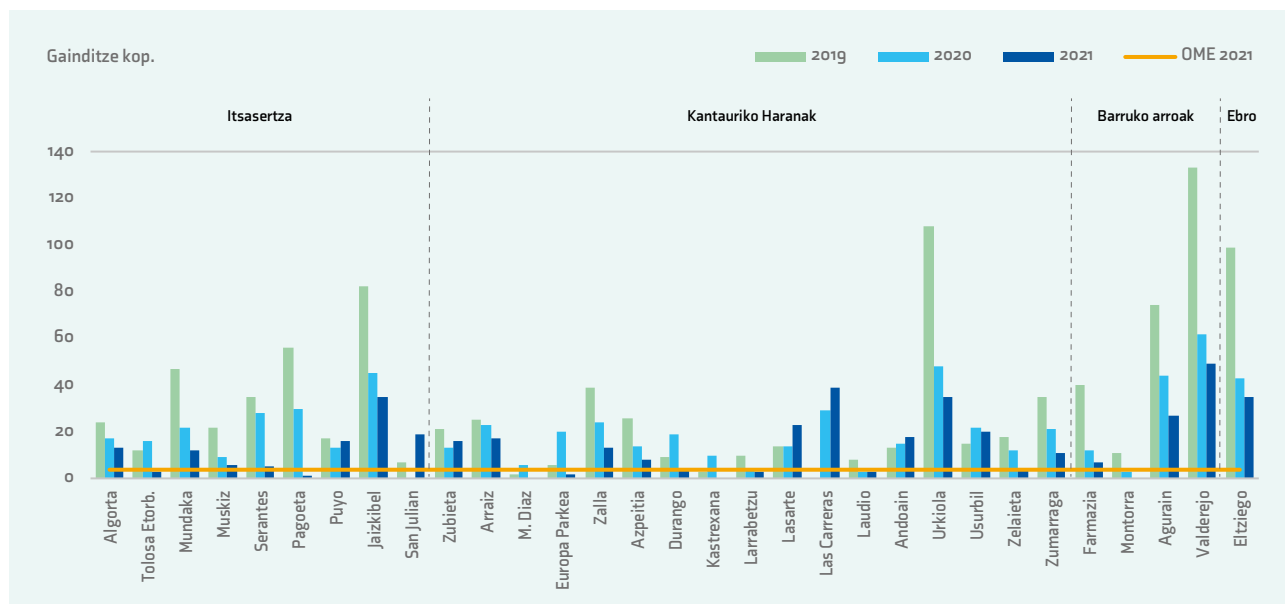
62. IRUDIA PM_{2,5} PARTIKULEN EGUNEKO BATEZ BESTEKO BALIOEN 99 PERTZENTILA AZKEN 3 URTEETAN

O₃-aren kasuan:

- Neurketa-estazioen % 13k aldiren batean gaindituko zuten 2030erako Zuzentarauan ezarritako muga (120 µg/m³, urtean 18 aldiz gainditu daitekeena). Nolanahi ere, 2021ean ez da behin ere gainditu.
- Neurketa-estazio guztiek gaindituko dute, aldiren batean, OMEk O₃-aren zortzi orduko mugikorak gainditzeko gomendutako aldien kopurua (3 aldiz urtean).

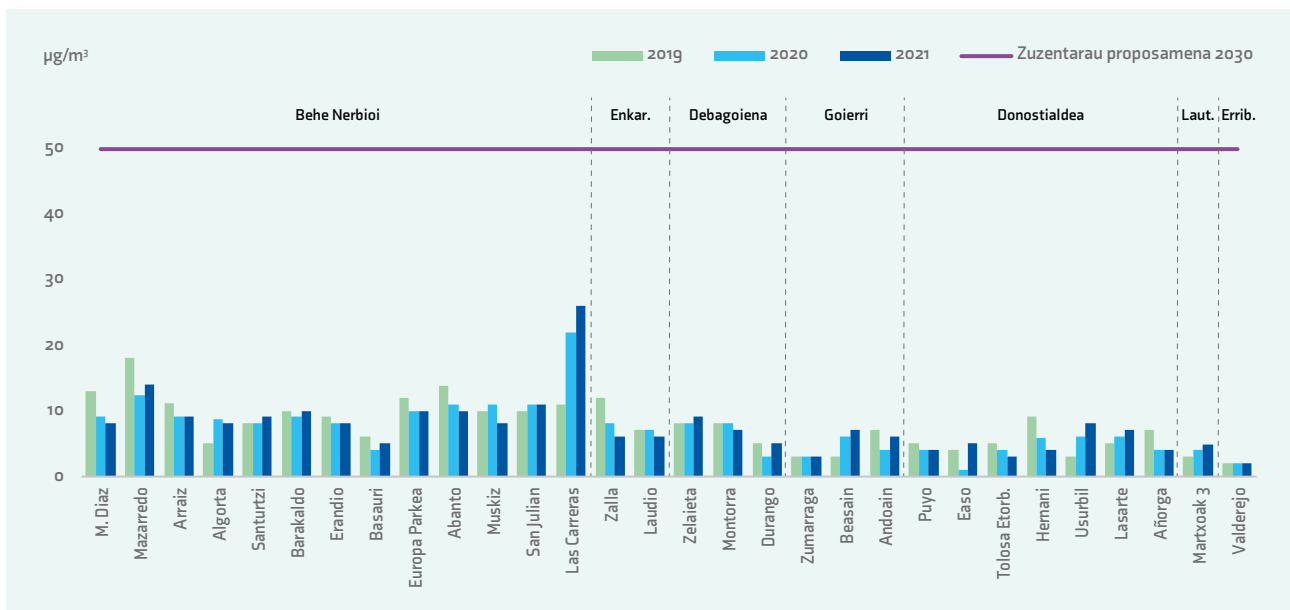
63. IRUDIA O₃-AREN ZORTZI ORDUKO BALIOA GAINDITU DEN ALDIEN KOPURUAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

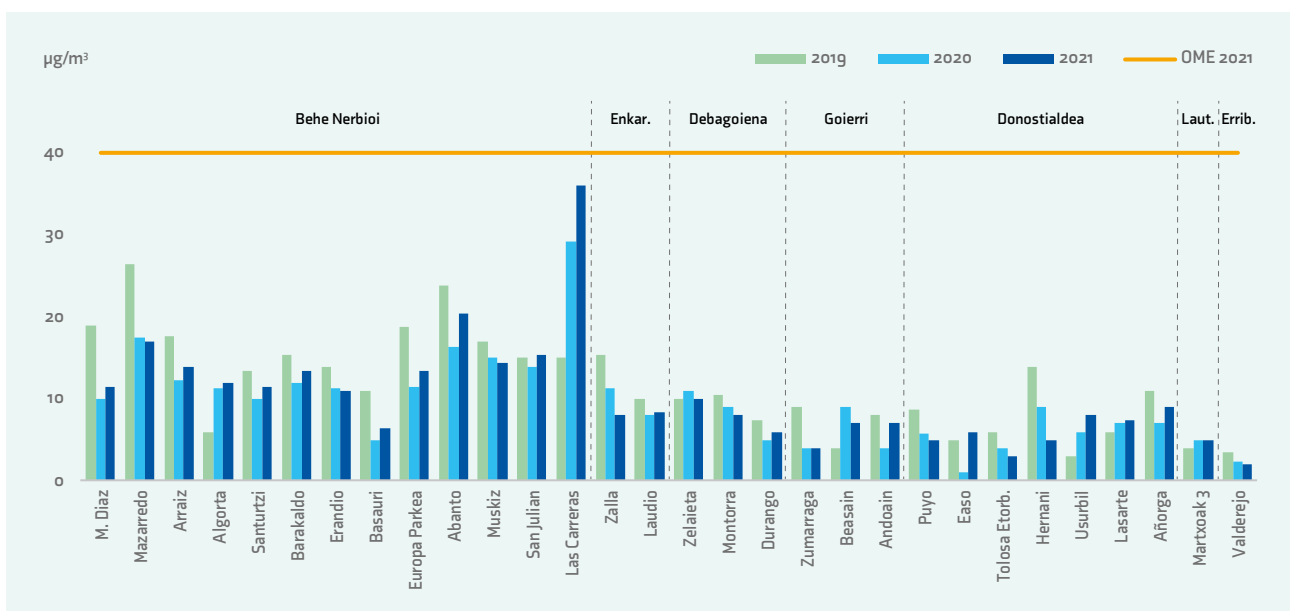

Ondorengo irudietan, SO₂-aren eguneko batezbestekoen P99 eta P95 pertzentilek 2019-2021 aldian izan duten bilakaera ikus daiteke. Ez litzateke ez-betetzetik egongo Zuzentarau berriaren balioari dagokionez (50 µg/m³, urtean 18 aldiz baino gehiagotan gainditu ezingo dena), OMErena bezala (50 µg/m³, urtean gehienez 3 aldiz gainditu daitekeena).

64. IRUDIA SO₂-AREN EGUNEKO BALIOEN 95 PERTZENTILAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

65. IRUDIA SO₂-AREN EGUNEKO BALIOEN 99 PERTZENTILAREN BILAKAERA AZKEN 3 URTEETAN

Azkenik, beste kutsatzaile batzuei dagokienez (CO, bentzenoa, metalak eta BaP), bete egiten dira 2030erako Zuzentaruaren proposatutako muga-balioak eta OMEk gomendatutakoak.

LABURBILDUZ

2030erako Zuzentarau berriaren proposamenean

proposatutako muga-balioei dagokienez, 2021. urtean:

NO ₂	Neurketa-estazioen % 15ek ez dute bete urteko muga, eta eguneko muga-balioa gainditzeko baimendutako aldien kopurua gainditu dute.
PM ₁₀	Neurketa-estazio bakar batek ere ez du gainditu proposatutako urteko muga-balioa, ezta gainditzeko baimendutako aldien kopurua ere.
PM _{2,5}	Neurketa-estazioen % 17k proposatutako urteko muga-balioa gainditu du, eta bete egin da eguneko muga-balioa gainditzeko baimendutako aldien kopurua.
O ₃	Proposatutako muga-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.
SO ₂	Proposatutako muga-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.
CO	Proposatutako muga-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.
Bentzenoa, metalak eta BaP	Proposatutako muga-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.

OMEren gomendioetan adierazitako balioei dagokienez,

Euskadin, 2021. urtean:

NO ₂	Neurketa-estazioen % 70 inguruk ez dute bete urteko muga, eta eguneko muga-balioa gainditzeko baimendutako aldien kopurua gainditu dute.
PM ₁₀	Neurketa-estazioen % 17k atalase-balioa gainditu du, eta % 63k, berriz, gainditzeko baimendutako aldien kopurua.
PM _{2,5}	2 neurketa-estaziok baino ez dute bete urteko atalase-balioa, eta guztiak gainditu dute balioa gainditzeko baimendutako aldien kopurua.
O ₃	Neurketa-estazioen % 70 inguruk zortzi orduko batz bestekoen gainditze-kopuruaren gomendatutako balioa gainditu dute.
SO ₂	Gomendatutako atalase-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.
CO	Gomendatutako atalase-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.
Bentzenoa, metalak eta BaP	Proposatutako atalase-balioak neurketa-estazio guztietan bete dira.

2030ERAKO
EUSKADIKO
AIREAREN KALITATEAREN
PLANA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

EKONOMIAREN GARAPEN,
JASANGARRITASUN
ETA INGURUMEN SAILA

DEPARTAMENTO DE DESARROLLO
ECONÓMICO, SOSTENIBILIDAD
Y MEDIO AMBIENTE